

DRUGS & FORENSICS BULLETIN

ROČNÍK XXIII | 4 | 2017 |

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

**DNY NATO 2017
A CELNÍ PROTIDROGOVÁ JEDNOTKA**

**KRATOM – SPECIFIKACE
NOVÉ NÁVYKOVÉ LÁTKY
V EVROPĚ**

**VYTĚŽOVÁNÍ
VEŘEJNÝCH REGISTRŮ**

PREDIKCE KRIMINALITY

OPERACE TAT

LINKA POMOCI V KRIZI

15 let s Vámi

974 834 688

Poskytujeme psychickou podporu a poradenství pro příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů a armády.

Nezůstavejte v tom sami.

Ozvěte se dříve, než bude pozdě.

Podrobnější informace na:
www.policie.cz/pomoc

Nebojte se kdykoliv zavolat s čímkoliv.

LINKA POMOCI V KRIZI
anonymní & nonstop

974 834 688

linkapomoci

pomoc.ski@pcr.cz

DRUGS & FORENSICS BULLETIN NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Vědecká rada: Předseda vědecké rady: prof. PhDr. Jiří Straus, DrSc. (VŠCHT Praha), **Členové:** prof. Ing. Karel Ventura, CSc. (FCHT UPCE), pplk. RNDr. Michael Roman (KÚP), MUDr. Tomáš Páleníček, Ph.D. (NUDZ), plk. JUDr. Ing. Marek Blažejovský, Ph.D. (Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Praze), **Redakční rada: Redakce:** plk. Mgr. Jakub Frydrych (NPC SKPV PČR), plk. JUDr. Břetislav Brejcha (NPC SKPV PČR), plk. Mgr. Miroslav Hrachovec (NPC SKPV PČR), Ing. Martin Kuchař, Ph.D. (VŠCHT Praha a NPC SKPV PČR), Ing. Petr Kočí (NPC SKPV PČR), Mgr. Karel Lehmert, Ph.D. (CBRN VAKOS XT), kpt. Ing. Martin Látal (CPJ), Doc. PhDr. Miroslav Nožina, Ph.D. (Ústav mezinárodních vztahů Praha), Mgr. Jaroslav Šejvl (1. LF UK a VFN v Praze, Klinika adiktologie), **Vedoucí redakce:** kpt. Bc. Petr Procházka (NPC SKPV PČR), **Grafické zpracování obálky:** Iva Holbová, **Jazyková korektura:** Mgr. Michaela Machačová, **Vydavatel:** Policie České republiky, Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování, **Tiskne:** Tiskárna MV, s. p. o., Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4, **Předplatné a distribuce:** A.L.L. production, s.r.o., P.O.Box 732, 111 21 Praha 1, tel.: 840 30 60 90, e-mail: bulletin@predplatne.cz, **Předplatné a distribuce do zahraničí:** MediaCall, s.r.o., Vídeňská 995/63, 639 00 Brno, tel.: 532 165 165, e-mail: export@mediacall.cz, www.predplatnedozahranici.cz, **Cena jednoho čísla:** 80 Kč (vychází 4x ročně), **Cena za roční předplatné:** 320 Kč (Cena je uvedena včetně DPH a poštovného), **Adresa pro zaslání příspěvků:** Policejní prezidium České republiky, poštovní přihrádka 62/NPC, 170 89 Praha 7, e-mail: petr.prochazka5@pcr.cz.

Za věcnou správnost příspěvků ručí autor. Příspěvky podléhají recenznímu řízení. Nevyžádané příspěvky se nevrací. Přetisk či jiná reprodukce obsahu je povolena pouze s písemným souhlasem redakce. Podávání novinových zásilek povolila: Česká pošta, s. p., Odštěpný závod Praha, č.j.: 6119/96 ze dne 15. 10. 1996, **Povoleno MK ČR – 7834, ISSN 1211-8834.**

Foto na titulní stránce: VAKOS XT.

Editor-in-Chief: Petr Procházka, **Editors:** Jakub Frydrych, Břetislav Brejcha, Miroslav Hrachovec, Martin Kuchař, Petr Kočí, Karel Lehmert, Martin Látal, Miroslav Nožina, Jaroslav Šejvl, **Board of Science:** Jiří Straus (head), Karel Ventura, Michael Roman, Tomáš Páleníček, Marek Blažejovský, **Graphic Editor:** Iva Holbová, **Text Correction:** Michaela Machačová, **Publisher:** Police of the Czech Republic, National Drug Enforcement Agency of the Service of Criminal Police landline: 840 30 60 90, e-mail: bulletin@predplatne.cz, www.predplatne.cz, **Overseas Subscription & Distribution:** MediaCall, s.r.o., Vídeňská 995/63, 639 00 Brno, Czech Republic; landline: 532 165 165, email: export@mediacall.cz, www.predplatnedozahranici.cz, **Print:** Ministry of Interior Prints, P. O. Box 10, Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4, Printed quarterly. **Manuscript Submission:** Police Presidium of the Czech Republic, P. O. Box 62/NPC, 170 89 Prague 7, Czech Republic; e-mail: omp@npdc.cz

Authors themselves are responsible for factual correctness. All papers are subject to peer review process. Unaccepted papers are not returned. All rights reserved. No part may be reproduced in any form without the express written permission of the Editorial Board. Neither the author nor the publisher assumes any responsibility for the use or misuse of information contained in this magazine.

Distribution allowed by the Czech Post no. 6119/96 (10/15/96), Ministry of Culture Permission no. 7834, ISSN 1211-8834

OBSAH:

KRATOM – SPECIFIKACE NOVÉ NÁVYKOVÉ LÁTKY V EVROPĚ KRATOM THE SPECIFICATION OF NEW RENEWABLES IN EUROPE <i>Tomáš Kratina</i>	4
KONTAMINACE METAMFETAMINEM VE STAVBĚ PŘETRVÁ DLOUHO A I DALEKO CONTAMINATION WITH METAMFETAMIN IN THE CONSTRUCTION CONTINUES LONG AND ITSELF <i>Karel Lehmert, Ondřej Andrlík</i>	10
PREDIKCE KRIMINALITY CRIMINALITY PREDICTION <i>Veronika Mauerová, Pavel Kordík</i>	18
VYTĚŽOVÁNÍ VEŘEJNÝCH REGISTRŮ USING PUBLIC REGISTRIES <i>Michal Prokop</i>	27
OPERACE TAT OPERATION TAT <i>Jan Reháč</i>	30
PŘEPRAVA ZÁSILEK Z POHLEDU CELNÍCH SPRÁV THE TRANSPORT OF GOODS FROM THE VIEW OF CUSTOMS ADMINISTRATION <i>Tomáš Klanica</i>	34
VÝSLEDKY MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI VÝCVIKU PROTIDROGOVÝCH PSŮ MEZI CELNÍ SPRÁVOU ČR A SUNAT (CELNÍ SPRÁVOU PERU) THE RESULTS OF INTERNATIONAL COOPERATION IN THE FIELD OF TRAININGS OF ANTI-DROUGHT TREATMENTS BETWEEN THE CUSTOMS ADMINISTRATION OF THE CZECH REPUBLIC AND SUNAT (CUSTOM OF CUSTOMER SERVICE) <i>Martina Strnadová</i>	36
MEZINÁRODNÍ FORENZNÍ DATABÁZE „RELIÉF“ – 4. ČÁST THE INTERNATIONAL FORENSIC DATABASE „RELIEF“ – PART 4 <i>Jan Hořínek</i>	40
DNY NATO 2017 A CELNÍ PROTIDROGOVÁ JED- NOTKA DAYS OF NATO 2017 AND THE CUSTOM ANTI-DRUG UNIT <i>Martin Látal, Karel Lehmert</i>	45
FRANTIŠEK KALUŽA <i>Sdělení redakce</i>	48

Úvodník

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

poslední bulletin tohoto roku, který právě držíte v ruce, je neklamným signálem, že rok 2017 bude zanedlouho minulostí. V drogové oblasti přinesl mnoho novinek, zajímavostí a trendů, o které se s vámi rádi podělíme. Na poli odhalování mezinárodní organizované drogové trestné činnosti v České republice stále dominují aktivity vietnamských kriminálních uskupení, orientovaných na velkoobjemovou produkci metamfetaminu zaměřenou na vývoz. Zjevně silícím trendem jsou aktivity srbských kriminálních skupin, které na území celé Střední a Východní Evropy provozují velkoobjemové pěstírny marihuany a jsou významným článkem kontinentální distribuce kokainu. V oblasti tvorby a realizace protidrogové politiky stojí za povšimnutí významná změna přístupu k tabáku a alkoholu, která je doprovázena i novou legislativou. Společně s hazardem sílí tlak státu na snižování nabídky, a to zejména uživatelským skupinám z řad nedospělých. Na rozdíl od nelegálních drog se v této oblasti podařilo dosáhnout většinové společenské shody a tento segment zájmu protidrogové politiky tak netrpí významnou názorovou roztržičností. Konopné téma ve všech jeho tuzemských odstínech má tendenci rezonovat v letech, kdy se konají volby, vždy o něco silněji. Nejinak tomu bylo i letos, kdy jsme byli opět svědky účelového směřování relevantních konopných témat v oblasti dostupnosti léčebného konopí s různorodě motivovanými legalizačními snahami. V této souvislosti se z mého pohledu málo komunikují zdravotní a sociální rizika nadměrné konzumace vysoko potentního konopí a naopak je soustavně posilována společenská tolerance vůči této droze, která je, snad pro svůj rostlinný původ, považována za téměř neškodnou. Celoevropsky stojí marihuana na čtvrtém místě v žebříčku důvodů akutních hospitalizací, což odráží stejně tak její rozšířenost v obecné populaci, jako fakt, že nižší zdravotní rizika neznamenají rizika nulová. V legislativní oblasti máme ambici stále posilovat důležitost role vymáhání práva a dodržování platných zákonů, protože jsme pevně přesvědčeni o odrazující schopnosti hrozby sankce tak, aby nebezpečí konfliktu se zákonem posilovalo společensky žádoucí modely chování.

Policie České republiky za tento rok v drogovém kontextu zahájila trestní stíhání ve více než pěti tisících případech. V drtivé většině se jednalo o producenty a distributory drog. Za každým konkrétním případem se skrývá jistota, že droga v důsledku

práce policie nedoputovala k uživatelům a pachatelé této trestné činnosti po nějakou dobu společnost v dané lokalitě ohrožovat nebudou. Jakkoliv jde o práci nikdy nekončící, naděje, že naše práce snižuje dostupnost drog ve veřejném prostoru, je jednou z našich nejsilnějších motivací. S koncem roku se můžeme ohlédnout i za posunem ve vnitřní organizaci Národní protidrogové centrály. Podařilo se nám personálně dobudovat další tři detašovaná pracoviště, posílit nejzatíženější lokality a efektivita i kvalita trestního řízení v tomto roce znatelně vzrostla.

S přáním, aby vás námi vybraná témata zaujala, klidného prožití svátků vánočních a úspěšného vykročení do roku 2018 za všechny příslušníky a občanské zaměstnance Národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky přeje

*plk. Mgr. Jakub Frydrych
ředitel NPC SKPV PČR*

Editorial

Dear readers.

You are holding the last issue of the Bulletin this year, which is the unmistakable sign of the finishing year 2017. There are many news, curiosities and trends to be shared with you. In the field of international narcotic criminality being uncovered in the Czech Republic dominate activities of Vietnamese criminal gangs, oriented on large-scale methamphetamine production for export. Trends, clearly growing stronger, there are activities of Serbian criminal gangs, operating large scale of cannabis growing plants in the Central and East Europe and also being important link within continental distribution of cocaine.

There is an important change of approach to tobacco and alcohol in development and realization of anti-drug policy accompanied by new legislative frame. Governmental action against hazardous games also strengthening on suppression of their offer and availability especially to underage users. In contrary to problematics of illicit drugs majority of so-

cial consensus has been achieved and that segment of anti-drug policy interest has no important opinion fragmentation anymore. The topic of cannabis in all national shades has tendency to resonate always stronger in election years. Not any differently happened this year, when were witnessed calculated confusion of relevant cannabis topics in availability of therapeutic cannabis with differentially mixed efforts to legalize cannabis at all. In this context, from my point of view, health and social risks of excessive consumption of highly potent cannabis are little communicated and by contrast the social tolerance of marijuana is systematically make stronger. Based on its plant origin, marijuana is considered to be almost harmless. Europe-wide marijuana occupies the fourth step in scale of acute hospitalizations which reflects either the fact being broaden out in general population as well as low health risk does not mean zero. In legislative area we have ambition to strengthen the importance of law enforcement and observance of legislative in force. We are firmly convinced about discouraging capability of threatening sanction to strengthen socially required pattern of behaviour by potential conflict with law.

The Police of the Czech Republic has started more than five thousand criminal proceedings in context of illicit drug handling with majority of producers and distributors. Behind every specific case is hidden certainty of interrupted way of narcotics to end users and that offenders will not pose a threat to society in the region thanks to the work of police. However, the work never ends, the hope of decreasing availability of narcotics in public area is the strongest motivation. With coming end of the year, we can look back at shift on the organisation of the National Drug HQ. We have succeeded with personal assembly at three more detached offices, strengthened the most burdened localities and improved significantly quality and effectivity of criminal proceedings.

Wish you to be engaged by selected topics, Merry Christmas and Happy New Year 2018 by all officers and employees of the National Drug HQ of the Criminal & Investigation Service of the Police of the Czech Republic.

*Col. Jakub Frydrych, MSc.
Director of National Drug HQ*

KRATOM – SPECIFIKACE NOVÉ NÁVYKOVÉ LÁTKY V EVROPĚ

TOMÁŠ KRATINA^a

^a Criminal Policie Unit TOXI, Prague III, Czech Republic

Klíčová slova:

alkaloidy; alternativně zneužívané drogy; kratom; *Mitragynaspeciosa*; mytraginin; 7-hydroxymitragynin

Abstrakt:

Rostlina *Mitragyna speciosa* Korth, pocházející z oblasti jihovýchodní Asie, nazývaná „kratom“, obsahuje účinné látky mitragynin a 7-hydroxymitragynin. Tyto dva alkaloidy mají psychoaktivní účinky ovlivňující lidský organismus. Zneužívána je pro své stimulační účinky, své místo má ale i v tradiční asijské kultuře, kde je užívána pro tlumení bolesti. Svým charakterem je možno ji zařadit mezi tzv. *Alternative drugs of abuse*, tedy alternativně zneužívané drogy.

Úvod

Policisté a další pracovníci, jejichž denním chlebem je boj proti drogové kriminalitě, se pravděpodobně již setkali s pojmem „kratom“ nebo případně „čaj z kratomu“. Jedná se u nás o relativně neznámou rostlinu, která se postupem doby a převážně kvůli celkové globalizaci a možnostem internetu dostává do rukou širšímu spektru uživatelů. Mohlo by se zdát, že jde o „novou“ drogu, avšak nová je pouze pro oblasti, kontinenty, kde se přirozeně nevyskytuje a je sem dovážena pro své psychoaktivní účinky. Ve své původní oblasti, v jihovýchodní Asii, není kratom nijak výjimečný, a je zde znám, konzumován a využíván po celá staletí. Lze říci, že podobně jako jiné přírodní drogy v jiných zemích, například Khata jedlá nebo Peyotl, se jedná o lokálně užívané rostliny, které mají ve své kultuře hlubokou minulost a jsou využívány i pro jiné než psychoaktivní účinky. Vzhledem k možnostem internetu, migraci lidí a nízké kontrole této látky je pravděpodobné, že se s ní budeme setkávat.

Specifikace rostliny

Mitragyna speciosa Korth vytrvalá rostlina příbuzná s kávovníkem, patří do čeledi Rubiaceae. Běžně je nazývána kratom. Jedná se o strom přirozeně rostoucí v tropických oblastech, zejména Thajska, Malajsie, Myanmaru, Filipín, Barmy a Nové Guineje, kde roste divoce.

Obr. 1: Jihovýchodní Asie jakožto endemická oblast *Mitragyna speciosa* (Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/Southeast_Asia)¹

Částečně se může vyskytovat i v Africe. Pro Evropu byla objevena a popsána dánským botanikem Korthalsenem v 19. století. Své latinské jméno *Mitragyna* dostala pro podobnost lístků stromu s biskup-

skou pokrývkou hlavy – mitrou.² Strom dosahuje velikosti od 4 do 16 metrů, pro svůj ideální růst potřebuje teplé a velmi vlhké prostředí, humusovitou půdu a dostatek slunečního světla. Je citlivá na chladnější počasí, které by ji mohlo zahubit, proto je nesnadné

tuto rostlinu pěstovat mimo její domovské oblasti (například v Evropě). Listy jsou tmavě zelené, oválného tvaru, relativně velké, dosahující rozměrů okolo 18 cm na délku a 10 cm na šířku, konec listu se sbíhá do špičky.

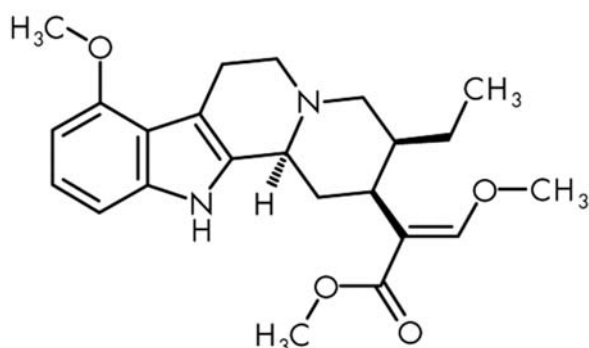
Obr. 2: a) mladý strom *Mitragnya speciosa* korth., b) list rostliny, c) sušená forma
(Zdroj: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/kratom>)³

V Thajsku získala tato rostlina lidový název „krathom, kakuum, ithang nebo thom“. V Malajsii a Filipínách je znám jako „biak-biak, ketum nebo mambog.“² List je konzumován tak, jak je ze stromu sklizen, a není dále nijak chemicky upravován. Lze říci, že zejména ve válečných 40. letech 20. století fungoval kratom v této oblasti jako náhražka opiátů.

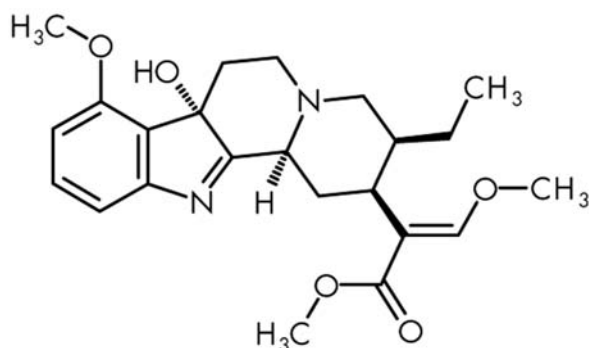
Přehled o obsažených alkaloidech v kratomu

Doposud bylo objeveno 40 strukturně příbuzných alkaloidů obsažených v listech kratomu.³ Jiné zdroje uvádějí 25 doposud objevených alkaloidů.^{2,4} Mezi nejvýznamnější alkaloidy patří mitragynin (viz obr. 3) – chemický vzorec $C_{23}H_{30}N_2O_4$ a 7-hydro-xymitra-

gynin (viz obr. 4) – chemický vzorec $C_{23}H_{30}N_2O_5$, přičemž je předpoklad, že se jedná o primárně aktivní psychoaktivní alkaloidy v rostlině.² Obě dvě zmíněné látky patří mezi indolové alkaloidy. Mezi další zjištěné alkaloidy patří mitraphyline, raubasin, mitragynalin, mitralactonal, paynanthein, rhynchophylin. Mimo to obsahuje flavonoidy, terpenoidy, polyfenoly a různé glykosidy. Celkový obsah alkaloidů v jednom zeleném listu tvoří 0,5 – 1,5 % hmotnostního obsahu sušiny. Z tohoto obsahu tvoří 60 % mitragynin, 10 % paynanthein, pouze cca 2 % zbývají pro 7-hydro-xymitragynin.² Listí kratomu se tradičně užívá pro svůj opiátový či kokainový efekt v závislosti na výši dávky.⁵

Obr. 3: Chemický vzorec mitragyninu

Obr. 4: Chemický vzorec 7-hydroxymitragyninu

Nyní se budeme zabývat pouze významnými látkami mitragyninem a 7-hydroxymitragyninem. Předpokládá se, že 7-hydroxymitragynin je cca 17x účinnější než morfin z pohledu opiatového efektu.² Mitragynin byl poprvé izolován roku 1921 a jeho chemická struktura byla plně a přesně popsána až roku 1964. Je nerozpustný ve vodě, ale dobře rozpustný v běžně užívaných organických rozpouštědlech jako je aceton, diethyl ether, alkoholy a chloroform. Ve své izolované formě má podobu bílých krystalků.³

7-hydroxymitragynin je v rostlině přítomen pouze ve velmi nízkém množství (viz výše) a byl identifikován až roku 1993. Je mnohem účinnější opioidový agonista než mitragynin i morfin.⁵ Syntetická výroba dvou hlavních alkaloidů kratomu je v současné době příliš složitá a ekonomicky nevýhodná.³ Mitragynin může být užit jako prekurzor pro výrobu mnohem účinnějšího 7-hydroxymitragyninu.

Jedná se o selektivní agonisty μ -subtypu opioidových receptorů. Tento agonistický efekt alkaloidů kratomu může být antagonistizován podáním komerčně vyráběného naloxonu.³

Způsoby konzumace

V drtivé většině případů jsou listy kratomu konzumovány a žvýkány ve své původní formě tak, jak jsou sesbírány ze stromu. Tedy listy uživatel konzumuje a spolýká podobně, jako jsou na jiných kontinentech konzumovány listy koky nebo khaty. Mohou být užívány čerstvé listy nebo nasušené. Rovněž je možno

nasušené listy nadrtit do prášku, louhovat do horké vody a získávat účinné látky vylouhováním v podobě čaje. Chuť je hořká, a proto se přebíjí přidáním cukru, citronu nebo medu. Barva prášku v závislosti na odrůdě je převážně zeleno-žlutá. Kratom je také konzumován v podobě prášku z rozemletých listů, přičemž prášek se lisuje do podoby tablet nebo aplikuje do kapslí.

Obr. 5 – prášková forma a úprava do kapslí (Zdroj: <http://kratomfaqs.com/tag/kratom-tea/>)⁶

V Thajsku a celé jihovýchodní Asii získává konzumace kratomu na komerční popularitě. Čaj z kratomu je v Thajsku nelegálně prodáván pod komerčním názvem „4x100“.^{2,3}

Obr. 6 – čaj z kratomu a prášková konzistence kratomu (Zdroj: <http://kratompowders.org/>)⁷

Tekutina z vylouhovaných lístků se rovněž konzumuje v mixech s běžnými nápoji, jako je například Coca-Cola, nebo se přidává do ledu. Konzumace kratomu v kombinaci s alkoholickými nápoji může přivodit závažné zdravotní komplikace. Konzumace kratomu v domovských oblastech je velmi oblíbená u mladých lidí. Cesta vstupu účinných látek kratomu do organismu v těchto případech je tedy ingescí do

gastrointestinálního traktu. I přes snadnou výrobu soli (hydrochloridu) mitragyninu nebyl doposud zaznamenán případ intravenózního či intranasálního podání. Je ale známo, že nasušené listy mohou být kouřeny stejně jako tabákové cigarety, v tomto případě je cesta vstupu inhalací účinných látek do plic, respektive alveol a následně odtud do krevního řečiště.

Biologické působení kratomu v lidském organismu

Užívání kratomu je možné rozdělit na dva typy. Typ konzumace menších dávek lístků, cca 1-5 gramů a typ konzumace větších dávek lístků, cca 10-15 gramů. Menší dávky způsobují typické stimulační efekty, které jsou srovnatelné s kokainovým efektem. Naproti tomu vyšší dávky mají sedativní účinky na centrální nervovou soustavu srovnatelnou s morfinovým efektem. Těchto účinků se v původních zemích využívá pro navození cíleného efektu. Tedy má-li kratom působit stimulačně a zvyšovat tak pracovní výkonnost daného uživatele anebo naopak utlumit a působit proti bolesti v rámci využití rostliny jakožto léčivého prostředku. Pro zajímavost uvádím legendu z blíže nezjištěného místa jihovýchodní Asie, kde se traduje, že otec provdávající svoji dceru, ji raději dá uživateli kratomu, než kuřáku marihuany. Důvodem je to, že kuřák marihuany je líný, celý den jen tupě sedí a kouří marihuanu a doma nic neudělá. Uživatel kratomu je naopak aktivní, pracuje celý den a své ženě pomáhá. Je popsáno, že asi do 10 minut od pozření několika gramů sušených lístků kratomu se začínají dostávat první psychoaktivní účinky, které přetrvávají hodinu až hodinu a půl. Plně se projeví po 30 až 60 minutách. Biologický poločas mitragyninu a 7-hydroxymitragyninu v organismu je 2,5 až 3,5 hodiny a poté je primárně vylučován močí.² Zvyšuje chuť do práce, ostražitost, komunikativnost a někdy také sexuální žádostivost. Listy kratomu často žvýkají osoby, které potřebují zvyšovat svoji koncentraci a potlačit spánek. Oblíben bývá u řidičů vozidel a studentů v jihovýchodní Asii. Naopak vyšší dávky mají účinkovat 2 až 5 hodin, avšak dochází ke zmíněným sedativním účinkům. Mytraginin je znám jako agonista mnoha receptorů, zahrnující opioidové receptory – μ (mí), κ (kappa), δ (delta), dopaminu-D2, různých serotoninových receptorů a dalších.⁴

Zdravotní rizika užívání Kratomu

Tak jako každá návyková látka, i kratom, přináší zdravotní rizika. Je třeba brát v potaz stimulační a sedativní efekt, který je závislý na dávce této komplexní směsi alkaloidů.

Při stimulačním účinku se projevují negativní účinky jako tachykardie, svědění kůže, nauzea, ztráta chuti k jídlu nebo zvýšené vylučování moči. Za ne-

gativní ovlivnění kratomem v kombinaci s řízením motorových vozidel v provozu na pozemních komunikacích je možné považovat snížení zábran a zvýšení sebevědomí. Častější uživatelé ztrácejí na váze, může vzniknout anorexie, psychózy, chronická únava, záchvaty. Je důležité si uvědomit, že konzumace dalších návykových látek se stimulačním efektem (kofein, metamfetamin, kokain) může potenciovat účinnost obou látek, což může ohrozit zdraví uživatele. Je nutno si dát pozor i na komerčně prodávaná léčiva s přítomností efedrinu/pseudoefedrinu. Kombinace látek se stimulačním účinkem také více zatíží organismus, což se může projevit například zvýšením tělesné teploty, dehydrací, tachykardií a dalšími jevy.

Pokud bychom uvažovali naopak zvýšené dávky kratomu, který by navozoval spíše sedativní účinky, rovněž je třeba počítat s možnou potenciací látek, které se tímto způsobem vzájemně ovlivňují. Zejména se jedná o ethanol, tedy alkoholické nápoje. V této souvislosti byla již v odborné literatuře popsána úmrtí, která byla prokazatelně způsobena kombinací kratomu a alkoholických nápojů. Dalším rizikovým faktorem je užívání opiatů jako takových, lhostejno, zda se jedná o přírodní alkaloidy izolované z makoviny (kodein, thebain, morfin) či synteticky nebo polosynteticky vyráběné látky jako diacetylmorfin (heroin), fentanyl nebo karfentanyl. Pochopitelně bereme v potaz i legálně dostupná léčiva s přítomností opiatů či barbituratů.^{2,3} Negativní účinky vyšších dávek kratomu se vyznačují zmateností, zácpou, hypotenzí, celkovým útlumem, stavy podobnými snění či nadměrným pocením.

Obecně bylo doposud prokázáno, že dlouhodobější užívání kratomu, které bylo definováno poměrně širokým rozpětím doby 3 až 30 let,⁸ vede ke vzniku závislosti. Tento denní rituál užití drogy za účelem zvýšení pracovní výkonnosti, zahnání spánku a únavy se později může změnit v neschopnost jedince fungovat běžným životem bez přítomnosti stimulace kratomem. Mezi lety 2009 – 2010 bylo popsáno ve Švédsku devět úmrtí, která jsou prokazatelně spojena s kratomem, respektive s konzumací čaje „Krypton“, jež kratom obsahuje. Mezi lety 2014 – 2016 bylo ve světě popsáno 21 úmrtí.⁹ Dále z obecného negativního hlediska užívání kratomu jsou dokumentovány zejména bolesti svalů a kloubů, nespavost, zvracení, zhoršená koncentrace, sucho v ústech, tmavnutí kůže a zvýšená pigmentace v obličejí, trhavé pohyby končetin. Je prokázána hepatotoxicita a genotoxicita kratomu.¹⁰

Na druhou stranu se jeví kratom, respektive jeho dva hlavní alkaloidy, jako určitá alternativa s případným lékařským potenciálem do budoucna. Jak již bylo uvedeno, 7-hydroxymitraginin má několikanásobně silnější účinky než morfin a patrně je k organismu méně nebezpečný. V oblastech jihovýchodní

Asie je znám jako určitý substituent pro léčbu závislosti na opiátech a alkoholu. Může snižovat chuť k jídlu, a proto má potenciál jako léčivo pro léčbu obezity. Bylo zjištěno, že obsahuje antioxidanty a antibakteriální složky, které je možné z listů extrahovat.² Užívá se pro potlačení kašle. Kratom není doposud zcela vědecky prozkoumán i přesto, že ve svých původních oblastech je znám po staletí. Z toho důvodu pravděpodobně mnoho pozitivních nebo dalších negativních účinků čeká na své objevení a vědeckou dokumentaci.

Legislativní problematika

Kratom bývá označován tendenčním názvem jako rekreační droga. Dá se zařadit mezi tak zvané alternativně zneužívané drogy. Jedná se tedy zjednodušeně o takový typ návykové látky, který nemusí být v dané zemi nelegální, není kontrolován a jeho užívání nepřinese uživateli či prodejci postih dle trestních předpisů. Neznamena to ale, že by taková návyková látka nebyla nebezpečná. V dnešní době můžeme pozorovat určitou snahu konzumentů návykových látek jednak s novými drogami experimentovat, a jednak se odlišit od ostatních užíváním více exotických a méně dostupných drog. Nutno podotknout, že mnoho uživatelů „rekreačních drog“ nemá vůbec ponětí o toxicitě, zdravotních účincích, příznacích intoxikace a způsobu první pomoci při předávkování. Touha uživatelů odlišit se je silnější než vlastní pud ochrany zdraví. U alternativně zneužívaných exotických drog totiž vždy existuje určité riziko, že nebude lékaři včas nalezena adekvátní terapie. To může být obecně způsobeno například nedostupností antidot, nebo nemusí být klinické symptomy předvídatelné jako u běžně užívaných návykových látek. Lékař nemusí znát všechny fyziologické efekty alternativních drog s ohledem na jejich exotickou oblast původu. Kombinace s dalšími návykovými látkami může terapii ztížit. Kratom je oblíbený zejména u mladých dospělých a dospělých, jež tvoří převážné procento uživatelů, a obliba užívání kratomu je na vzestupu.

Co se týká legálnosti této rostliny, tak v České republice není ani kratom, potažmo *Mitragyna speciosa*, ani hlavní účinné alkaloidy mitragynin a 7-hydroxymitragynin na seznamu návykových látek ve smyslu Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., případně ani v novelách č. 243/2015 Sb., a 46/2017 Sb. Tedy na území České republiky dosud není trestní odpovědnost osob za prodej a přechovávání ve smyslu § 283 a § 284, případně § 285 odstavce 2 trestního zákoníku. Není rovněž uveden v Jednotné úmluvě o návykových látkách. V zemích Evropské unie je kontrolován od roku 2011 ve Švédsku, Dánsku, Polsku, Rumunsku, Litvě a Lotyšsku. Mimo Evropskou

unii je kontrolován a zařazen do příslušných protidrogových zákonů v Austrálii, Malaysii, Myanmaru a Thajsku. Na Novém Zélandu je rostlina a mitragynin zařazen do příslušných zákonů upravujících nakládání s léčivy. Ve Spojených státech amerických není kratom kontrolován.³

Kratom lze obvykle poměrně jednoduše nakoupit na internetu. Opět se setkáváme na webových stránkách s polopravdami a neověřenými informacemi, které užívání této látky vyzdvihují a poukazují na dlouhou kulturní minulost. Nedožvíte se však již o případech úmrtí, závislostech, negativních zdravotních dopadech a nebezpečí kombinace s jinými látkami.

Detekce kratomu

Je s největší pravděpodobností jisté, že policií užívané orientační detekční soupravy DrugWipe a NIK test, by mitragynin a 7-hydroxymitragynin buď nedetekovaly nebo detekovaly nesprávně. Pro případy trestního řízení (například podezřelé úmrtí s předpokládanou přítomností kratomu) by tedy přicházelo v úvahu znalecké zkoumání analytickými metodami forenzní toxikologie. Oba jmenované alkaloidy je možné ve vzorcích krve a moči detekovat technikou kapalinové chromatografie s hmotnostním detektorem (HPLC-MS). V moči je možné ho detekovat plynovou chromatografií s hmotnostním detektorem (GC-MS).²

Závěr

V článku se autor zabýval v Západním světě nově se objevující návykovou látkou kratom, jež obsahuje psychoaktivní alkaloidy mitragynin a 7-hydroxymitragynin. Snahou bylo policistům i dalším zainteresovaným osobám poskytnout základní odborné informace, které mohou pomoci s identifikací a vytvořením si názoru v nelehké policejní praxi. Svým charakterem bychom kratom zařadili do neoficiální skupiny tak zvaných alternativně zneužívaných drog či rekreačních drog. Nejedná se o běžně se vyskytující návykové látky jako kupříkladu metamfetamin či marihuanu. V naší zemi jde o exotickou drogu, která zde nemá vybudovanou základnu svých konzumentů. Nechme se zmást přírodním původem, kulturním užíváním a tvrzením příznivců, že nejde o nebezpečnou drogu. Příklady ohrožení zdraví i úmrtí jsou v článku popsány. Ze zpráv agentury EMCDDA vyplývá, že obliba kratomu je na vzestupu a díky globalizaci a možnostem internetu je možné ho zakoupit velmi jednoduše. Je třeba si uvědomit, že kratom není dosud vědecky zcela prozkoumán, respektive nejsou známy všechny jeho účinky na lidský organismus a jeho užívání může způsobit určitá zdravotní rizika.

Literatura:

1. Southeast Asia. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Southeast_Asia (accessed Aug 22, 2017).
2. Warner, M. L.; Kaufman, N. C.; Grundmann, O. The pharmacology and toxicology of kratom: from traditional herb to drug of abuse. *International Journal of Legal Medicine* **2016**, *130* (1), 127.
3. Kratom (*Mitragyna speciosa*) drug profile, 2015. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/kratom> (accessed Aug 22, 2017).
4. Nelsen, J. L.; Lapoint, J.; Hodgman, M. J.; Aldous, K. M. Seizure and Coma Following Kratom (*Mitragyna speciosa* Korth). *Journal of Medical Toxicology* **2010**, *6* (4), 424.
5. Maruyama, T.; Kawamura, M.; Kikura-Hanajiri, R.; Takayama, H.; Goda, Y. The botanical origin of kratom (*Mitragyna speciosa*; Rubiaceae) available as abused drugs in the Japanese markets: from traditional herb to drug of abuse. *Journal of Natural Medicines* **2009**, *63* (3), 340.
6. Kratom Tea, 2017. Kratom FAQs. <http://kratomfaqs.com/tag/kratom-tea/> (accessed Aug 22, 2017).
7. Kratom. Kratom Powders. <http://kratompowders.org> (accessed Aug 22, 2017).
8. *Mitragyna speciosa* korth: KRATOM https://www.deaiversion.usdoj.gov/drug_chem_info/kratom.pdf (accessed Aug 22, 2017).
9. *Rules – 2016: DEPARTMENT OF JUSTICE Drug Enforcement Administration* https://www.deaiversion.usdoj.gov/fed_regs/rules/2016/fr0831.htm (accessed Aug 22, 2017).
10. Oliveira, A. S.; Fraga, S.; Carvalho, F.; Araújo, A. M.; Pereira, C. C.; Teixeira, J. P.; de Lourdes Bastos, M.; de Pinho, P. G. Chemical characterization and in vitro cyto- and genotoxicity of 'legal high' products containing Kratom (*Mitragyna speciosa*): from traditional herb to drug of abuse. *Forensic Toxicology* **2016**, *34* (2), 213.

por. Bc. Tomáš Kratina, email: tomas.kratina@pcr.cz

Obvodní ředitelství, SKPV Praha III, 4. oddělení OOK (TOXI), Praha 3, Lupáčova 1065/11, 130 00 Praha 3

Keywords:

Alkaloids; Alternative Drugs of Abuse; Kratom; Mitragyna speciosa; Myraginine; 7-hydroxymitragynine

Abstract:

Plant Mitragyna speciosa Korth, originating in Southeast Asia, called „kratom“, contains the active substances of mitragynine and 7-hydroxymitragynine. These two alkaloids are responsible for the psychoactive effects affecting the human organism. It is abused for its stimulant properties, but also in traditional Asian culture is used for pain management. By its characteristics it is known as an alternative drug of abuse.

KONTAMINACE METAMFETAMINEM VE STAVBĚ PŘETRŮVÁ DLOUHO I DALEKO

KAREL LEHMERT^a, ONDŘEJ ANDRLÍK^{b,c}

^a CBRNe Forensic Sampling Laboratory – VAKOS XT, Prague, Czech Republic

^b Criminal Police 8. OOK SKPV KŘP Prague, Czech Republic

^c Department of Physiotherapy, Faculty of Physical Education and Sport, Charles University, Prague, Czech Republic

Klíčová slova:

zdravotní rizika; metamfetamin; hygiena; expoziční limity; normy

Abstrakt:

Základním nedostatkem uvedené problematiky je absence povědomí o riziku a jeho právní regulace. Ve světě existují hygienické limity a standardní postupy pro dekontaminace staveb i vybavení, v ČR se tímto problémem však nikdo nezabývá. V souladu s platnou legislativou spadá do gesce Hygienické služby Ministerstva zdravotnictví ČR jako hygiena komunální. A byť byl prokázán vztah mezi řadou specifických poruch chování a učení či tzv. „civilizačních chorob“ a nelegální výroby psychoaktivních látek, není ze strany úřadů zájem toto řešit. Narůstající ochota obyvatel postižených přítomností výroby metamfetaminu v okolí se starat o své zdraví či jen se preventivně zajímajících o riziko však úřady usvědčuje z existence celospolečenské poptávky po řešení tohoto problému.

Počet nelegálních laboratoří metamfetaminu, u nás známého jako pervitin, dle statistik¹⁾ v posledních letech klesá. Úroveň rizika paradoxně stoupá, neboť se zvětšuje produkční objem jednotlivých výroben. Ty se navíc přesouvají aglomerací a nejružnějšími úpravami technologií se tak snaží zakrýt demaskující zápach. A tím buď rozšiřují kontaminaci na větší území rozptylem ve větší výšce nebo zvyšují znečištění samotné budovy.

Základním nedostatkem uvedené problematiky je absence povědomí o riziku a jeho právní regulace. Ve světě existují hygienické limity a standardní postupy pro dekontaminace staveb i vybavení, v ČR se tímto problémem však nikdo nezabývá. V souladu s platnou legislativou spadá do gesce Hygienické služby Ministerstva zdravotnictví ČR jako hygiena komunální, avšak jak hygienici, tak další odpovědné úřady zavírají před problémem oči.

Čeští zdravotníci neumí změřit ani diagnostikovat chronickou otravu jodem, nemají představu o subakutní otravě metamfetaminem (Lehmert et al., 2016b) a nepoznají otravu fosfanem – ani klinicky, ani *post mortem* a už vůbec ne toxikologickou analýzou. O rizicích pěstování konopí raději ani vědět nechtějí. Zahraniční zdravotní limity expozice klíčových chemických látek je pohodlnější u nás neuznávat, neboť podle vyjádření několika nejmenovaných státních úředníků by pak pomoc a odškodnění chtěl

každý. Nám však chybí nejen vyhláška, ale i zákonná úprava. Ekonomický nátlak na pronajímatele ze strany pojišťoven či realitního trhu je utopický, i když je nutné vyzdvihnout významný akt Národní protidrogové centrály SKPV PČR, která uveřejňuje lokalizace varen a pěstíren na mapovém podkladu specializovaných internetových stránek²⁾. A byť byl prokázán vztah mezi řadou specifických poruch chování a učení či tzv. „civilizačních chorob“ a nelegální výrobou psychoaktivních látek, není ze strany úřadů zájem toto řešit. Narůstající ochota obyvatel postižených přítomností výroby psychoaktivních látek v okolí se starat o své zdraví či jen se preventivně zajímajících o riziko však úřady usvědčuje z existence celospolečenské poptávky po řešení tohoto problému spíš než o jiné kauzy.

Jak je z výše uvedeného patrné, nenajde-li se svědomitá obec starající se o blaho svých obyvatel, státní správa ani veřejná správa si s problémem ohrožujícím zdraví obyvatel na dlouhé roky dopředu neumí poradit. Zato naše legislativa jim dává dostatek možností nacházet výmluvy a důvody pro nečinnost. A pokud vše selže, nastupuje prostá nejlepší obrana – útok proti komukoliv, kdo jim znepríjemňuje život požadavkem na činnost.

S ohledem na „českou“ cestu výroby, která je modifikací Nagaiho syntézy, porovnáme naši vlastní legislativní situaci pouze se státy, kde se vyrábí obdob-

¹⁾ Výroční zprávy NPC 2012-16.

²⁾ <http://mapavarenapestiren.cz>.

ným způsobem za použití červeného fosforu. Česká republika je srovnatelná se státy jihovýchodní Asie (UNODC, 2014), kde není regulace dekontaminace po výrobě žádná a jsou naopak významnými exportéry produktu nebo prekursorů – Myanmar, Čína, Jižní Korea, Laos, Singapur či Thajsko. Oproti tomu Austrálie a Nový Zéland mají velmi dobře rozvinutý

nejen legislativní systém pro dekontaminaci prostředí, ale i standardy k samotnému provedení remediaci. Existuje několik technologických způsobů výroby metamfetaminu, z nichž u nás nejčastější je právě „česká“ cesta. Jak je zřejmé z následující tabulky, výtěžnost se liší až o třetinu a tím i množství produkovaných odpadů.

Prekursor	Metoda výroby	Praktická výtěžnost
1-fenyl-2-propanon (1 l)	kys. mravenčí (Leuckartova)	60 %
pseudo/efedrin (1 kg)	červený fosfor/jod	47 %
pseudo/efedrin (1 kg)	červený fosfor/kys. jodovodíková	54 %
pseudo/efedrin (1 kg)	lithium/čpavek („Birch“)	55 %
pseudo/efedrin (1 kg)	kys. fosforová/jod	76 %
pseudo/efedrin (1 kg)	thionylchlorid (Emde)	70 %

Tab. 1: Nejobvyklejší metody produkce metamfetaminu s výtěžností (Zdroj: UNODC, 2014)

V červnu 2017 přijal Nový Zéland národní normu NZS8510 stanovující standardy pro testování a dekontaminaci nemovitostí zasažených výrobou metamfetaminu. Významným sdělením veřejnosti je, **že není žádná bezpečná minimální hranice kontaminace metamfetaminem**, ačkoliv technologicky může být v některých případech nemožné dosáhnout nulových hodnot. Negativní zdravotní důsledky se mohou projevit i při nižších hodnotách, než jsou normou stanovené limity. Děti jsou vystaveny mnohem vyššímu riziku než dospělí jedinci při jakémkoliv pobytu v metamfetaminem zasaženém prostoru.

Nemovitost je považována za kontaminovanou, pokud jakákoliv jednotlivá frekventovaná prostora dosahuje hodnot nejméně $1,5 \mu\text{g}/\text{dm}^2$. Prostory málo obývané mají limitní hodnotu stanovenou na $3,8 \mu\text{g}/\text{dm}^2$. Frekventovaná prostora je jakákoliv část budovy, která je snadno přístupná a je běžně používána dospělými nebo dětmi. Málo obývaná prostora jsou obtížně dostupná místa jako dutiny ve zdi (technologické kanály, sádrokartonové příčky apod.) či plavivky – např. podstřešní prostory.

Tyto hodnoty jsou vodítkem (jako je u nás standard daný ČSN) pro ekvivalent našich krajských hygienických stanic, aby zařadily objekt do národní databáze. Za zpracování je odpovědné pracoviště monitoringu zdraví a životního prostředí (*Environmental Health*), které nařídí, eviduje a kontroluje následně provedenou dekontaminaci. To si ovšem vyžaduje edukovaný personál s aktivním přístupem k věci, nikoliv rigidní rutinéry s nezájmem o postižené.

Porovnáním hodnot zjistíme, že další hodnoty rozdělující svět na podmínečně čistý a rizikový má již pouze Austrálie ($0,5 \mu\text{g}/\text{dm}^2$) a řada států USA. Zde se limity v rozsahu $0,05$ - $1,5 \mu\text{g}/\text{dm}^2$ liší v jednotlivých federálních státech se stanovenými hodnotami ve většině států s ohledem na detekční limity na $0,1$ nebo $0,5 \mu\text{g}/\text{dm}^2$.

Výše uvedené expoziční limity nejsou zárukou bezpečí. Jsou pouze maximální statistickou hodnotou, při které většina populace s běžnou zdravotní a fyzickou kondicí nebude trpět žádnými zjevnými negativními důsledky. Avšak záleží na každém jedinci, jakou hodnotu metamfetaminu je schopen akceptovat při pobytu v zamořeném prostoru. Účinky se totiž mohou kumulovat či potencovat s dalšími chemickými látkami deponovanými v prostoru, např. s jodem. Stanovisko novozélandské hygienické služby je jednoznačné – „žádná dekontaminační procedura nemůže garantovat absolutní bezpečí“ (NZS, 2017). Další nezávislý výzkum je podporován státem zaměřujícím se o zdraví své populace.

Podívejme se na typické případy z České republiky:

Případová studie č. 1 „Perníková chaloupka“b

Kauza drogového dealera Zdeňka D. realizovaná Službou kriminální policie a vyšetřování Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy v červnu 2016 jako taková není ničím výjimečná ani zajímavá. Prostě jen další z nespočetné řady ilegálních laboratoří na výrobu metamfetaminu tzv. českou cestou. Zcela výjimečná a neočekávaná však byla reakce a jednání majitelky „perníkové chaloupky“, tedy místa, kde Zdeněk D. v podnájmu metamfetamin od prosince 2015 do svého zadržení dne 16. června 2016 neoprávněně vyráběl.

Přestože o Zdeňkovi D., neoprávněném výrobcu a distributorovi drogy hydrochloridu metamfetaminu (tj. pervitinu), na počátku roku 2015 ve větších či menších podrobnostech věděla doslova celá policejní Praha (poznatky k jeho osobě ve stejnou dobu nezávisle na sobě poslala hned tři různá protidrogová oddělení různých úrovní), operativní rozpracování jeho trestné činnosti bylo komplikované.

Dne 16. června 2016 Zdeněk D. udělal chybu a jeho varnu se detektivům konečně podařilo procesně ucho-

pitelným způsobem ustanovit. Reakce byla okamžitá, ještě téhož dne byl Zdeněk D. v průběhu varu zadržen v účelově (konspirativně, přes dva tzv. bílé koně) pronajatém domě v Českém Brodě. A protože reakce policie musela být okamžitá a veškerá šetření tak směřovala především k obstarání všech nezbytných formálních náležitostí pro budoucí příkaz k domovní prohlídce, sofistikovaný kamerový systém instalovaný podezřelým zvnějšku budovy unikl pozornosti zasahujících policistů.

Zdeněk D. však zásahovou jednotku řadící se ve vedlejší ulici na televizních obrazovkách ani přes prudký přívalový déšť nepřehlédl a probíhající chemickou reakci přerušil převrnutím na podlahu, veškeré laboratorní vybavení v dosahu rozbil, do vzniklé směsi chemikálií a stěrů si lehl a s rukama za zády čekal, až se k němu zásahová jednotka za pomoci beranidla dostane. Již tak pro všechny zúčastněné extrémně nebezpečnou situaci nadále zhoršoval na volno puštěný a vzniklou situaci zjevně rozrušený dospělý rotvajler.

Zdeněk D. se t.č. s jedním dalším spolupachatelem ve veřejném hlavním líčení u Městského soudu v Praze coby obžalovaný zodpovídá ze zvlášť závažného zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) trestního zákoníku, dílem spáchaného ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Toho se měl dopustit tím, že v rozporu s ustanovením § 4 a § 8 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, neoprávněně, úmyslně a s vědomím, že se o takovou látku jedná, v období od léta 2011 do 16.06.2016, v Praze, a na dalších neustanovených místech v České republice, naposledy v koupelně konkrétního domu v Českém

Brodě, na sofistikovaném laboratorním zařízení využívaje pseudoefedrinu a chemikálií – hydroxid sodný, kyselina fosforečná, červený fosfor. Ty na sadu odcizených osobních dokladů Jiřího J. a živnostenského listu Alžběty M., zakoupil ve společnosti Verkon, s. r. o., jednak sám, naposledy dne 16. června 2016, jednak prostřednictvím spoluobžalovaného Petra P. Tzv. „českou cestou“ vyráběl nezjištěné množství drogy pervitin, dílem samostatně, dílem se jmenovaným Petrem P., kdy v období od 17. prosince 2015 do 16. června 2016 mohl vyrobit v celkovém množství 5,339 kilogramů účinné látky metamfetaminu hydrochloridu (pervitinu), psychotropní látky uvedené v příloze č. 5 k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, zařazené do seznamu II. Úmluvy o psychotropních látkách. Pervitin v uvedeném období z minoritní části sám užíval a z větší části na různých místech hlavního města Prahy neoprávněně nabízel, prodával, pro jiného přechovával a zdarma, případně za určité služby, předával neuzavřenému okruhu dalších osob, zejména na základě předchozí telefonické domluvy.

Zajímavá a pro zasahující policisty neočekávaná byla reakce majitelky Š.V. Po navrácení objektu po provedené domovní prohlídce se historicky prvně zajímala o míru kontaminace objektu a zejména o jeho vhodnost k dalšímu obývání. Ohledání, vzorkování a kvalitativní analýza provedená přímo v místě pracovníky Odběrové laboratoře CBRNe – VAKOS XT byla potvrzena kvantitativní analýzou Laboratoře biologicky aktivních látek VŠCHT. Výsledky předčily veškerá očekávání a zároveň se potvrdilo forenzní pravidlo, že absence pozitivního nálezu nemusí svědčit o nepřítomnosti kontaminantu, ale třeba jen o špatně nastavených detekčních limitech. Zde bylo třeba hledat hodnoty netradičně vysoko.

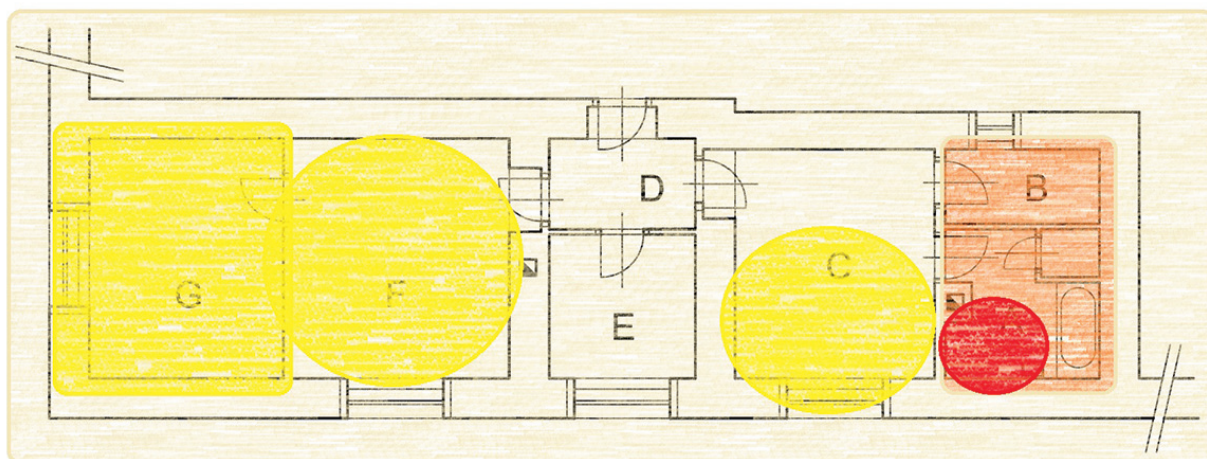
Místnost	Lokalizace	METH	Jod ³⁾
A	vzorek omítky v přízemní etáži (cca 15 cm)	89.230 ng/g	6.807 ± 595 ppmd
A	skvrna hnědé barvy na jižní zdi rohu nad vanou	34.390 ng/g	20.217 ± 1327 ppm
B	omítka nad severním oknem do dvora	10.560 ng/g	19.721 ± 1198 ppm
G	potěr podlahy u vstupních dveří	6.410 ng/g	≤ 448 ppm
G	potěr podlahy pod krytinou v jihozápadním rohu	180 ng/g	≤ 505 ppm
G	potěr podlahy pod oknem na západní straně	420 ng/g	14.246 ± 966 ppm

Tab. 2: Rozsah a výsledky kvantitativní analýzy vzorků z místa

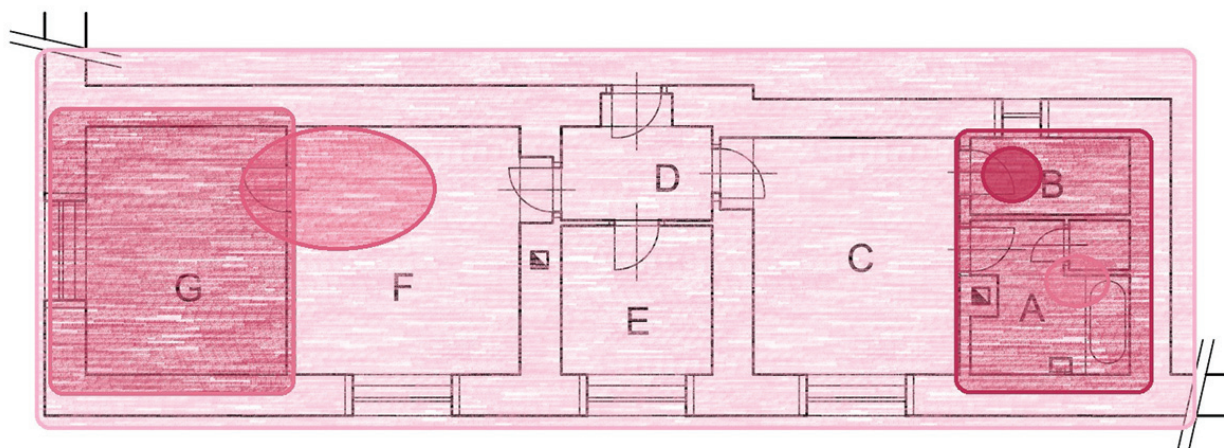
³⁾ 1:1,1 = faktor přepočtu jodu ppm-ng/g.

Problémem se ukázalo i rozšíření kontaminace (mimo stopové), kde kromě „výrobní“ části (místnosti A, B) byly významná kontaminace metamfetaminem nalezena i v dalších místnostech – C (ve lín – zřejmý rozptyl sekundární kontaminace z pros-

toru varny), G (distribuce – navážka a prodej produktu), F (sekundární kontaminace větráním z „prodejny“). Obdobně vypadala i kontaminace objektu jodem, který však sublimací penetroval objekt celý.

Obr. 1: Mapování kontaminace (kvalitativně) metamfetaminem objektu v Českém Brodě (tmavší barva určuje vyšší koncentraci) (Zdroj: VAKOS XT)

Obr. 2: Mapování kontaminace (kvantitativně) jodem objektu v Českém Brodě (tmavší barva určuje vyšší koncentraci) (Zdroj: VAKOS XT)

Majitelka objektu se proto obrátila na místní stavební úřad se žádostí o povolení demolice objektu. Důvod zamítnutí nebyl ovšem logický, např. nesdělení způsobu ochrany okolních nemovitostí a obyvatel před rozprachem chemicky kontaminované sutě či neurčení režimu bouracích prací a nakládání se sutí. Ali-bisticky bylo rozhodnutí přehráno na Národní památkový úřad (NPÚ, 2017), jehož územně odborné pracoviště středních Čech demolici zamítlo s odůvodněním: „Vzhledem k tomu, že předložené odborné vyjád-

ření ...ze dne 7. dubna 2017 není dílem soudního znalce v oboru a problematika nebyla řádně posouzena i příslušnou Krajskou hygienickou stanicí a Státním zdravotním ústavem ... (Národní referenční laboratoří pro vnitřní a venkovní ovzduší, Centrem zdraví a životního prostředí) není možné kvalifikovaně posoudit míru škodlivosti nálezů a demolici domu... v Českém Brodě z důvodu chemické kontaminace tudíž nepovažujeme za dostatečně odůvodněnou a není proto přijatelná.“

Obr. 3: Dle NPÚ neodůvodněná chemická kontaminace. V tomhle by chtěl asi bydlet každý... (Zdroj: VAKOS XT)

Z výše uvedeného jasně vyplývá, že odborné vyjádření jediné specializované laboratoře v České republice není pro státní orgán dostatečně odborné, zatímco ten samý text opatřený kulatým razítkem soudního znalce je naprosto v pořádku. Navíc není ani určeno, v jakém oboru by soudní znalec předkládající „dílo“ měl být kvalifikován. A aby nebylo náhodou možné demolici povolit, je rovnou vyžadován i revizní a oponentní posudek. Ovšem Národní památkový ústav vzápětí ještě přidal další perlu, neboť se nejdříve vyloučil pro nekompetentnost z rozhodování, ale v další větě je již schopen na základě předložených odborných posudků průkazně a kvalifikovaně zhodnotit nejen míru kontaminace, ale i možnost či nemožnost sanace (sic!) domu. Za běžných okolností by dům stačilo dekontaminovat, sanaci lze nazývat pouze samotné odstranění příčin a následků způsobených škod (tj. pozůstatků chemických procesů a zanechaných odpadů).

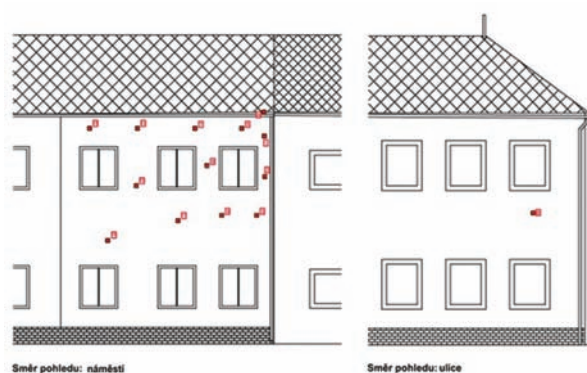
„Vzhledem k tomu, že jako odborný orgán památkové péče naše specializace spočívá v posuzování stavebněhistorických, uměleckořemeslných a uměleckých hodnot chráněných nemovitých a movitých objektů, výsledky chemických rozborů vzorků jedů v laboratoři nám nepřísluší přímo hodnotit. Ty můžeme zhodnotit pouze na základě a ve vazbě na posudek soudního znalce v oboru a zároveň oponentního posouzení Krajskou hygienickou stanicí a Státním zdravotním ústavem ... (Národní referenční laboratoři pro vnitřní a venkovní ovzduší, Centrem zdraví a život-

ního prostředí), aby bylo možné průkazně zhodnotit míru zasažení konstrukcí domu nebezpečnými chemikáliemi a zároveň vyhodnotit možnost nebo nemožnost sanace domu chemickými a stavebními prostředky. Tento postup nebyl v případě domu ... v Českém Brodě dodržen a jako nedostatečný byl proto nyní zamítnut.“

Z toho tedy vyplývá, že zdraví obyvatel není z pohledu Národního památkového úřadu tak důležité jako zachování stavby, která bude příštích nejméně 15-20 let neobyvatelná. Tomu už se blíží pouze vyjádření hlavní hygieničky Mgr. Evy Gottvaldové ohledně varnou metamfetaminu kontaminované části městyso Křižanov včetně zdravotního střediska, které „nezáleží na zdraví jednotlivce, ale na zdraví populace“ (osobní setkání v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR dne 30. 11. 2016). Tolik k naplnění poučky, že lidský život a zdraví je třeba chránit na prvním místě.

Případová studie č. 2 – Nešťastný městys

Ve zmíněném případě varny metamfetaminu v Křižanově byly vzorkovány kromě samotné varny i budovy sousedícího rodinného domu a zdravotního střediska na opačné straně ulice. Porovnání s australským standardem $0,5 \mu\text{g}/\text{dm}^2$ je uvedené v následující tabulce hodnot kvantitativní analýzy vzorků, odebraných Odběrovou laboratoří CBRNe – VAKOS XT a analyzovaných Laboratoří biologicky aktivních látek VŠCHT:

Obr. 4: Vzorkovací plán zdravotního střediska. Křižanov, únor 2017 (Zdroj: VAKOS XT)

Zdravotní středisko		
Pořadové číslo	Přepočtené hodnoty METH ng/dm ²	Expoziční limit 500 ng/dm ²
1	7.354	překročen
2	1.118	překročen
3	1.554	překročen
4	166	
5	1.046	překročen
6	0	
7	0	
8	0	
9	1.802	překročen
10	6.894	překročen
11	0	
12	1.640	překročen
13	364	
14	0	
15	7.068	překročen
16	2.894	překročen
17	912	překročen
18	314	
19	0	
20	0	
21	74	
22	0	
23	174	
24	0	
25	290	
26	3.946	překročen
27	1.890	překročen
28	1.722	překročen
29	5.498	překročen
30	1.760	překročen

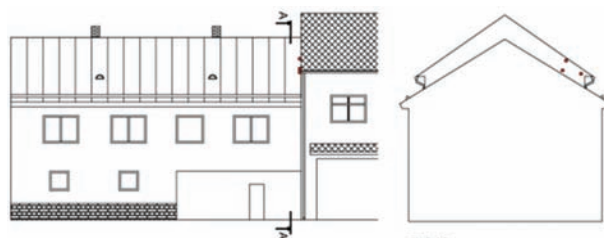
Tab. 3: Hodnoty metamfetaminu naměřené v fasádě zdravotního střediska proti varně v Křižanově v únoru 2017

Obr. 5: Celková situace v postižené lokalitě – vlevo zdravotní středisko, vpravo budova varny; vzdálenost mezi objektem varny a nejvzdálenějšími vzorky (č. 3, 4) z fasády zdravotního střediska činila 57 metrů. (Zdroj: VAKOS XT)

Interiér domu sousedícího s varnou		
Pořadové číslo	Přepočtené hodnoty METH ng/dm ²	Expoziční limit 500 ng/dm ²
31	1.064	překročen – experimentální očista
32	0	referenční mimo zasaženou část
33	592	překročen – experimentální očista
34	37.216	překročen – původní hodnota
35	8.308	překročen
36	9.184	překročen
37	7.978	překročen
38	7.938	překročen
39	7.790	překročen
40	6.380	překročen
41	0	referenční mimo zasaženou část

Tab. 4: Hodnoty metamfetaminu naměřené v interiéru domu sousedícího s varnou v Křižanově v únoru 2017

Obr. 6: Vzorkovací plán štítu domu varny. Křižanov, únor 2017 (Zdroj: VAKOS XT)

Štít domu u varny		
Pořadové číslo	Přepočtené hodnoty METH ng/dm ²	Expoziční limit 500 ng/dm ²
42	10.110	překročen
43	7.018	překročen
44	360	

Tab. 5: Hodnoty metamfetaminu naměřené ve štítu domu varny v Křižanově v únoru 2017

Vzorkování bylo provedeno 9 měsíců po ukončení činnosti varny metamfetaminu. Majitelé domu provedli amatérskou očistu umytím zdí (vzorky č. 35-40) několik týdnů po uzavření varny. Je zřetelně pozorovatelný rozdíl v interiéru, kde byly 8 měsíců předtím experimentálně porovnávány účinnosti běžného amerického způsobu (vzorek č. 31) dekontaminace a nově vyvíjené české cesty (vzorek č. 33). Účinnost jednotlivých postupů se pouze v jednom cyklu ukázala jako významně odlišná – americká cesta 21 %, český způsob 67 %. Běžně se provádí celý cyklus (vzorek č. 32). Laskavý čtenář může porovnat výsledky vzorků č. 31-33 s vzorkem č. 34, kde byla původní kontaminace ponechána samovolnému vymření, jak doporučoval ředitel krajského úřadu pro kraj Vysočina Zdeněk Kadlec, neboť dle něj „všude se to nechalo vyvětrat a po čase škodlivé látky vytékaly“ (Jihlavský deník, 14.09.2016). I po 9 měsících kvalitativní analýza povrchů prvního patra sousedního obytného domu (v době provozu varny často větraného průvanem ze dvora, kam ústila varna) ukázala přítomnost rozsáhlé plošné kontaminace metamfetaminem v hodnotách převyšujících $0,5 \mu\text{g}/\text{dm}^2$.

Hodnoty metamfetaminu přesahující tehdy uznávaný expoziční limit $0,5 \mu\text{g}/\text{dm}^2$ ale byly nalezeny i 57 metrů vzdušnou čarou od místa varny v hloubce několika centimetrů zdi zdravotního střediska (viz tabulka č. 3). A to by mělo být důvodem k zamyšlení, jestli se někde nedaleko čtenářů nevaří.

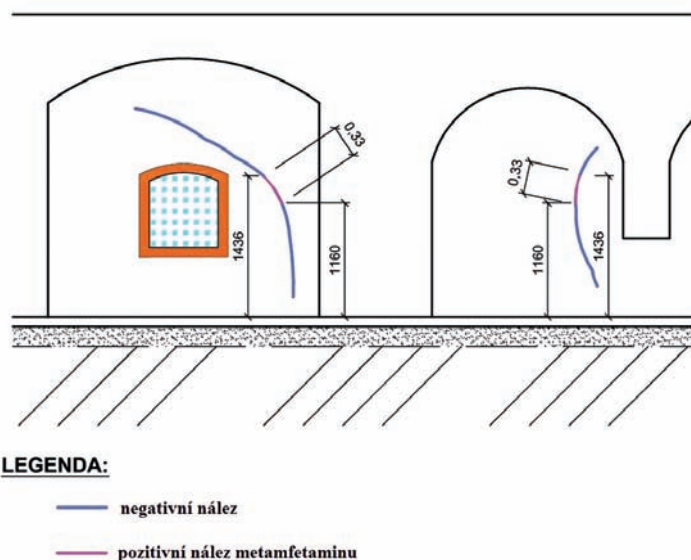
Případová studie č. 3 – Renovovaný dům

V obci P. připravoval v roce 2010 „českou cestou“ místní vaříč J. N. hydrochlorid metamfetaminu v hospodářské budově bývalého statku v samotném středu obce. Snažil se být ohleduplný, a proto hlavní tech-

nologické kroky prováděl v létě na zahradě a v zimě ve vyhrazené místnosti s valenou pískovcovou klenbou. V létě tedy veškeré exhalace včetně aerosolu metamfetaminu větral do ovzduší, v zimě byla používaná místnost větrána na hlavní ulici obce. V prostoru bývalých stájí pak odpařoval výsledný produkt, kdy ventilační potrubí vedlo do tehdy jediného okénka stáji. V roce 2017 byl pozván tým Odběrové laboratoře CBRNe – VAKOS XT k provedení kvalitativní analýzy povrchů pro potvrzení nebo vyvrácení možné přetrvávající kontaminace metamfetaminem. Současní majitelé provedli přestavbu celého objektu, kdy bývalé stáje kompletně přebudovali na obytný prostor včetně nových omítek, zatímco prostor bývalé „zimní“ varny nebyl upraven. Ostatní místnosti byly většinou pouze vymalovány.

Výsledky byly v souladu s očekáváním, neboť literatura (např. Lehmert et al., 2016a) zmiňuje zatím prokázanou persistenci 10-15 let. V prostoru „zimní“ varny byla detekována výrazná kontaminace v celé ploše, ve vstupní místnosti pak pozitivní reakce na metamfetamin prostupující novou omítkou na povrch. Alarmující byla masivní kontaminace metamfetaminem penetrující hlavní nosnou zeď ze „zimní“ varny směrem do vnitřku domu. Kontaminace byla zřejmá i při vzorkování v 2. nadzemním podlaží nad „zimní“ varnou, kdy strana nosné zdi přivrácená na stranu varny byla pozitivní, zatímco sousední chodba byla negativní. Prostor bývalé stáje, kde se odpařovalo, ukázal i po 7 letech místa vedení ventilačního potrubí ve dvou rovnoběžných pásech směřujících horizontálně k bývalému oknu.

Po ohlášení místně příslušné krajské hygienické stanici se oznamovatelé dozvěděli, že není úplně zřejmé, co by s tím měla hygiena dělat.

Obr. 7, 8: Dokumentace vedení ventilačního potrubí (Zdroj: VAKOS XT)

Závěry:

1. Neexistuje povědomí ani obecných, ani specializovaných úřadů o zdravotních rizicích spojených s nelegální výrobou metamfetaminu.
2. Ze strany úřadů není zájem o pomoc občanům, ani když se o riziku dozví.
3. Není stanoven expoziční limit ani pro specifické látky (metamfetamin, jod, prekursor, pomocné látky), ani pro prostředí – životní prostředí, bytové prostory, pobytové prostory, předměty atd.
4. Kromě Mapy varen a pěstíren NPC není možnost zjistit, zdali konkrétní nemovitost byla použita k nelegální výrobě psychoaktivních látek.
5. Účinná forma ekonomického nátlaku na majitele nemovitostí (např. veřejný registr kontaminovaných nemovitostí, ztráta ceny na reálném trhu zvýšením zdravotního rizika, výluka pojistných podmínek, nucená demolice objektu, odstranění ekologické zátěže na náklady majitele nemovitosti apod.) by zkomplikovala získávání pronajatých prostor.
6. Penalizace deliktů proti životnímu prostředí a ohrožení zdraví veřejnosti vydá další jasný signál o společenské nebezpečnosti výroby psychoaktivních látek a jeho napomáhání.

Co říci na konec? Je smutné, že státní orgány raději strkají hlavu do písku před významným rizikem pro zdraví vlastních občanů místo aktivního přístupu k jeho odstranění. Hledání důvodů, proč neudělat nic, má nejneuvěřitelnější formy. Ředitel Krajské hygienické stanice kraje Vysočina Jan Říha vymyslel jednu z nejzajímavějších formulací: „Hygienická stanice nepovoluje varny pervitinu, a proto je taky nekontroluje.“ (Jihlavský deník, 2016). Aby bylo možné kvalifikovaně nejen věcně, ale i administrativně argumentovat neochotným úředníkům, byl ustanoven soudní znalec pro vlivy příslušných látek na zdraví a životní prostředí. A jak se vyvine judikatura, nemůžeme předjímat.

Literatura:

1. UNODC. Global Synthetic Drugs Assessment. Amphetamine-type stimulants and new psychoactive substances. Vienna, 2014. ISBN 978-92-1-148276-8.
2. Lehmert, K.; Hýbl, M.: Šíření kotaminance z nelegálních laboratoří. *Drugs Forensics Bull*, 2016a, 22 (1), ISSN 1211-8834.
3. Lehmert, K.; Šťastná, P.; Kuchař, M.; Hájková, K.: Dopady nelegální varny metamfetaminu na lidské zdraví a životní prostředí. *Drugs Forensics Bull*, 2016b, 22 (3), ISSN 1211-8834.
4. New Zealand Standard NZS 8510:2017. Testing and decontamination of methamphetamine-contaminated properties. New Zealand Standards Executive, 2017, ISBN 978-1-77664-990-7.
5. Národní památkový úřad. Odborné vyjádření č.j. NPU-321/61953/2017. Praha, 2017.
6. Vaříči pervitinu promořili dům. Křížanovští nyní neví, co s tím. *Jihlavský deník.cz*, 14-09-2016. Dostupné [online] z <https://jihlavsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/varici-pervitinu-promorili-dum-krizanovsti-ny-ni-nevi-co-s-tim-20160914.html>.

Corresponding author:

Karel Lehmert, Ph.D., email: lehmert@cbrn.cz

Odběrová laboratoř CBRNe – VAKOS XT, Pernerova 28a, 186 00 Praha 8

Keywords:

health risk; metamphetamine; hygiene; exposure limits; standards

Abstract:

Basic defect of discussed topic is the absence of general awareness about the risk of methamphetamine contamination and its regulation. Limits and standards for decontamination of property exist in various countries round the world, but nobody is interested in the Czech Republic. According to legislation in force the Health Service is responsible for within the municipal hygiene. And although association among specific learning disorders, lifestyle diseases and illicit narcotic production has been proved, there is no interest of public authorities to solve the problem. The increasing willingness of residents affected by illicit methamphetamine production in neighbourhood to look after their health or just precautionary interested in the risks convicts authorities of existence of society-wide request for solution of the discussed health problem.

PREDIKCE KRIMINALITY

VERONIKA MAUREROVÁ^{a*}, PAVEL KORDÍK^a

^a Faculty of Information Technology, Czech Technical University in Prague, Czech Republic

Klíčová slova:

software; predikce kriminality; umělá inteligence; strojové učení; prevence kriminality

Abstrakt:

S důrazem na efektivitu práce a s vzrůstajícím zájmem o zpracování velkých dat, strojové učení a umělou inteligenci, se prediktivní analýza stává součástí policejních aktivit, především v oblasti prevence kriminality. Například policejní hlídky jsou plánované pomocí prediktivní analýzy nejvíce ohrožených oblastí ve městě. V tomto článku je stručně vysvětlen proces prediktivní analýzy a také co obnáší zavedení predikčního systému do policejní praxe. Jako součást článku jsou prezentovány výsledky z prediktivní analýzy založené na reálných historických datech o kriminalitě z území hlavního města Prahy.

Úvod

V posledních několika letech se výzkum v oblasti informačních technologií zaměřuje na vývoj tzv. umělé inteligence (Artificial Intelligence) s využitím strojového učení (Machine Learning). Část lidí se domnívá, že není bezpečné si zahrávat s vytvářením počítačů a strojů, které se dokáží učit, zatímco se s konkrétními implementacemi algoritmů strojového učení setkáváme dennodenně.

Algoritmy strojového učení primárně neučí počítače samostatně myslet. Jsou založeny na matematických a statistických metodách, pomocí kterých lze například z obrovského množství nasbíraných dat získat mnoho užitečných informací, a ty dále zpracovat. Stejně jako se člověk učí ze vstřebávání podnětů, vjemů a informací, základem umělé inteligence je hledání a učení se komplexních vzorců a pravidel z dostupných dat. Cílem je pak takto získané informace správně využít pro zobecnění nově příchozích dat podobného charakteru. Lidský mozek je velmi výkonný, ale nedokáže uložit tolik dat a zároveň zpracovávat miliony parametrů, jako zvládnou dnes i ty nejjednodušší procesory. Stroj tak může jednoduše analyzovat ohromné množství historických dat, ale i různá data přicházející v reálném čase.

Za umělou inteligenci si tedy nelze představovat pouze vývoj samostatně myslících strojů s podobou člověka. Díky velkému rozvoji umělé inteligence a algoritmů strojového učení lze například odhalovat nevyžádanou poštu, předpovídat počasí, zjednodušit výrobu v továrně, řídit dopravu, urychlit vyhledávání v systémech či na internetu, ovládat počítače pomocí hlasu ale např. i pomocí zraku a mnoho dalších uplatnění téměř v každém oboru.

Lze ale využít metody strojového učení také v prevenci kriminality? V každé zemi, kde je kriminalita

evidovaná pomocí informačních systémů, vznikají data, která slouží především k tomu, aby byla trestná činnost objasněna. Tato data mohou ale i velmi dobře posloužit k analýze rizikových oblastí, pachatelů či obětí a být využita k prevenci kriminality. Např. lze nacházet různé vzorce chování jednotlivých objektů a predikovat toto chování s určitou pravděpodobností i do budoucnosti.¹

Metody předvídání kriminální budoucnosti

Metodami predikce kriminality se v zahraničí zabývají již řadu let a za tu dobu bylo probádáno mnoho způsobů, jak kriminalitu modelovat a předpovídat. Existuje několik hledisek a přístupů, jak na kriminalitu pohlížet, podle kterých je pak zvolena i metoda predikce.

Jedno z hledisek je, na jaký subjekt se predikce zaměřují a jaká jsou k dispozici data. Např. pro predikci budoucích pachatelů mohou být důležité osobní údaje obyvatel dané oblasti a jejich trestní minulost. Pro predikci ohrožených míst jsou vhodná např. agregovaná data o trestné činnosti a další informace o okolí spáchaných činů. Předpovídat lze ale i potenciální oběti trestné činnosti či odhalovat potenciální vazby mezi pachateli.¹

Dále je také důležité stanovit, na jaký časový úsek je predikce vytvářena, zda jsou např. předvídaný počty činů v daném místě v následujícím roce (pro sledování dlouhodobého trendu), příští měsíc (pro snazší rozhodování rozdělování prostředků) či na další den (pro efektivnější plánování policejních hlídek).²

Na jednotlivé typy predikce lze použít různé typy analýz – od mapových analýz (např. Hot Spot a Risk Terrain analýza aj.) až po v poslední době populární strojové učení a metody Data Miningu (neuronové sítě, rozhodovací stromy aj.).

V tomto článku je nadále věnována pozornost pouze krátkodobé predikci kriminálních činů, tedy predikování rizikových oblastí, kde je pravděpodobnost opakování trestné činnosti nejvyšší v nejbližších dnech.

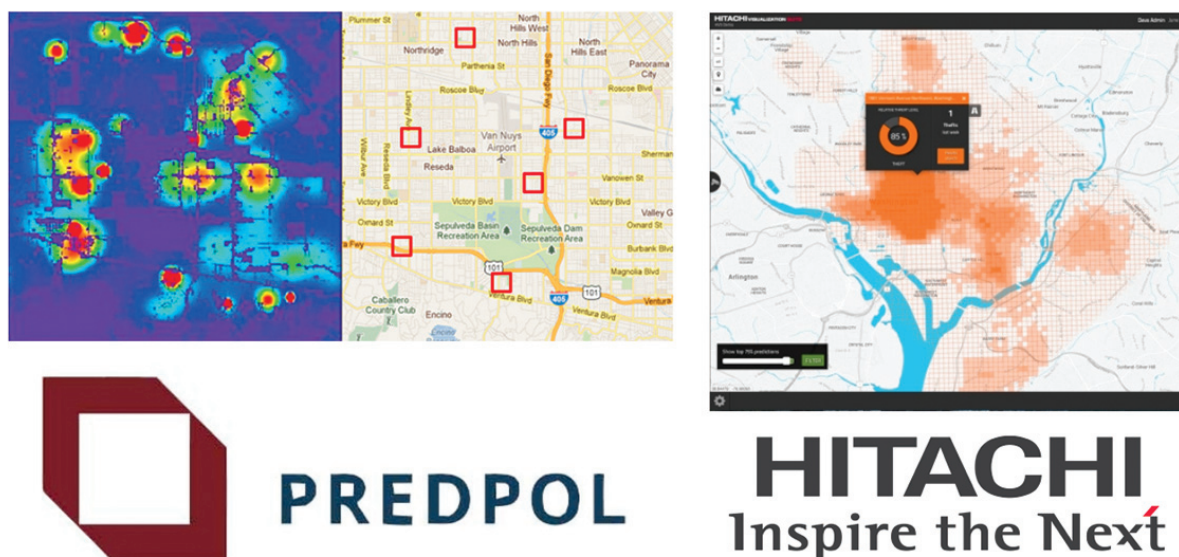
Predikování kriminálních činů v zahraničí a v České republice

První predikce kriminálních činů začaly na zdech, kde strážníci zaznamenávali historii spáchaných činů zapíchnutím špendlíků do mapy svého teritoria. S rozvojem informačních technologií se data začala strojově zpracovávat a ukládat pomocí počítačů a datových úložišť. První zmínky o predikci kriminality pomocí využití statistického přístupu pomocí informačních technologií se objevují v 50. letech ve Spojených státech.¹

Dlouhou dobu se pro analýzu dat využívaly pouze geografické informační systémy (GIS) a jejich jednoduché funkce (zejména seskupující statistické metody) založené na detekování rizikových oblastí podle historické spáchané trestné činnosti.¹ Nejnovější vý-

zkumy v této oblasti se zabývají strojovým zpracováním velkých objemů dat k vytvoření co nejpřesnějších předpovědí pomocí sofistikovaných statistických metod, založených především na učení se z minulosti a hledání opakujících se vzorů. Predikce jsou založeny na obsáhlých datasetech kriminální historie a dalších dodatečných informacích (např. socio-demografická data, ekonomické ukazatele, data z novinových článků či ze sociálních sítí, atd.), ale dnes již například i na real-time zpracování dat z kamerových systémů, vysílaček či tabletů policistů přímo v akci.

Vzniklo i několik prediktivních softwarových nástrojů, které policie v některých městech zařadila do své policejní praxe. Tyto nástroje dokáží zpracovávat velké množství kriminálních dat a výsledky vizualizovat do podoby, ve které by byly srozumitelné a použitelné pro každodenní využití. Policie v těchto městech, kde software používají např. pro plánování hlídek, vykazuje snížení kriminality až o 30 %³. Ukázkou predikce pomocí software nástrojů lze vidět na obrázku č. 1.

PREDPOL

HITACHI
Inspire the Next

Obr. 1: Ukázky predikcí pomocí software Predpol (Zdroj: <https://d267cvn3rvuq91.cloudfront.net/i/legacy/predictive.policingx616.jpg?sw=1180>) a Hitachi Visualization Suite 4.5 s Hitachi Visualization Predictive Crime Analytics (PCA) a Hitachi Video Management Platform (VMP) 2.0 (Zdroj: https://assets.fastcompany.com/image/upload/w_596,c_limit,q_auto:best,f_auto,fl_lossy/fc/3051578-inline-hitachi-visualization-suite-45-predictive-crime-analyticsdc.jpg)

Modely a výpočty založené na kriminálních datech nejsou jednoduše přenositelné, vždy úzce souvisí s analyzovanou oblastí. Např. není možné vzít program, který predikuje správně s daty z amerického města, a jednoduše jej použít pro Prahu. Přenositelný může být obecný algoritmus učení, ale i ten nemusí na datech z dané oblasti fungovat správně, protože je ovlivněn mnoha parametry, které musí být upraveny podle konkrétních dat, přičemž velmi závisí i na množství a kvalitě dat, která jsou k dispozici. Pro

úspěšné predikce je tedy vhodné analyzovat různé oblasti a jejich kriminalitu individuálně.

V Čechách je výzkum v této oblasti v úplných počátcích. Jednak kvůli tomu, že Policie České republiky (PČR) ukládá trestnou činnost ve vhodném formátu (přesné místo činu pomocí GPS souřadnic) až od roku 2013, a tedy kvalitních historických dat je velmi málo, ale dále také proto, že je data obtížné pro analýzu získat.

V roce 2014 Ministerstvo vnitra spustilo projekt

Mapy budoucnosti – moderní nástroj ke zvýšení efektivity a kvality výkonu veřejné správy v oblasti prevence kriminality založený na analýze a predikci kriminality.⁴ V první fázi byla vytvořena mezinárodní srovnávací studie, v druhé fázi by pak měl vzniknout nástroj, od nějž iniciátoři projektu očekávají, že pomůže efektivnějšímu zpracování a analyzování policejních dat v praxi. Podrobnosti o druhé fázi projektu zatím nebyly zveřejněny.

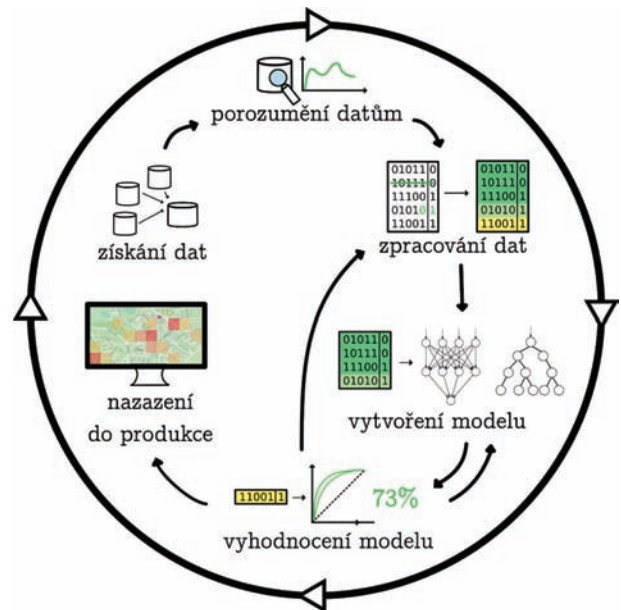
Prediktivní analýza reálných kriminálních dat z České republiky

Fakulta informačních technologií Českého vysokého učení technického (FIT ČVUT) nabízí studentům možnost zpracovávat v rámci semestrálních či závěrečných prací praktická témata pro různé průmyslové partnery v rámci Portálu spolupráce s průmyslem⁵. Z iniciativy plk. Hořínka je studentům FIT každý rok zadáno hned několik inovativních projektů a některé tyto projekty již přinesly zajímavé výsledky. Jako příklad úspěšných projektů uveďme predikci pohybu drogových dealerů nebo detekce anomalií v záznamech sledovaných osob. V rámci této spolupráce plk. Hořínek připravil anonymizovaná a nepersonalizovaná historická kriminální data z území hlavního města Prahy. Hlavním cílem bylo zjistit, zda lze z těchto dat predikovat pomocí metod strojového učení určitou trestnou činnost na daném území, popř. s jakou přesností.⁶

Nejllepší prediktivní model, který se podařilo nad vybranými daty vytvořit, dokázal s úspěšností 49 % predikovat, že se v přesně daný den a přesně daném místě stane nějaký trestný čin. Právě úspěšnost modelu je informace, která je pro většinu lidí to nejzajímavější. Velmi důležité je ale vědět, jak se k danému číslu došlo a co znamená. Není těžké totiž vytvořit predikci, která bude úspěšná na 100 % – např. velmi zjednodušeně, pro všechny zkoumané oblasti lze predikovat, že se tam stane nějaký čin a vyslat tam strážníky. Všechna místa činu budou odhalena (oprávněný poplach), ale zároveň bude mnoho strážníků vysláno na dané místo, kde se nic neděje, naprosto zbytečně (falešný poplach). Důležité je tedy dobře porozumět způsobům hodnocení kvality predikce a také znát kontext (jak byl prediktivní model učen a jak vyhodnocován), ne vycházet pouze z jednoho čísla.

Prediktivní modelování je proces⁷, který začíná získáním dat a jejich zpracováním do podoby vhodné pro predikování (často až 80 % celkového času stráveného s analýzou). Následuje hledání vhodného modelu (existuje mnoho algoritmů s různým nastavením, které mohou být odlišně úspěšné podle vlastností dat) podle toho, jak úspěšně lze model naučit. To probíhá tak, že každý model má kromě parametrů, které může nastavit fixně uživatel, ještě vnitřní parametry, které se upravují podle dat, která přichází (iterativně nebo

najednou) na vstup modelu. Úspěšnost modelu se pak měří nad daty, která nebyla použita pro učení, a to podle toho, jak je celkový problém definován. Model, který je nejúspěšnější, je vybrán jako finální. Poslední fází je pak nasazení modelu do produkce. Tím proces ale nekončí, charakteristika přichozích dat se může v čase měnit, a proto je vhodné model průběžně udržovat – učit jej znovu pomocí nových dat. Celý proces je nekončící cyklus. Jeho znázornění lze vidět na obrázku č. 2.

Obr. 2: Proces prediktivního modelování.

PČR poskytla pro výzkum anonymizovaná a nepersonalizovaná data o trestné činnosti ze systému Evidence trestního řízení (ETŘ). Jeden záznam v systému eviduje jeden trestný čin nebo přestupek. Dodáno bylo i několik informací o okolí daného činu, jako např. vzdálenost od nejbližší restaurace, obchodu, apod.

Data byla vyčištěna a transformována tak, aby každý záznam reprezentoval jednu oblast (čtverec o velikosti 200 × 200 metrů) v jeden den a relevantní informace k tomuto záznamu – počet činů předchozí den a další agregovaná data (např. počty činů v daném okolí či časová řada počtů činů v krátké minulosti). Díky této transformaci je pak možné na základě počtu činů v blízké vzdálenosti a krátké minulosti a dalších získaných dat predikovat, zda se následující den v dané oblasti stane či nestane trestná činnost. Např. pokud se ve sledovaném místě a v krátké minulosti často objevovala kriminalita, je velká pravděpodobnost, že se i další den na tomto místě něco přihodí. Tyto a především mnohem složitější vazby a souvislosti z dat lze vysledovat právě pomocí strojového učení. Úloha však nemusí být formována pouze takto, je zde mnoho dalších možností, jak úlohu přetvořit a získat lepší či horší výsledky.

Vstupní data pro učení se tedy skládají ze záznamů, které obsahují vysvětlující část (agregované informace o činech předchozí den v daném místě, informace z minulosti a vzdálenosti, atd.) – vstup a vysvětlovanou část (informaci o tom, zda

se v daném místě v daný den stal či nestal čin) – výstup (ukázku s konkrétními daty lze vidět na obrázku č. 3). Záznamy se porovnávají podle vstupu a v rámci učení se hledají souvislosti s výstupem.

x	y	rok	měsíc	den	den v týdnu	vzdálenost banka	vzdálenost pošta	...	stal se trest. čin
8878	1005	2016	1	6	po	50	150	...	1
8878	1005	2016	1	7	út	175	172	...	0
8878	1005	2016	1	8	st	663	142	...	0
8878	1005	2016	1	9	čt	145	151	...	1
8878	1005	2016	1	10	pá	900	210	...	0

↓

vysvětlující proměnné

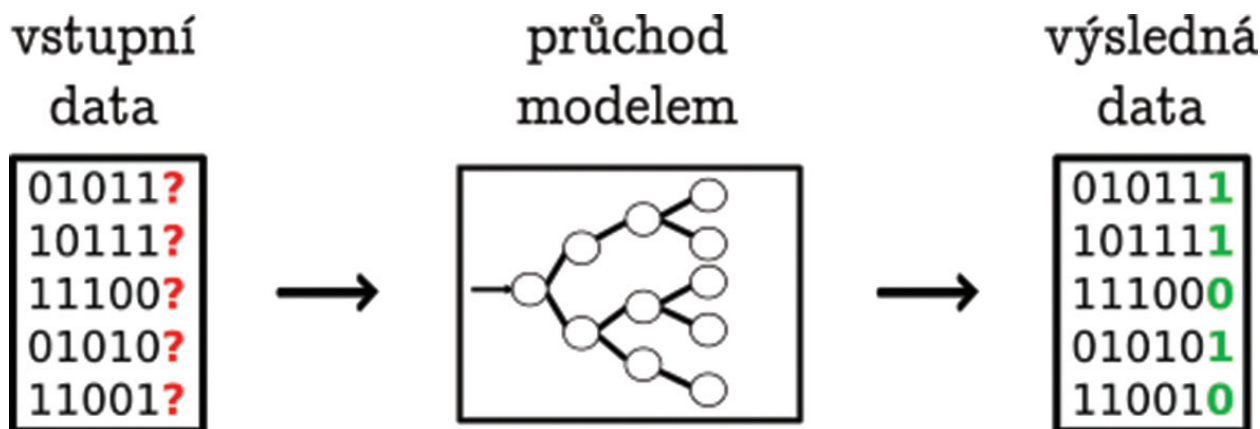
↓

vysvětlovaná proměnná

Obr. 3: Ukázka dat a jejich významu pro predikci.

Model může mít různou vnitřní strukturu. Může se jednat o jednoduchou rovnici, kde se hledá jedna váha ke každé vstupní proměnné, podle toho jaký má vliv na výstup (lineární regrese). Vnitřní struktura může být ale i velmi složitá, složená z několika uzlů a vrstev různě propojených (rozhodovací stromy,

neuronové sítě) či složená a spojená ze samostatných modelů (ensembling – několik rozhodovacích stromů, kombinace různých neuronových sítí, atd.). Na obrázku č. 4 je znázorněn průběh predikování, pokud je model (v tomto případě rozhodovací strom) již natrénován a připraven tak k použití.

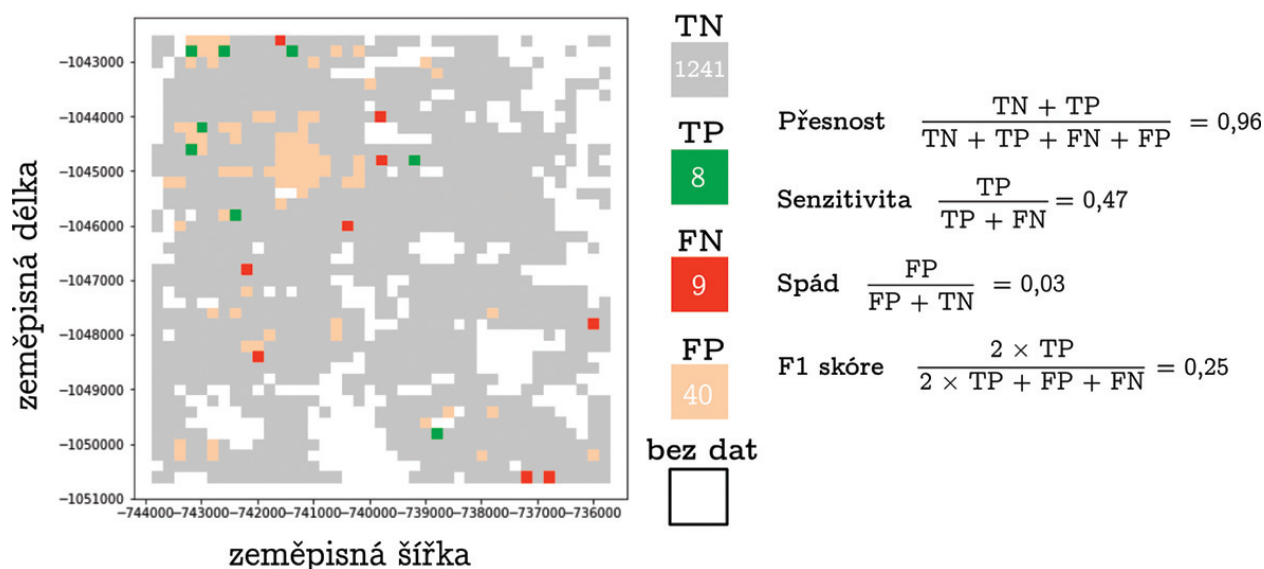
Obr. 4: Průběh predikce.

Vyhodnocení modelu velmi záleží na tom, jak byl problém definován. V případě zmiňovaných dat se jedná o binární klasifikaci, kdy je cílem předpovědět pouze dva výstupní stavy (rozdělit data podle výstupu do dvou tříd)⁸ – čin se v daném místě a dni stane (1), nebo nestane (0) (Kdyby bylo cílem predikovat přesný počet činů, jednalo by se o regresi, data by musela být jinak zpracována i vyhodnocena). V případě, kdy lze předpovědět pouze dvě hodnoty (0 nebo 1), mohou při predikci nastat čtyři případy, kdy model:

- **správně** detekuje **bezpečí** – výstup má být 0, predikce je 0 (TN – True Negative),
- **správně** detekuje **nebezpečí** – výstup má být 1, predikce je 1 (TP – True Positive),
- **nesprávně** detekuje **bezpečí** – výstup má být 1, predikce je 0 (FN – False Negative),
- **nesprávně** detekuje **nebezpečí** – výstup má být 0, predikce je 1 (FP – False Positive).

Zjednodušeně počet TN predikcí znamená, kolik bylo správně nevyvoláno poplachů, počet TP predikcí naopak kolik bylo správně vyvoláno poplachů. Počet FN predikcí znamená, kolik model neodhalil činů (což u predikce kriminality bývá závažná chyba) a naopak počet FP predikcí, kolik bylo vyvoláno falešných poplachů (bývá méně závažná chyba). Cílem modelu je pak najít řešení tak, aby počty FP a FN byly co nejmenší – tedy minimalizovat chybu. Na základě poměrů TN, TP, FP a FN lze přesně vyčíslit úspěšnost (nebo chybu) modelu. Existuje mnoho matrik, které lze porovnávat a zjišťovat tak, jestli se

např. model po změně nastavení zlepšil nebo ne, či porovnávat několik modelů mezi sebou. Např. přesnost (accuracy) modelu se vypočítá jako poměr součtu TN a TP predikcí ku celkovému počtu predikcí, senzitivita (sensitivity, true positive rate) modelu jako poměr TP ku celkovému počtu správných predikcí (TP a TN), spád (fall-out, false positive rate) jako poměr FP ku celkovému počtu nesprávných predikcí (FP a TN), a mnoho dalších. Tyto metriky jsou také velmi důležité při učení modelu. Ukázka predikce jednoho dne a vyhodnocení úspěšnosti modelu je vidět na obrázku č. 5.

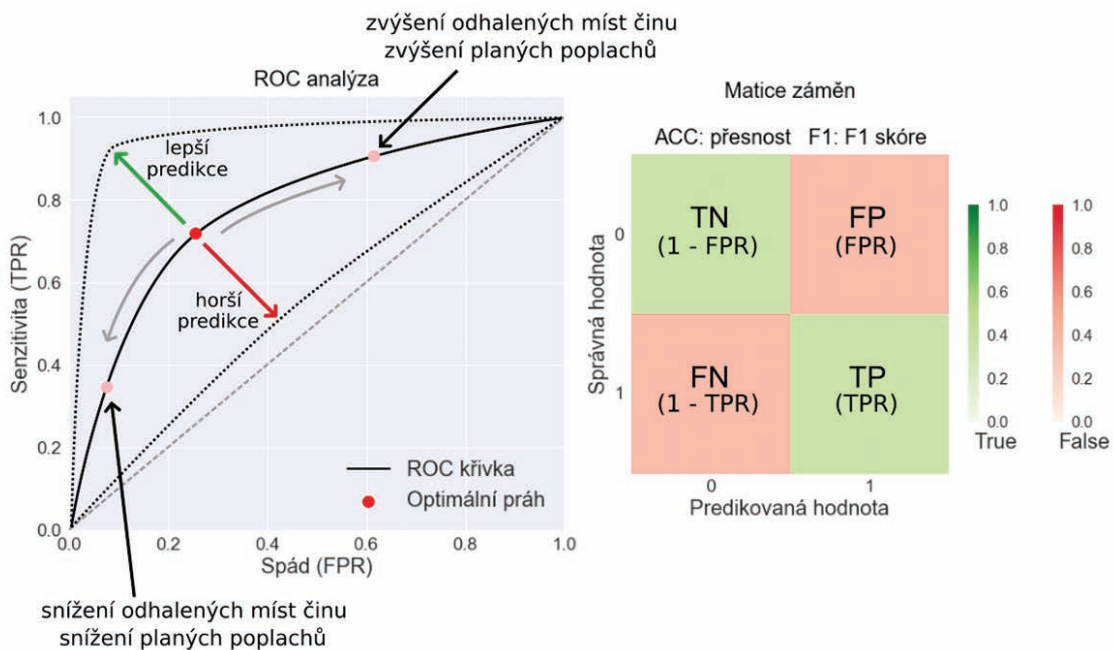

Obr. 5: Ukázka predikce jednoho dne ve vymezené oblasti (Praha centrum a jeho okolí) a vyhodnocení úspěšnosti modelu (TN = True Negative, TP = True Positive, FN = False Negative, FP = False Positive).

Modely často dokáží dát na výstup predikci jako celé číslo, např. v rozmezí od 0 do 1. To umožňuje definovat libovolný práh pro rozhodnutí finální predikce, např. číslo, pod které je predikce vyhodnocena jako 0 a od kterého dál je predikce vyhodnocena jako 1. Výhodou tohoto přístupu je, že lze vypočítat počty TP, TN, FP a FN individuálně pro každou možnou hodnotu prahu a vykreslit tak graf závislosti různých metrik, což může mít zásadní vliv pro vyhodnocení predikce.

Nejpoužívanější graf závislostí je ROC křivka (Re-

ceiver Operating Characteristic Curve), kde je znázorněn vztah mezi senzitivitou a spádem (true positive rate vs. false positive rate) v průběhu změny hodnoty prahu. Křivka začíná v bodě (0,0), kdy je počet TP ale i FP roven 0, a končí v bodě (1,1), kdy je naopak TN a FN rovno 0. V nejlepším případě prochází bodem (1,0), kdy se podařilo najít práh takový, že nesprávných predikcí je 0. V nejhorším případě je křivka lineární přímkou, kdy je naopak správných predikcí 0. Na obrázku č. 6 je znázorněno a vysvětleno, jak může ROC křivka vypadat.

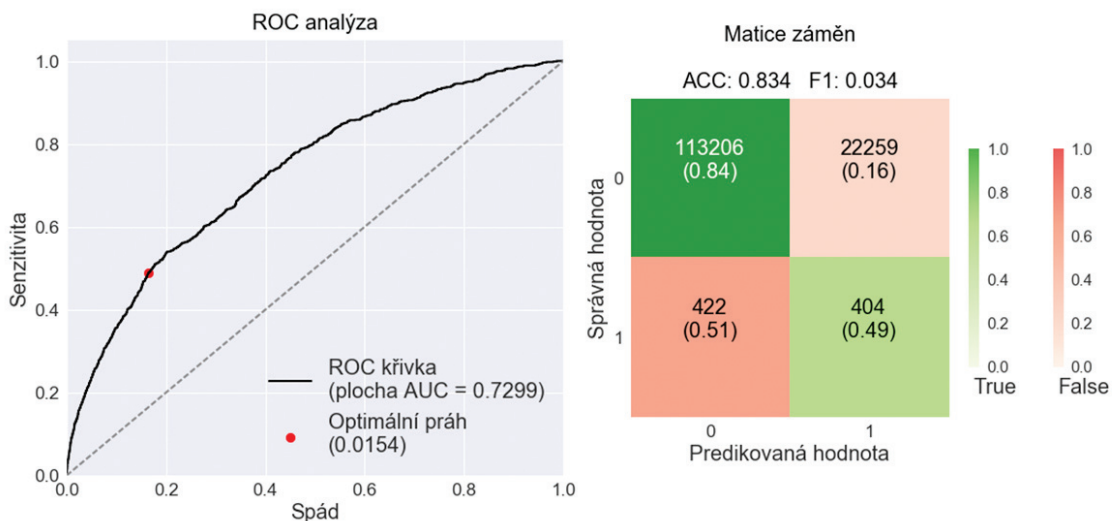

Obr. 6: ROC (Receiver Operating Characteristic) analýza – popis křivky a vysvětlení pohybu po křivce společně s maticí záměn.

Díky tomuto přístupu je možné predikci variabilně upravovat (pomocí změny hodnoty prahu) podle aktuálních možností. Např. lze nastavit maximální hranici, kolik je povoleno falešných poplachů podle počtu strážníků, kteří jsou k dispozici na rozmístění po městě, a zvýšit tak i správný počet oprávněných poplachů. Takto lze vymyslet mnoho dalších aplikací vhodných pro konkrétní problém. Zároveň lze i pomocí ROC křivky porovnávat jednotlivé modely mezi sebou a lépe se tak rozhodnout, který je lepší (např. podle plochy pod křivkou – čím větší, tím lepší).

Až nyní je možné přesně porozumět tomu, co zmiňovaná úspěšnost 49 % predikce znamená. V tomto konkrétním případě se jedná o to, kolik procent činů

z dat, která nebyla použita pro trénování, bylo správně odhaleno (senzitivita po vybrání a aplikování konkrétního prahu). Zároveň je ale nutné věnovat pozornost i falešným poplachům. Spád je sice pouze 16 %, důležité je se podívat na přesná čísla. Ze součtu pozitivních případů (FP a TP) a negativních případů (FN a TN) v testovacích datech lze pozorovat že poměr mezi nimi není vyrovnaný (cca 1:90). V datech je mnohem více negativních případů, což je způsobeno tím, že kriminalita se v každý jednotlivý den na celém sledovaném území vyskytuje pravidelně, ale zároveň velmi zřídka. Na obrázku č. 7 lze pozorovat ukázkou ROC křivky nejlepšího prediktivního modelu, který byl v rámci analýzy nalezen.

Obr. 7: ROC křivka nejlepší nalezené predikce, nalezení prahu a vyčíslení hodnot matice záměn a několika metrik.

Nastavením prahu lze zásadně ovlivnit úspěšnost predikce. Pokud by např. bylo nemožné obsadit ve sledovaném období každý den tolik míst, kolik model optimálně určil, lze se posunout po křivce směrem doleva – úspěšnost predikce se ale pravděpodobně sníží. Pokud naopak je k dispozici více strážníků, lze se posunout po křivce doprava a zvýšit tak i úspěšnost predikce na úkor toho, že bude vysláno více strážníků, kteří žádný čin neodhalí či nepřekazí. Vždy je tedy kritické sledovat nejen úspěšnost pozitivní predikce (odhalené činy), ale i negativní (falešné poplachy) a model přizpůsobit vlastním možnostem.

Pokud je model správně nastaven a naučen, lze jej implementovat a začít používat. Na vstup se přivedou nová aktuálně naměřená data a systém na základě vstupu a naučených parametrů vyhodnotí predikci. Pomocí prahu lze predikci ještě poopravit a poté použít v praxi.

Po určité době je vhodné model přetrénovat. Obecně platí, že čím více vzorků reprezentativních dat, tím lépe, např. po měsíci, či po roce používání systému vznikne velké množství nových dat, která mohou napomoci ke zlepšení predikce. Zároveň v dnešní době vznikají neustále nové a nové přístupy, jak zlepšovat předzpracování dat, vytvářet lepší predikce či používat nové algoritmy, a proto je důležité se neustále věnovat výzkumu v této oblasti.

Nad dodanými daty od PČR bylo zjištěno, že pomocí strojového učení lze vytvářet predikce, díky kterým lze odhalit téměř 50 % jednoho konkrétního typu trestné činnosti. Jako nejdůležitější data pro predikci se ukázaly datum spáchání činu, vzdálenost od bodů zájmu (např. restaurace, obchodu, banky a pošty) a také extrahovaná data z minulosti a vzdálenosti. V rámci výzkumu bylo nalezeno mnoho příležitostí, jak experimentovat s předzpracováním dat a výslednou predikci ještě zlepšit. Poměrně vysoké úspěšnosti predikce se podařilo dosáhnout pomocí použití hlubokých neuronových sítí na vytěžení nových informativních prediktorů z historických dat. Výsledky aktuálně připravujeme k publikaci v prestižním vědeckém časopise.

Důležité je ale upozornit na to, že úspěšnost je měřena teoreticky na testovacích datech, tedy nikoliv v praxi. Nelze si představovat predikci tak, že model určí místo, kde se něco stane, strážník se poblíž schová a bude číhat, dokud pachatele nenachytá při činu. V tomto konkrétním případě jsou s určitou pravděpodobností predikovány nejvíce ohrožené oblasti pro následující den. K zamezení činu může dojít buď chycením při činu, ale také už jen tím, že k činu nedojde, např. z důvodu přítomnosti strážníka na daném místě. To, zda je predikce správná, tedy ovlivňuje mnoho dalších vlivů a okolností, úspěšnost používání predikčního systému se tedy může projevit až po několika letech.

Implementace predikčního systému v rámci policejní praxe

Prediktivní analýza nad českými daty ukázala, že s kriminálními daty, která musí PČR evidovat, lze úspěšně predikovat část kriminálních činů. Jak ale takovou analýzu efektivně implementovat do policejní praxe?

Predikce založená na strojovém učení je závislá především na kvalitních vstupních datech. I když bude model komplexní a sofistikovaný, nedokáže se naučit správné vazby a vzory, pokud jsou data nekompletní, obsahují chyby způsobené špatným vkládáním dat do systému, či pokud neobsahují dostatečně reprezentativní vzorky. Systém, který umožňuje vkládání dat, by měl být schopný ověřit správnost veškerých vstupů (např. by neměl umožnit vložit nesmyslné datum). Dále by data měla být snadno přístupná, ať už pro samotný predikční algoritmus, tak i pro další výzkum a statistiky.

Ukázalo se také, že dodatečná data o sledovaném území výrazně přispívají k úspěšnější predikci. Jedná se o druhy okolního prostředí, přilehlé body zájmu, mimořádné události v dané oblasti, sociometrické, ekonometrické a demografické údaje, atd. V České republice není prozatím dostupný žádný spolehlivý přístup k těmto datům ve snadno strojově zpracovatelné podobě. Dále by predikci mohla výrazně zlepšit i další kriminální data, jako např. osobnostní charakteristiky pachatelů i obětí, informace ze soudů, věznic, sociálních zařízení a dalších subjektů státní správy.

Další důležitá data mohou být sbírána i samotnou policií ve výkonu služby. Např. vyhodnocování vlivu přítomnosti policejního strážníka na kriminalitu v daném místě. V době, kdy má každý mobilní telefon po ruce, není těžké tyto informace získávat. Důležitou roli v tomto sběru dat ale může mít přístup strážníků, kteří nemusí souhlasit s tím, že budou neustále sledováni.

Jak už bylo zmíněno, naučený model nepredikuje stejně úspěšně celé roky. Model je třeba průběžně aktualizovat s novými příchozími daty, obzvláště jedná-li se o data, která reflektují chování lidí. Zároveň se v oblasti umělé inteligence a strojového učení neustále objevují nové metody a přístupy k predikci, a jelikož kriminalitu nelze predikovat na sto procent, je zde mnoho příležitostí, jak predikce zlepšovat. V rámci implementace by mělo být možné prediktivní model upravit či kompletně změnit.

Samotná analýza dat zabírá velké množství času nejednoho datového inženýra. Např. v rámci výzkumu byla prozkoumána jen malá část dat z Prahy a byl vyzkoušen pouze jeden přístup, jak se na predikci podívat. Přístupů lze ale vytvořit mnoho a na celou Českou republiku nemusí nejlépe fungovat právě jeden model. Může se ukázat, že je vhodné

pro každé město vytvořit jiný model, apod. Zlepšování predikce tedy může přinášet další a další požadavky na daný predikční systém.

I když pro ukládání dat o kriminalitě není nutné spravovat velké datové úložiště, samotné zpracování dat pro predikci může data výrazně rozšířit. Je tedy nutné počítat s tím, že predikční analýza může vyžadovat mnohem více prostoru v datových úložištích, než je aktuálně dostupné. Nově dostupná data je třeba prozkoumat, zpracovat a napojit do modelů. To vyžaduje stálou přítomnost datových vědců a inženýrů, kteří budou na údržbu a zdokonalování modelů dohlížet.

Předchozí odstavce se vztahovaly pouze k samotné analýze a zlepšování predikce. Celý tento proces musí být součástí nějakého systému, který bude spolehlivý, přístupný a konzistentní pro jeho uživatele. Takový systém musí být buď vyvinut odborníky na tvorbu software a nebo se lze celému tomuto problému vyhnout koupí již hotového komerčního nástroje. Oba přístupy mají svá pro a proti. Zakoupení hotového řešení může usnadnit a zrychlit proces zavedení nového systému. Zákazník si kupuje hotovou službu, má tedy omezené možnosti v tom, co systém dokáže, na druhou stranu je mu většinou (záleží na smlouvě) zaručena funkčnost, o kterou se nemusí starat. Implementování vlastního systému je ta náročnější varianta. Vyvinout nový systém od začátku spotřebuje mnohem více času, ale lze tak vytvořit vše podle potřeby a na míru. Vyžaduje to ale vybrat vhodné odborníky a mít správně definované požadavky. Zároveň je důležité být vlastníkem kódu a mít možnost systém kdykoliv a co nejjednodušeji rozšířit. Ideálně pak trvale zaměstnávat odborníky, kteří systému rozumí a dokáží jej spravovat a vylepšovat. Ať už se nový systém koupí či vytvoří, je nutné zajistit správu tak, aby byl vždy dostupný.

Používáním predikčního systému se nejen efektivně využívají nasbíraná data o kriminalitě, ale vznikají tak i data nová, která jsou užitečná pro vyhodnocení účinnosti analytického přístupu ke snižování kriminality. Díky těmto datům lze např. monitorovat, zda jsou hlídky úspěšné, v jakých místech se podařilo určitý druh kriminality potlačit a v jakých naopak ne, či zda se kriminalita pouze nepřesouvá na jiná místa. S tím souvisí i analyzování souvislostí, která jsou pro dané území typická, např. pohyb osob v centru města je větší než na okrajích města apod. Po určité době

ukládání těchto dat je navíc možné je znovu využít pro zlepšení predikce.

I když se samotné zavedení nového predikčního systému po technické stránce jeví jako velmi složitá a drahá záležitost, není to zdaleka všechno, co je nutné podniknout pro splnění účelu – tedy ke snížení kriminality. Samotný systém a perfektní predikce nezaručí, že se kriminalita sníží, pokud pro to nejsou podniknuty další kroky. Např. pokud je pomocí predikce rozvržen plán hlídek, měli by být strážníci správně rozmístěni na daná místa a plán dodržen – strážníkům se ale nemusí líbit, že mají najednou přesně naplánováno, kde se mají pohybovat, a je tedy nutné je správně motivovat a důvody jim vysvětlit. Důležité je také, aby ti, co mají systém nejvíce využívat, pro to byli dostatečně proškoleni, byli schopni pracovat s predikcí, na základě ní i správně rozhodovali a poskytovali systému kvalitní zpětnou vazbu k dalšímu učení.

Závěr

Cílem článku bylo srozumitelně a jednoduše seznámit čtenáře s tím, jaké příležitosti může přinášet rozvoj informačních technologií pro predikci kriminality. Jak lze využít kriminální data, která má PČR povinnost evidovat, pro prediktivní analýzu, jak může být strojové učení užitečné v této problematice, jak mu porozumět a jak výsledky správně interpretovat. Zároveň i jak funguje predikční systém a co obnáší takový systém provozovat a spravovat.

V článku byla uveřejněna i část výsledků výzkumu, na kterém spolupracovala PČR s FIT ČVUT. Výzkum ukázal, že strojové učení přináší užitečné výsledky a má smysl jej využít při implementování nového systému. Zároveň bylo poukázáno na další možnosti, jak predikci ještě vylepšit a jak na výzkum dále navázat.

Predikce kriminality není jednoduchá úloha. Pro analýzu samotných kriminálních dat je možné využít mnoho sofistikovaných statistických metod, ale rychlý a viditelný výsledek nelze zaručit pouze samotnou analýzou dat. Součástí implementace predikčního systému musí být celková změna práce na všech úrovních policie a jejich přístupu k prevenci kriminality. Díky predikci kriminality lze nejen monitorovat nejvíce ohrožená místa, pachatele i oběti, ale především působit preventivně a tím snižovat možnost kriminalitu páchat.

Literatura:

1. Perry W. L., Price C. C., Hollywood J. S., Smith S. C., McInnis B.: *Predictive policing : The Role of Crime Forecasting in Law Enforcement Operations*. CA: RAND, Santa Monica 2013. [online] https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR233.readonline.htmhttps://www.rand.org/pubs/research_reports/RR233.readonline.html.
2. Chainey, S. P.: *Predictive policing and the role of analysis: a framework for effective resource targeting*. Crime Science 2016. [online] <http://dx.doi.org/10.1186/s40163-016-0049-6>.
3. PredPol: <http://www.predpol.com/results/>, citováno 23. 8. 2017.
4. Prevence kriminality v České republice, projekt Mapy budoucnosti: <http://www.prevencekriminality.cz/projekty/mapy-budoucnosti/informace-o-projektu/>, citováno 23. 8. 2017.
5. Portál spolupráce s průmyslem: <https://ssp.fit.cvut.cz>.
6. Maurerová V.: Diplomová práce, České vysoké učení technické v Praze, Praha 2017.
7. Chapman P., Clinton J., Kerber R., Khabaza T., Reinartz T., Shearer C., Wirth R.: *Step-by-step data mining guide*. 2000. [online] <https://www.the-modeling-agency.com/crisp-dm.pdf>.
8. Saito, T., Rehmsmeier M.: *The Precision-Recall Plot Is More Informative than the ROC Plot When Evaluating Binary Classifiers on Imbalanced Datasets*. PLoS ONE 2015. [online] <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4349800>.

*** Corresponding author**

Ing. Veronika Maurerová, e-mail: veronika@maurerova.cz

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta informačních technologií, Thákurova 9, 160 00 Praha.

Keywords

software; criminality prediction, artificial intelligence; machine learning; crime prevention

Abstract

Emphasis on work efficiency and the increasing interest in data processing, Machine Learning, and Artificial Intelligence caused that the predictive analysis becomes part of the police activities especially in the domain of the criminality prevention. For example, the police patrols are scheduled based on the predictive analysis the riskiest areas in the city. This article briefly explains the process of predictive analysis and also what is involved in the introduction of the prediction system into police practice. As a part of this article, the results from the predictive analysis based on real historical data on crime from the territory of the capital city of Prague are presented.

VYTĚŽOVÁNÍ VEŘEJNÝCH REGISTRŮ

MICHAL PROKOP

CZ.NIC, Interest Association of Legal Persons Prague, Czech Republic

Klíčová slova:

registr; registrátor; IP adresa; whois; CZ.NIC; abuse

Abstrakt:

V následujícím článku je čtenář seznámen s pojmem IP adresa a její roli vůči jménu domény. Zároveň je zde publikován lehký návod, který popisuje různé techniky umožňující zjistit, komu patří IP adresa nebo konkrétní jméno domény kdekoli na světě. Techniky jsou zaměřeny na operační systémy typu Linux nebo online nástroje a služby, které jsou v některých případech nezbytné pro zjištění správce sítě, popřípadě držitele domény.

Úvod

Štve vás, jak na vás někteří kolegové z IT hází jeden odborný termín za termínem a předpokládají, že jim rozumíte minimálně na 100 %? Tak věřte, že po přečtení tohoto článku překvapíte vaší odborností kdejakého „ajtáka“, minimálně v okruhu internetových domén. Na začátek je ale zapotřebí vysvětlit pár pojmů, aby pro vás čtení bylo příjemnější.

IP adresa, doména a DNS.

Aby spolu mohly všechny počítače a servery připojené k internetu navzájem komunikovat, musí být schopny jednoznačně identifikovat samy sebe, i protějšek, se kterým si chtějí vyměnit nějaké informace. K tomu jim slouží identifikátory, známé jako IP adresy. IP adresa je v případě staršího přenosového protokolu IPv4 zápis čísel oddělený tečkami – 217.31.201.43 – nebo v případě novějšího protokolu IPv6 zápis čísel a písmen oddělených dvojtečkami – 2001:200:8002:203:47ff:fea5:3085:100. V našem článku se budeme bavit pouze o takzvaných veřejných IP adresách. Je však dobré vědět, že kromě nich existují ještě speciální rozsahy IP adres, které jsou určeny například pro použití ve vnitřních sítích firem nebo domácností.

Takto tvořené adresy jsou pro člověka velmi těžko zapamatovatelné; podobně jako je těžké zapamatovat si větší množství telefonních čísel. Proto mají telefonní přístroje funkci telefonní seznam, kde konkrétnímu číslu přiřadí jeho majitele. V případě volání si tedy v telefonním seznamu přístroje vyberu jméno volaného, stisknu tlačítko pro volání a telefon již sám vytočí konkrétní telefonní číslo přiřazené k danému jménu.

Obdobným způsobem jako telefonní seznam funguje systém DNS (Domain Name System) pro IP adresy. Umožňuje přiřadit k číselné IP adrese určité symbolické jméno, tzv. jméno domény, které si uživatelé snadno zapamatují a dokážou jej i intuitivně napsat, např. do webového prohlížeče (vím, že česká

firma se jmenuje XY, do vyhledávače zadám XY.cz). Prohlížeč se podobně jako telefon podívá do „seznamu“, respektive systému DNS, najde správný záznam a automaticky se připojí na IP adresu odpovídající jménu domény a stránku uživateli zobrazí.

Zdroj <https://www.nic.cz/page/312/o-domenach-a-dns/>

Komu patří jméno domény

Každé jméno domény má svého držitele. Záleží na pravidlech registrace jmen domén, ale ve většině případů může být držitelem fyzická popřípadě právnická osoba. Ke zjištění držitele doménového jména s jakoukoliv TLD (Top Level Domain, doména nejvyššího řádu) koncovkou je zapotřebí využít *whois* služby. Jednou z veřejně dostupných služeb je *whois* organizace IANA zde: <http://www.iana.org/whois> Další veřejné *whois* služby naleznete například zde: <https://www.whois.com/whois/> popřípadě zde: <https://who.is/>. Držitele .cz domény lze snadno zjistit na internetových stránkách sdružení CZ.NIC zde: <https://www.nic.cz/whois/>. Do prázdného pole stačí napsat jméno domény, o které chcete znát bližší informace. Kromě jména držitele jsou následně zobrazeny i další informace, například od kdy je jméno domény registrováno, datum expirace (tedy do kdy je registrováno).

Každý registr, resp. provozovatel registru jmen domén, má vlastní pravidla upravující registraci jmen domén pod příslušnou TLD. U sdružení CZ.NIC platí, že každý držitel, který si registruje jméno domény, musí uvést jméno, e-mail a poštovní adresu. Tyto informace je pak tedy také možné zjistit prostřednictvím služby *whois*. Držitel doménového jména má však s ohledem na skutečnost, že údaje fyzických osob podléhají ochraně, možnost e-mail a poštovní adresu ve veřejné části databáze *whois* skrýt. V případě, že je z nějakého důvodu nutné tyto informace získat, je zapotřebí obrátit se přímo na sdružení CZ.NIC.

Abuse kontakt

S největší pravděpodobností budete řešit případ, kdy je zapotřebí zjistit kontakt na správce konkrétní IP adresy. Například, když je potřeba zjistit kdo, respektive jakým strojem, byl nahrán inzerát na prodej drog, popřípadě kontakt na provozovatele e-shopu, který rovnou drogy prodává. Ale i z jiných důvodů, například se může útočník připojovat na mail server, ze kterého rozesílá spamové zprávy o prodeji nelegálních léčiv. Prvním krokem je získat IP adresu stroje, ze kterého byla nelegální činnost prováděna. Tyto informace se ukládají v provozních záznamech (log souboru) na daném serveru a může vám je po-

skytnout administrátor daného stroje. Pokud máte konkrétní IP adresu, je možné přistoupit k dalšímu kroku.

Jak zjistím, kdo je zodpovědný za konkrétní IP adresu?

Základním zdrojem informací o alokacích IP adres jsou databáze regionálních internetových registrů, které přidělují IP rozsahy lokálním internetovým registrům. Regionálních internetových registrů je v současnosti pět - ARIN, AfriNIC, LACNIC, RIPE NCC a APNIC.

<https://csirt.cz/page/885/faq/#ipadresa>

Obr. 1: Mapa lokálních internetových registrů (Zdroj: <https://www.ripe.net/about-us/what-we-do/lirs-map>)

Informace o každém přiděleném rozsahu IP adres spolu se základními údaji o organizaci, které byly adresy přiděleny, jsou zaneseny do databáze jednoho z výše uvedených registrů. Každá organizace je povinna své kontaktní údaje průběžně udržovat. Tento bod je velmi důležitý. V případě, že tyto kontakty nejsou aktuální, prodlužuje se proces identifikace administrátora dané sítě. Všechny tyto databáze IP adres jsou veřejně přístupné. Není tedy problém se k požadované informaci dostat. Regionální internetové registry navíc provozují službu, která umožňuje prohledávat údaje o přidělených IP rozsazích. Zároveň vám také sdělí, v jaké zemi se konkrétní IP adresa nachází. Tuto informaci naleznete v záznamu „country“, kde je uvedeno přímo kódové označení dané země.

RIPE NCC – <https://www.ripe.net/>

ARIN – <https://www.arin.net/>

AfriNIC – <http://www.afrinic.net/>

LACNIC – <http://www.lacnic.net/en/web/lacnic/inicio>

APNIC – <https://www.apnic.net/>

Pozor, každý registr zná pouze informace o IP adresách, které má „na starost“. Pokud tedy vyhledávám informace například o IP adrese, která je alokována v Latinské Americe, RIPE NCC mi tyto informace nezobrazí. Zobrazí pouze informace o tom, že je zapotřebí hledat v jednom z jiných výše uvedených regionálních registrů.

Modelový příklad pro internetový prohlížeč

Je možné získat potřebné údaje pouze s využitím internetového prohlížeče? Samozřejmě, že ano. Jak tedy na to?

Kde zjistím držitele .cz domény: <https://www.nic.cz/whois/>

Kde zjistím držitele jiné domény: <http://www.iana.org/whois> <https://who.is/>

Kde zjistím správce jiné TLD: <https://www.iana.org/domains/root/db>

Kde zjistím IP adresu domény: <https://check-host.net/>
Zjištění správce IP adresy: <https://apps.db.ripe.net/search/query.html>

Modelový případ pro Linux

Asi nejjednodušším způsobem, jak zjistit držitele jména domény, IP adresu, kde je doména hostována, abuse kontakt na administrátora sítě atd., je přímo v terminálu při použití programu whois:

Zjištění držitele .cz domény: whois domena.cz

Zjištění IP adres u domény: host domena

Zjištění správce IP adresy: whois IP adresa

Je možné, že někteří administrátoři spravovaných sítí mají část svých kontaktů skryté. V tomto případě můžete využít příkaz whois s parametrem B. Tedy: *whois -B IP adresa*. A skryté informace vám budou zobrazeny. Použití linuxového terminálu se vyplatí především v případě, kdy potřebujete získat informa-

ce o větším množství IP adres. Jeho výhodou je totiž možnost dotazy automatizovat. Je ale zapotřebí počítat s možným omezením počtu dotazů. RIPE whois dotazy limituje na 1000 z jedné IP adresy za den. Poté danou IP adresu blokuje na 24 hodin.

Závěr

Pokud jste četli pozorně a vše vám bylo jasné, neměli byste mít problém s pojmy, jako je například IP adresa, doména, whois, základy registrace a fungování .cz domény. Zároveň byste měli být schopni k jakékoliv IP adrese nebo doméně najít informace o tom, kdo je za ni odpovědný a z jaké země IP adresa nebo doména pochází.

* *Corresponding author:*

Michal Prokop, email: michal.prokop@nic.cz

CZ.NIC, zájmové sdružení právnických osob, Milešovská 1136/5, 130 00 Praha 3

Keywords:

register; registrar; IP address; whois; CZ.NIC; abuse

Abstract:

In this article reader gets a brief introduction to terms, such as IP address and its connection to domain name. We also talk about different techniques, which allow us to find out who is responsible for certain IP address or domain name. Described techniques are used on Linux OS but there are also online tools and services, which are necessary for identifying network operators or domain owners.

OPERACE TAT

JAN REHÁK

National Drug HQ Criminal Police and Investigation Service, Czech Republic

Klíčová slova:

Chlorefedrin; pивní plechovky; metamfetamin; Vietnamci; Německo

Abstrakt:

Skupina pachatelů vyráběla metamfetamin z chlorefedrinu, který doposud nebyl v ČR k výrobě OPL použit a pro transport využívala velice sofistikovaný způsob, a to v pivních plechovkách.

V průběhu roku 2012 byly operativní cestou zjištěny poznatky k prodeji marihuany a pervitinu na vietnamské tržnici v jihočeské obci Strážný. Tato informace byla postupně potvrzena i policejními orgány Spolkové republiky Německo, kdy na území SRN bylo postupně zadrženo několik jejich občanů, u kterých byly při náhodné silniční kontrole nalezeny drogy, které zakoupili právě od zdejších vietnamských trhovců.

Vzhledem k tomu, že nebyly prakticky žádné informace o totožnosti vietnamských prodejců na uvedené tržnici, byla navázána spolupráce s Odborem cizinecké policie v Českých Budějovicích, jejíž pracovníci v rámci běžných kontrol přesně zmapovali rozmístění jednotlivých prodejních stánků a ustanovili prodávající. Analýzou zjištěných informací byl vypracován přesný plán celého tržiště s fotografiemi trhovců a ten byl rovněž předán německé straně, kde zadržení postupně označovali osoby, od kterých zakoupili OPL. Zde je nutno podotknout, že Vietnamci mají vypracovanou hláskou službu, kdy jejich jakési hlídky kolem příjezdových komunikací k tržnici hlásí výskyt jakéhokoliv podezřelého vozidla již několik kilometrů od vlastní tržnice a dokonce byla zachycena informace, že existuje jakýsi seznam registračních značek vozů policie nebo celních orgánů. Přes uzavřenost vietnamské komunity se podařilo natipovat podezřelé osoby a za využití podpůrných operativně pátracích prostředků získat takové informace, na jejichž základě byly dne 13. 09. 2012, po konzultaci s dozorující státní zástupkyní z KSZ České Budějovice, zahájeny úkony trestního řízení. Byl předpoklad, že trestná činnost je páchána ve velkém rozsahu organizovanou skupinou, do které jsou zapojeny zejména osoby vietnamské národnosti a v tomto jednání je spatřováno podezření ze spáchání zvláště závažného zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. c) tr. zákoníku.

V průběhu shromažďování informací bylo zjištěno, že v Jihočeském kraji byl hlavním podezřelým 36letý Vietnamec Nguyen H.U., žijící v obci Strážný společně se svojí českou manželkou a dítětem. Jmenovaný pro vietnamskou komunitu tipoval vhodné objekty k indoor pěstování cannabisu a dále na falešné doklady, popř. na doklady jiných Vietnamců, sepisoval nájemní smlouvy na tyto objekty. Dále v České republice ve větším množství nakupoval pervitin a tento vyvážel, prostřednictvím kurýrů, zejména do SRN. Jako kurýra využíval mj. i českého občana, který byl posléze na území SRN zadržen s jedním kilogramem pervitinu.

Ve smyslu tehdejšího ustanovení byla vyžádána právní pomoc justičních orgánů Německa a Rakouska.

V rámci zefektivnění šetření byla ustanovena společná pracovní skupina složená z příslušníků NPC SKPV, Celního ředitelství České Budějovice a Celní protidrogové jednotky Plzeň.

Během šetření k případu, kdy bylo v maximální míře využíváno operativně pátracích prostředků, a to především v součinnosti s útvarem zvláštních činností a příslušnými odbory operativní dokumentace, se podařilo zadokumentovat, že zainteresované osoby jsou velmi dobře organizovány, disponují dostatečným kapitálem a každý plní svou funkci a úkoly. Vše podstatné v obchodu s drogami se odehrávalo na adrese Cheb, Havlíčkova ul. Uvedený objekt vlastnila firma, jejímž majitelem byl 35letý český občan M.V, který byl již v minulosti prověřován pro podezření s obchodem s OPL a majícím údajně velmi dobré kontakty na vietnamskou komunitu. Tyto jeho kontakty byly potvrzeny a byl natipován 26letý H.M.T., který organizoval celou výrobu a obchod s pervitinem a M.V. zcela důvěřoval. Samotná varna pervitinu se nacházela v okrajové části Prahy – Lahovicích.

Po vyhodnocení všech získaných informací bylo rozhodnuto o provedení předstíraného převodu. Zde

je potřeba vyzdvihnout vstřícný postoj státního zástupce z VSZ Praha, díky němuž bylo mj. Vrchním soudem povoleno použití agenta. Nelze nevyzdvihnout též velice profesionálně odvedenou práci jednotlivých složek odborů operativní dokumentace SKPV. Předstírané převody nám osvětlily skutečnosti, které jsme pouze domýšleli. Vietnamští výrobci byli schopni dodávat desítky kilogramů pervitinu týdně. Zdroj efedrinu byl u jejich krajanů v Německu, kde se ho mělo nacházet zhruba 1,5 tuny. Padla i nabídka na jeho prodej, minimální množství 200 kg při ceně 150 000,- Kč/kg.

Vyrobený pervitin mohl být, pro export do zahraničí, dodáván v neporušených 0,5 l plechovkách od piva, kde bylo ve vodě rozpuštěno, dle objednávky, 100 nebo 300 g drogy, při ceně 700 Kč/g. Cena však nebyla stanovena pevně, ale M.V. nabízel i množstevní slevy, nebyl problém dohodnout cenu

500 Kč/g. Neustále však zdůrazňoval výbornou kvalitu dodávané drogy, která se nakonec potvrdila, když chemický rozbor ukázal, že se jednalo o 80 % metamfetamin.

Policejní agent zakoupil, v rámci předstíraného převodu, 2 kg velice kvalitního pervitinu a u M.V. objednal dalších 20 kg pervitinu. Při zjišťování relevantních informací obratně využil chlubitosti podezřelého a „hlad“ po penězích.

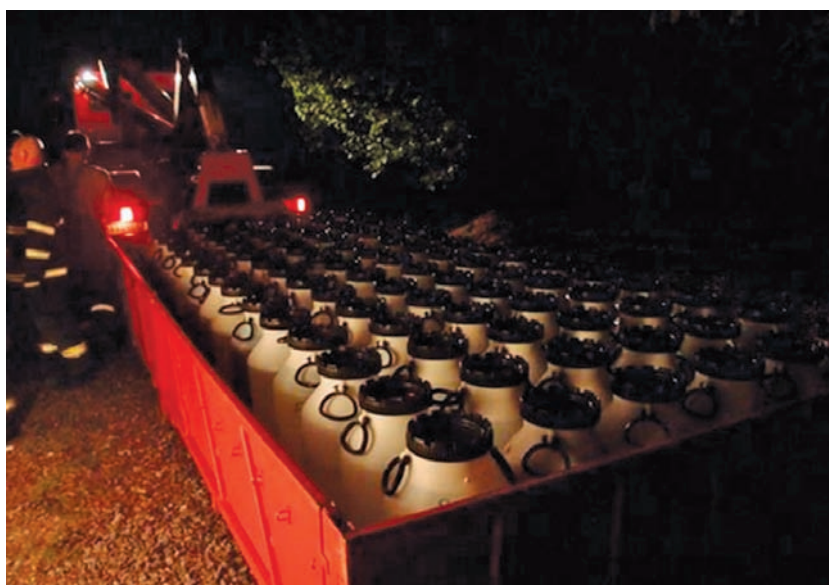
Po důkladné analýze zjištěných skutečností byl vypracován plán realizace celé skupiny pachatelů. Ta vyžadovala značné psychické a fyzické vypětí všech zainteresovaných složek, velké nároky na logistiku apod. Vše se uspíšilo nečekaným vloupáním dvou pachatelů do již zmiňované varny v pronajatém domě v Praze-Lahovicích, Strakonická ul. Zde vyšla najevo takřka tovární výroba pervitinu, čemuž nasvědčovaly tuny chemických látek a odpadu.

Obr. 1: Uvnitř nenápadného domu bylo při domovní prohlídce zajištěno velké množství chemikálií (Zdroj: NPC)

Velké množství chemických látek bylo v součinnosti s chemickou jednotkou HZS hlavního města Praha zajištěno, aby nedošlo k dalšímu úniku nebezpečných látek do životního prostředí. Vyklízení a odvoz chemických látek trval 48 hodin. V tomto okamžiku stojí za zmínku, že jsou známy případy,

kdy pachatelé, aby zničili důkazy, všechny odpadní látky vylévají do odpadních vod nebo přímo do vodních toků. V tomto případě zůstaly látky v domě a bylo na chemické jednotce HZS toto zajistit a za asistence policie převézt do režimového skladu.

Obr. 2: Odvoz chemických látek, domovní prohlídka akce TAT (Zdroj: NPC)

Skupina pachatelů tímto přišla o zdroj OPL a z toho důvodu podezřelý M.V. nemohl splnit příslib dávky 20 kg drogy. Na sjednanou schůzku přinesl „pouze“ 6 kg a tím byla zahájena vlastní realizace, která ukázala mj. i nákladný způsob života pachatelů. Byly zajištěny všechny věci důležité pro trestní řízení – stolní počítače, notebooky, mobilní telefony a písemnosti. Ve vozidle jednoho zadržovaného Vietnamce bylo nalezeno přes 100 kg chlorefedrinu, který v roce 2012 z právního hlediska nebyl za prekurzor považován. Při následných chemických analýzách bylo potvrzeno, že tato látka byla používána jako prekurzor pro výrobu pervitinu.

Kromě výše uvedených skutečností jednotliví členové skupiny zorganizovali:

- převoz 727 g pervitinu z Chebu do Karlových Varů, kdy jako kurýr byla využita Vietnamka Nhung T.V., která měla drogu předat na parkovišti supermarketu Kaufland dosud neustanovené osobě. Během převozu však byla i s vozidlem kontrolována příslušníky Celního úřadu a droga byla nalezena,

- převoz 0,5 kg pervitinu z Chebu na teritorium Jihočeského kraje, kde byl následně rozprodán,

- převoz 2 kg pervitinu z Chebu na Folmavu, k vlastní distribuci nedošlo, neboť vietnamský kurýr Tran M. T. byl na Tachovsku kontrolován příslušníky Celního úřadu a droga byla nalezena,

- převoz 1,9 kg pervitinu z Chebu do Horšovského Týna, k distribuci nedošlo, vozidlo a osádka kontrolována celníky, droga nalezena.

Pokud se týká zahraničních aktivit, tak proti jednomu z podezřelých – Vietnamci Ha M.T. je v německém Norimberku vedeno trestní řízení pro obchodování s pervitinem, marihuanou a hašišem.

Rozsudek

Pravomocný rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích byly uvedené osoby uznány vinnými ze zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst.1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku.

Tresty: M.V. 11 let, D.Ř. 10 let, H.M.T. 10 let, D.T.H. 10 let a D.T.P 10 let a 6 měsíců (věznice s ostrahou).

V dané věci bylo odsouzenými podáno odvolání k Vrchnímu soudu v Praze, který usnesením potvrdil rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích.

Chlorefedrin

Jedná se o velmi jemný, lehký (objem 1 kg prášku činí cca 2 litry), ostře bílý prášek, který žádným způsobem nereaguje na testovací soupravy NIK.

Systematicky podle IUPAC názvosloví se jedná o 1-chlor-1-fenyl-2-(methylamino)propan, tato látka se vyskytuje ve 4 možných stereoizomerech, z nichž zachycena byla forma (1S, 2S)-1-chlor-1-fenyl-2-(methylamino)propan ve formě hydrochloridu označovaná jako chlor(pseudo)efedrin.

Po provedení celé řady expertních zkoumání došli pracovníci Kriminálního ústavu Praha k závěru, že z chemického hlediska se skutečně jedná o, u nás doposud nepoužívaný, prekurzor, ze kterého je možné metamfetamin vyrábět nejen Emdeho metodou, ale i tzv. „českou cestou“, kdy je možné dosáhnout velmi vysokých výtěžků (z 220,14 g hydrochloridu chlorefedrinu lze prakticky získat minimálně 115,88 g hydrochloridu metamfetaminu). Pro bližší informace viz článek na KRIMI-info dohledatelný na [http://krimiinfo.kup.pcr.cz/k/index.php/fyzikalni-chemicke-](http://krimiinfo.kup.pcr.cz/k/index.php/fyzikalni-chemicke)

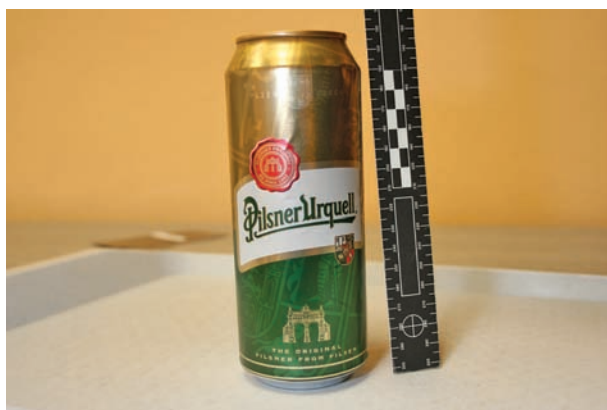
expertizy /1216-novy-prekursor-v-cr-neobvykla-vyroba-metamfetaminu-. Vzhledem k nemožnosti detekovat tuto látku běžnými orientačními testy tedy doporučujeme při každém zajištění bílého jemného prášku, který nereaguje na orientační zkoušku, vždy kontaktovat odborné pracoviště a vyžádat si příslušné odborné vyjádření, případně znalecký posudek.

Pokud bylo možné z chemického hlediska chlorefedrin označit za prekurzor, tak z pohledu práva tak učinit nešlo. Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekurzorech drog. Seznam látek, které lze z pohledu trestního práva označit za prekurzor, nalezneme v kategorii č. 1 uvedené v příloze č. 1 tohoto nařízení. Zde se však chlorefedrin nebyl uveden a nebylo možno jej tedy za prekurzor ve vztahu k ust. § 283 nebo § 286 tr. zákoníku považovat. I na základě tohoto případu se podařilo tuto látku i její analog chlorpseudoefedrin zařadit nejdříve do národní úpravy, tedy Nařízení vlády č. 458/2013 Sb. o seznamech výchozích a pomocných látek a jejich ročních množstevních limitech, a následně od 21.9.2016 jsou tyto látky uvedeny v příloze I. Nařízení (ES) č. 273/2004.

Plnění plechovek

Zcela nový v tomto případě byl i způsob ukrývání drog pro jejich následný transport. Jednalo se o velice sofistikovaný a těžko odhalitelný způsob – a to v pivních plechovkách.

Postup plnění METAMFETAMINU do pivních plechovek.

Obr. 3: Pivní plechovka zajištěná při domovní prohlídce při realizaci akce TAT (Zdroj: NPC)

pplk. Ing. Jan Reháček, email: jan.rehak@pcr.cz

Policejní prezidium ČR, poštovní schránka 62/NPC, 170 89 Praha 7

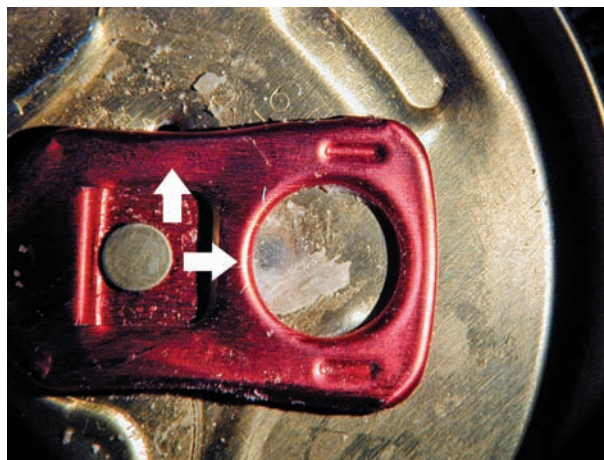
Keywords:

Chlorefedrine; beer cans; methamphetamine; Vietnamese; Germany

Abstrakt:

The group of offenders produced methamphetamine from chlorefedrine, which was not used in the Czech Republic for the production of OPLs and used a very sophisticated method for transport in beer cans.

Fáze 1: Standardní pivní plechovka 0,5l. V této fázi bylo potřeba pivo odčerpát, aniž by došlo k zjevnému poškození obalu. Proto otvírák plechovky byl pootočen – aniž by došlo k otevření plechovky.

Obr. 4: Detail otvíráku plechovky, vyvrtané otvory – u pivní plechovky zajištěné při domovní prohlídce při realizaci akce TAT (Zdroj: NPC)

Fáze 2: Po otočení byly v horní části plechovky vyvrtány dva malé otvory – těmito otvory byl obsah plechovky odčerpán – vylit.

Fáze 3: Nyní bylo třeba dostat v tekuté podobě OPL – metamfetamin do prázdné plechovky. A opět velmi jednoduše rozmíchali pervitin ve vodě. A tento pomocí hadiček nalili vyvrtanými otvory do plechovky. Do jedné plechovky se vešlo až 300 gramů OPL – metamfetamin a zbytek objemu tvořila voda.

Fáze 4: Vzniklé otvory byly silikonem utěsněny a otvírák byl vrácen do původní polohy – takže vyvrtané otvory byly schovány pod otvírákem. Plechovka vypadala neporušená, uvnitř tekutý obsah, tzn. při běžné kontrole nemožnost odhalit.

Fáze 5: Poslední fáze – jak získat zpět pervitin. Plechovka byla už běžným způsobem otevřena, obsah, tzn. voda s metamfetaminem, vylita na skleněný tál. Za pomoci jednoduchého vaříče byla voda odpařena a na skle zůstal pouze metamfetamin.

PŘEPRAVA ZÁSILEK Z POHLEDU CELNÍCH SPRÁV

TOMÁŠ KLANICA

General Directorate of Customs Prague, Czech Republic

Klíčová slova:

DHL; pošta; zásilka; celní správa; kontrola; OPL

Abstrakt:

Článek pojednává o způsobech přepravy drobných zásilek mezi státy Evropy a jakým způsobem do tohoto procesu vstupují celní správy, provádějící kontroly.

Stejně jako se podepisují nové postupy a využití technologií na komunikaci mezi prodejci OPL, podepisují se i na způsobu prodeje, respektive exportu a doručování samotných drog. Jenom za posledních šest let se přeprava zásilek zvyšuje v tempu okolo 10 % ročně. Nemalou měrou se na prudkém rozvoji tohoto odvětví podílí především elektronické obchodování prostřednictvím internetových obchodů a E-shopů. Jenom pro představu, v roce 2013 se jenom po Evropě pohybovalo 5,4 miliardy zásilek, zatímco v roce 2016 již okolo 6,5 miliardy.

Aby nedošlo k mylným představám, je nutné definovat pojem zásilka. Definice se různí u jednotlivých společností, které se těmito službami zabývají, nicméně jedná se o balík, jehož jedna strana nesmí přesáhnout 120 cm, přičemž 120 cm je i součtem délky všech tří stran. Tedy ideálně krychle o rozměrech 40 x 40 x 40 cm. Průměrná hmotnost činí 10 kg.

Největšími světovými hráči v tomto druhu podnikání jsou obecně známé společnosti, v Evropě zejména DHL, UPS, TNT, FedEx, a nesmím zapomenout na národní přepravní společnosti, jimiž je v ČR státní Česká pošta.

Je zřejmé, že v množství zásilek, které se v jednom okamžiku přepravují z místa na místo napříč Evropou, je téměř nemožné natipovat, najít a posléze i odhalit dodavatele a příjemce omamných a psychotropních látek.

Abych vám alespoň rámcově objasnil pohyb zásilek po světě, vybral jsem si společnost DHL. Prvním důvodem je skutečnost, že v Evropě se jedná o největší společnost, co do objemu přepravy, a druhým je to, že je nám nejbližší, jelikož jeho největší ze tří základních center leží v nedalekém saském Lipsku. Další dva se nacházejí v asijském Hongkongu a americkém Cincinnati. Na rozloze 1 500 metrů čtverečních se rozkládá Lipsko – Hallské letiště a třídící haly, které v Evropě nemají obdobu. Provoz na ranveji vyhrazené pouze společnosti DHL začíná ve 21:00 hodin a během 5 hodin přistane 65 nákladních letadel různých typů a velikostí. Během několika desítek minut se letadla vyloží a zásilky, naskládané do typizovaných boxů, se malými vozíky odvezou do hal. Jednotlivé balíky projedou třídírnou, kde se třídí do jednotlivých skupin podle destinací, ve kterých mají skončit a do 8:00 hodiny ráno následujícího dne zase odletí či odjedou. Na místě zůstávají pouze zásilky doručované do Saska. Během 11 hodin tuto proceduru absolvuje noc co noc 400 tun zásilek. Noční doba je zvolena záměrně s ohledem na to, že letadla méně omezují provoz osobní

dopravy a také s ohledem na politiku společnosti, která zjednodušeně říká: Přes den podáte, my v noci zpracujeme a druhý den doručujeme zákazníkovi.

V centrálním hubu, jak se třídící hala nazývá, jezdí pásy se zásilkami rychlostí 20 km za hodinu. Kódy nalepené balících jsou čteny laserovými čtečkami a podle údajů tříděny na jednotlivé dopravníkové pásy. Pásy jsou v několika patrech nad sebou a při rychlosti, jakou se pohybují, je celní kontrola, tak jak ji známe, prakticky nemožná. A proto nastupuje další z pravidel společnosti. Aby předešli případným prodávám a průtahům v dopravě a tím omezili rychlost, na jejíž podstatě tato společnost funguje, sama firma vyhodnotí některé zásilky jako rizikové, vyřadí je z oběhu a předkládá je německé celní správě ke kontrole. V rámci Evropské unie existuje katalog rizik, který stanoví 10 kritérií, která jsou společná všem zemím, přičemž každá členská země si může stanovit jedno další kritérium, jež odpovídá jejím specifickým. Vyhodnocování rizikových zásilek probíhá na půdě společnosti DHL od samotného podání k přepravě a vyhodnocovány jsou především údaje o odesílateli, příjemci a druhu přepravovaného zboží. Jednoduchý příklad pro představu čtenáře. Odesílatel je z Turecka, příjemce ve Spojených státech a deklarovaným obsahem jsou kosmetické přípravky v hodnotě 10 USD. Existuje vysoké procento pravděpodobnosti, že se jedná o zakázaná anabolika v ampulkách, určená k injekční aplikaci. Vyhodnocení takovýchto informací proběhne ještě během letu a na centrále v Lipsku už takováto zásilka přistane na stole sloužícímu celníkovi, který se sám rozhodne, zda ji otevře a zkontroluje či nikoliv a jaký další postup zvolí, je-li obsah závadový. Je dobré vědět, že centrum vyhodnocování rizik společnosti DHL je umístěno v Praze. Celník se může rozhodnout pro klasickou celní kontrolu podle Celního zákona, tedy zásilku otevřít a provést vizuální kontrolu, následovanou orientačním testem na přítomnost zakázaných látek a v případě pozitivního výsledku postoupit podezření k řízení drogovým specialistům. Rovněž se může rozhodnout a ve smyslu ustanovení trestního řádu užít institut sledované zásilky a informovat o příjezdu takové zásilky zemi příjemce. Pokud se domluví na společném postupu, zásilka je na dalším letu doprovázena k tomu určenými celníky, kteří ji po přistání předají svým protějškům v zemi určení. Samozřejmě že existují i další formy a metody tipování rizikových zásilek a postupů po zjištění, že se jedná o zakázanou látku,

ale není možno odkrývat všechny karty, které celní správa v boji proti ilegálním obsahům zásilek mají.

Do České republiky už potom zásilky většinou nelétají, ale jsou přepravovány takzvanou náhradní leteckou dopravou, tedy kamiony společnosti DHL. Centrály jsou v Praze a Ostravě. Odtud se zásilky rozváží jednotlivým příjemcům. V těchto centrálách potom dochází k rozdělování zásilek do dvou základních skupin. První obsahuje zásilky z Evropské unie a druhá zásilky mimo unijní. Balíčky z první skupiny odchází rovnou příjemci a u balíčků z druhé skupiny nastává to, proč celní správa primárně existuje, tedy posouzení zda a kolik je nutno vybrat cla a daní. Teprve po tomto posouzení a případném vybrání poplatků se zásilky předávají k doručení.

Do celého tohoto procesu, tedy i do skupiny zásilek z unie, které nepodléhají clu, vstupuje česká celní správa nejenom jako správce cla, ale také jako kontrolor bezzávadovosti. Posuzuje, zda zásilky neobsahují zboží, které podléhá zákazům a omezením. Namátkou vybírám třeba zakazy dovozu vybraných rostlin a živočichů, zakazy dovozu zbraní a střeliva, nebo zboží, jež lze k jejich výrobě použít a v neposlední řadě i zakaz dovozu OPL a jedů, prekurzorů, anebo anabolických steroidů.

Jak jste si jistě všimli, dosud do kontrol zásilek vstupovaly jenom počítače, programy a jejich hodnocení. Na území ČR však do hry vstupuje lidská a samozřejmě i psí síla. Jakým způsobem, to lze popsat na dalším druhu zásilkové dopravy, a to v rámci přeprav národními poštami, v ČR Českou poštou s.p. Po dovozu zásilek na terminály pošt se zahraničním statutem, jež jsou v republice 3, dochází k namátkové kontrole zásilek protidrogovými psy, respektive psovodů a příslušníků mobilních hlídek. Zásilky se rozmístí v prostoru místnosti, a pakliže pes označí některou z nich, přistoupí celník k její kontrole. Před otevřením zásilky se ještě provede kontrola pomocí rentgenu, který znáte z cest letadlem, nebo i prostým pohmatem v případech, kdy to druh zásilky umožňuje. Z popsaného procesu je zřejmé, že v těchto případech dochází k nálezům spíše malých množství, ale protože v případě dovozu nezná trestní zákoník množství omezení, prověřuje se jakékoliv množství. Tedy, pokud se najde pachatel. Ve většině případů se jedná o fiktivní odesílatele. Už podle adresy odesílatele lze mnohdy odvozovat, jakým směrem se bude řízení ubírat. Jména jako Lászlo Nozickin nebo Jásir Aráfát, spolu s adresami veřejných institucí, nebo úplně vymyšlenými, svědčí o tom, že odesílatel zůstane neznámý. U příjemců je to složitější, protože ten musí existovat, jinak doručovatel zásilku nedoručí a ta zůstane někde ve skladu, případně se odešle zpět do země původu. Proto příjemci vymýšlí různé okliky, aby se k zásilce OPL dostali. Většinou ji nenechávají doručovat doporučeně, protože potom by se museli prokazovat pasem či občankou, a tomu se vyhýbají. Nechávají tedy zásilku doručit na adresy svých babiček či

jiných starších příbuzných, kteří neví, o co jde, a kterým potom něco namluví. Nebo se domluví a „pronajmou“ si poštovní schránku osoby, která je dlouhodobě v zahraničí nebo mimo bydliště a tu chodí vybírat, případně si pronajmou schránku u pošty, kterou potom chodí anonymně vybírat. Zkouší i to, že si ji nechají napsat na sebe a v případě, že je OPL odhalena, samozřejmě neví, neznají, nemají povědomí, kdo a proč jim něco takového poslal.

Kromě kontrol prováděných psy a fyzických kontrol celníky existují ještě i další způsoby ochrany před pronikáním OPL na naše území, ale celní správa své know how nemíni veřejně prozrazovat.

Obr. 1: Přeprava OPL v sáčku od bonbónů z pošty v Chebu (Zdroj: GŘC)

Obr. 2: Přeprava OPL v sáčku od bonbónů z pošty v Chebu (Zdroj: GŘC)

A na závěr několik čísel.

Ve spolkové republice bylo na terminálu DHL zachyceno od ledna do září 2016 21 zásilek marihuany, 12 zásilek s amfetaminy, 10 s heroinem a 33 zásilek s kokainem. Množství se pohybovalo od 100 g až po 5 kilogramů. V ČR takovéto výsledky nejsou, jednak pro to, že celní správa se těmito kontrolami zabývá teprve krátce, neprovádí je denně, ale pouze namátkově a také proto, že do ČR chodí zásilky již kontrolované celními správami zemí, do nichž vstupují v Evropě. Takže česká celní správa kontroluje zásilky, které byly podané do přepravy v některé z evropských zemí. Jenom pro orientaci, v roce 2016 bylo na poště v Karlových Varech, jež prověřuje především poštu chodící ze západní Evropy, zajištěno 53 pozitivních zásilek o celkovém množství 200 gramů, převážně tablet extáze.

mjr. Tomáš Klanica, email: t.klanica@cs.mfcr.cz
Generální ředitelství cel, Budějovická 7, 140 00 Praha 4

Keywords:

DHL, mail, mail, customs, check, OPL

Abstract:

The paper deals with the ways in which small consignments are shipped between European countries and how the customs administrations carry out inspections.

VÝSLEDKY MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI VÝCVIKU PROTIDROGOVÝCH PSŮ MEZI CELNÍ SPRÁVOU ČR A SUNAT (CELNÍ SPRÁVOU PERU)

MARTINA STRNADOVÁ

Czech Customs Administration, Czech Republic

Klíčová slova:

Karo; SUNAT; Heřmanice; výcvik; služební pes; záchyt; instruktor; drogy

Abstrakt:

Intenzivní spolupráce mezi Celní správou ČR a SUNAT (Celní správou Peru) započala v roce 2013 podepsáním MoU (Memorandum of Understanding). V rámci tohoto vztahu se v minulosti uskutečnil rozvojový projekt, prostřednictvím kterého Ministerstvo zahraničí ČR darovalo Peru vycvičeného psa na hledání drog. Služební pes Karo byl ve Výcvikovém zařízení služební kynologie Celní správy ČR v Heřmanicích, pracujícím od r. 2005 také jako Regionální výcvikové středisko služební kynologie WCO, vycvičen v mezinárodním základním kurzu instruktorem Janem Pleskačem. Karo měl za čtyři roky ve službě na letišti v Limě velké množství záchytů drog, a to i v sofistikovaných úkrytech, úspěšně nasazován byl také v horách na peruánsko-bolivijské hranici v nadmořské výšce téměř 4 000 m n. m. Díky jeho úspěchům pokračovala spolupráce mezi českou a peruánskou stranou uzavřením dohody, na základě které VZSK Heřmanice vycvičí celkem 6 instruktorů Celní správy Peru se služebními psy. V r. 2016 tak v Heřmanicích absolvovala základní kurz kategorie vyhledávání drog a bankovek první dvojice instruktorů, Darwin Madrid Osorio a Braulio Cordova Neira, se služebními psy Dickem a Titanem. Jejich práci úzce sledovala média, těšili se i intenzivnímu zájmu velvyslankyně Peruánské republiky v ČR. V červenci 2017 uspořádalo Velvyslanectví ČR v Limě prezentaci výsledků výcviku instruktorů a služebních psů Celní správy Peru v rámci oslav 95. výročí navázání diplomatických vztahů mezi ČR a Peru, které si letos obě země připomínají, a zúčastnili se jí zástupci diplomatického sboru, MZV Peru, vedoucí speciálních útvarů pro výcvik psů policie, ozbrojených sil, veterinární správy, vězeňské služby a také Národní protidrogové komise Devida; oba instruktoři také předvedli praktické ukázky práce služebních psů vycvičených v Heřmanicích. Spolupráce mezi oběma celními správami v oblasti služební kynologie by měla pokračovat výcvikem dalších čtyř instruktorů SUNAT v heřmanickém centru a dále odbornou podporou ze strany českých kynologů při budování výcvikového střediska služební kynologie v Peru.

Jedním z nástrojů v boji proti mezinárodnímu obchodu s drogami je služební kynologie. Potřeba mezinárodní spolupráce bezpečnostních sborů v této oblasti je stále aktuálnější a s radostí konstatujeme, že z hlediska celní správy tato spolupráce již dlouhodobě velmi dobře funguje. Svou roli v této oblasti hraje i **Výcvikové zařízení služební kynologie Celní správy ČR** v Heřmanicích, které od roku 2005 pracuje pod statutem **Regionálního výcvikového střediska služební kynologie Světové celní organizace (WCO)**. Pod hlavičkou WCO tak cvičí heřmaničtí kynologové své kolegy se služebními psy z celních a finančních správ celého světa. K dnešnímu dni toto středisko uspořádalo již 25 mezinárodních výcvikových kurzů (pro celní kynology z Bulharska, Lotyšska, Ruska, Moldávie, Peru, Ekvádoru, Izraele, Kyrgyzstánu, Ukrajiny a Řecka), v nichž bylo vycvičeno celkem 20 instruktorů kynologického výcviku a 78 psůvodů se služebními psy, a to v kategoriích omamné a psychotropní látky, tabák, CITES a ban-

kovky, a dále byli vycvičeni dva služební psi pro celní správu Peru a Policii Ekvádoru.

V rámci mezinárodního působení heřmanických kynologů v posledních letech výrazně vystupuje spolupráce se SUNAT (Celní správou Peru). Konkrétní příklady úspěchu celních služebních psů určených k vyhledávání omamných a psychotropních látek, kteří byli vycvičeni ve Výcvikovém zařízení služební kynologie Celní správy ČR v Heřmanicích, budeme v našem článku ilustrovat právě na příkladu služebních psů na vyhledávání drog peruánské SUNAT.

Velmi úzká spolupráce mezi Celní správou ČR a SUNAT v protidrogové oblasti započala na základě podepsání MoU (Memorandum of Understanding) v roce 2013. V rámci tohoto vztahu se v minulosti uskutečnil rozvojový projekt, prostřednictvím kterého Ministerstvo zahraničí ČR darovalo Peru vycvičeného psa na hledání drog – služební pes Karo byl ve VZSK Heřmanice vycvičen v základním kurzu instruktorem

Janem Pleskačem a oficiálně předán hlavnímu kynologovi SUNAT Enriquemu Zamorovi za přítomnosti velvyslankyně Peru v ČR pí. Marity Landaveri.

Stvrzením toho, že výcvik psů je ze strany našich instruktorů prováděn na vysoce profesionální úrovni, byly pak následné úspěchy Kara ve výkonu služby – během svého nasazení na letišti v Limě měl Karo totiž velké množství záchytů drog, o nichž jsme díky velmi úzké spolupráci s tehdejší hlavním kynologem SUNAT E. Zamorou byli pravidelně velmi podrobně informováni. Místa pro ukrytí drog byla často připravena opravdu rafinovaně. Látka byla mnohokrát nalezena v tajných schránkách v zavazadlech či ve dvojitých dnech kufrů, Karo ale úspěšně detekoval také např. 4 kg kokainu ukrytého v hudebních reproduktorech či 75 kg kokainu propašovaného mezi paletami s česnekem. Dalším unikem mezi nálezy byly dva záchyty kokainu napuštěného do oděvů o celko-

vé váze 32,624 kg, které v kufrech pašovali polský a peruánský občan.

Vzhledem k obrovským úspěchům v práci na letišti byl Karo následně testován i v extrémní nadmořské výšce. Tento unikátní test ukázal, že Karo je schopen pracovat i v nadmořské výšce téměř 4 000 m n. m., a následně pak měl několik záchytů drog na tzv. „pašerácké stezce“ v horách na peruánsko-bolivijské hranici.

Následující statistika, poskytnutá ze strany SUNAT (Celní správa Peru), zachycuje počty Karových záchytů v letech 2014-2016, přičemž celkové množství drog nalezených pomocí tohoto služebního psa činí za uvedené roky 727,938 kg. Statistika bohužel nezahrnuje Karovy záchyty z roku 2013, tedy prvního roku, kdy byl Karo ve službě, a které byly také velmi objemné; končí pak srpnem 2016, kdy Karo náhle uhynul.

ESTADISTICAS INTERVENCIONES KARO													
CAN	2014	2015	2016	Total general Kg.									
KARO	52,560	50,432	624,946	727,938									
CAN / MES	ENERO	FEBRERO	MARZO	ABRIL	MAYO	JUNIO	JULIO	AGOSTO	SETIEMBRE	OCTUBRE	NOVIEMBRE	DICIEMBRE	Total general Kg. 2015
KARO			2,26		10,8			11,63		14,792	4	6,95	50,432
CAN	ENERO	FEBRERO	MARZO	ABRIL	MAYO	JUNIO	JULIO	AGOSTO	SETIEMBRE	OCTUBRE	NOVIEMBRE	DICIEMBRE	Total general Kg. 2016
KARO						491,2	2,33	131,416					624,946

Tab. 1: Záchyty drog služebního psa Kara na letišti v Limě v letech 2014-2016. (Zdroj: SUNAT)

Pitva spekulace o záměrném otrávení tohoto bojovníka proti organizovanému zločinu nepotvrdila, jako oficiální příčina úmrtí byla uvedena bakteriální infekce. Dnes lze již jen hádat, jakého objemu by dosáhly další záchyty drog, které by Karo, „nejznámější Čech žijící v Peru“, jak ho nazvali zástupci českého parlamentu a senátu při jeho návštěvě přímo na limském letišti, ještě mohl mít. Protože psi vycvičení na pachové speciální práce běžně slouží v celní správě do osmi, v některých případech až deseti či jedenácti let věku, mohl Karo napomáhat v boji proti drogovým pašerákům ještě dalších dobrých tři až šest roků. Souběžně s nasazováním Kara v rámci celních kontrol na letišti v Limě probíhaly další kroky vedoucí k prohlubování spolupráce mezi CS ČS a Peru. Úspěšný projekt z r. 2013 se stal impulsem pro další vzájemnou spolupráci a v červenci 2016 tak byla mezi Celní správou ČR a SUNAT podepsána nová dohoda, na základě které VZSK Heřmanice vycvičí celkem 6 instruktorů Celní správy Peru se služebními psy. Od září do prosince 2016 tak v Heřmanicích absolvovala základní kurz první dvojice instruktorů,

Darwin Madrid Osorio a Braulio Cordova Neira, se služebními psy Dickem a Titanem. Kromě vyhledávání drog (konkrétně kokainu, heroinu a marihuany) byli tito psi vycvičení i na vyhledávání bankovek a oba instruktoři si z Heřmanic odvezli také mezinárodní certifikát Světové celní organizace o úspěšném absolvování kurzu pro instruktory kynologického výcviku.

Jako u každého instruktorského kurzu organizovaného heřmanickým kynologickým centrem pro zahraniční účastníky museli Darwin a Braulio se svými psy projít i standardním výcvikem psovodů, vč. složení závěrečných zkoušek. Celý výcvik koncipoval jeho instruktor Jan Pleskač tak, aby psovody i jejich služební psy co nejlépe připravil na jejich následné nasazení do služby na letišti v Limě. Dá se tak říci, že kurz byl pro Darwina a Braulia ušit na míru – ve výcviku se záměrně pracovalo s většími objemy látek, než je běžné u ostatních kurzů tohoto typu, a to s ohledem na několikakilogramové záchyty drog, které jsou na limském letišti běžným jevem. Disciplínami pachových speciálních prací v kategorii OPL u závěreč-

ných zkoušek pak bylo vyhledávání kokainu (množství 10 g) na osobních automobilech (počet prohledávaných objektů: 2), vyhledávání heroinu (množství 40 g) vně i uvnitř autobusu, vyhledávání marihuany (množství 100 g) v místnostech a vyhledávání heroinu (množství 1 000 g) v zavazadlech (množství prohledávaných zavazadel: 10).

O tom, že tento výcvikový kurz byl významným počínem jak pro českou, tak pro peruánskou stranu, svědčila i skutečnost, že o úspěchy obou peruánských instruktorů a jejich psů se živě zajímala mj. velvyslankyně Peruánské republiky v ČR Liliana De Olarte de Torres Muga. Nejen, že se přijela podívat na výcvik přímo do heřmanického střediska, ale oba psovody spolu s představiteli VZSK Heřmanice a GŘC také přijala na slavnostním obědě na velvyslanectví v Praze, zúčastnila se ukázek práce obou peruánských psovodů na Letišti V. Havla uspořádaných pro média i slavnostního zakončení výcvikového kurzu, spojeného s předáváním mezinárodních certifikátů v obřadní síni radnice ve Frýdlantě.

Konkrétní dopad výsledků této mezinárodní spolupráce je vysoce hodnocen i v Peru. Dne 19. července letošního roku uspořádalo Velvyslanectví ČR v Limě prezentaci výsledků výcviku instruktorů a služebních psů Celní správy Peru. Akce se konala v rámci oslav 95. výročí navázání diplomatických vztahů mezi ČR a Peru, které si letos obě země připomínají, a zúčastnili se jí zástupci diplomatického sboru, MZV Peru, vedoucí speciálních útvarů pro výcvik psů policie, ozbrojených sil, veterinární správy, vězeňské služby a také Národní protidrogové komise Devida. Za českou stranu pronesl krátký projev velvyslanec ČR Pavel Bechný, který shrnul úspěchy a výsledky vzájemné spolupráce, zmínil příklady konkrétního přínosu pro SUNAT v boji proti pašování drog a vyjádřil přesvědčení, že cenná výměna informací mezi celními správami obou zemí, která napomáhá ve společném boji proti pašování drog, bude pokračovat a dále se rozvíjet. Za peruánskou stranu vystoupila vedoucí oddělení přípravy protidrogových psů SUNAT Claudia Castro Sajami, která vyzdvihla přínos této spolupráce s ČR pro Peru a potvrdila zájem o její pokračování a prohloubení i vzhledem k faktu, že CS Peru dosud nemá centrum chovu a výcviku těchto služebních psů a velmi by uvítalo podporu při jeho budování.

Následně proběhly v zahradě rezidence ukázky práce kynologických instruktorů Darwina Madrida Osoria a Braulia Cordova Neiry se služebními psy Dickem a Titanem, které zahrnovaly vyhledávání drog a bankovek v zavazadlech a na osobách. Kromě předvedených disciplín byl hostům vysvětlen princip výcviku psů pro hledání speciálního pachu i postup nácviku správné reakce psa při nálezů cílového pachu. Na závěr proběhla diskuse s instruktory spojená

s živou výměnou názorů a zkušeností. Akce sklídila mezi diplomatickým sborem a dalšími hosty velký úspěch.

Jak vidno, Darwin a Braulio se v souvislosti s ukončením svého výcvikového kurzu v českém kynologickém středisku v posledním roce těšili velkému zájmu odborné i neobdobné veřejnosti. Nyní je a jejich služební psy již čeká již „jen“ několik perných let práce psovodů na letišti v Limě. Jejich ambicí je pokračovat v tradici, kterou tam započal dnes již legendární služební pes Karo, a snad se i pokusit laťku, kterou nastavil tak vysoko, ještě překonat. Současně se dále připravují na roli instruktorů kynologického výcviku v zamýšleném výcvikovém středisku, jehož plány jsou – vzhledem k zamýšlenému nákupu cca 50 služebních psů – vcelku ambiciózní. Heřmanické středisko se pak bude těšit na další dvě dvojice psovodů, kteří mají dle uzavřeného kontraktu mezi Celní správou ČR a SUNAT ještě instruktorský kurz absolvovat.

*Obr. 1: Služební pes Karo Celní správy Peru (SUNAT) se svým psovodem na letišti v Limě.
(Zdroj: Enrique Zamora, hlavní kynolog SUNAT)*

*Obr. 2: Braulio Cordova Neira při ukázkách výcviku služebních psů ve VZSK Heřmanice pro velvyslankyni Peruánské republiky v ČR.
(Zdroj: Celní správa ČR)*

Obr. 3: Braulio Cordova Neira při ukázkách výcviku služebních psů pro média na Letišti V. Havla v Praze-Ruzyni, kterých se zúčastnila i velvyslankyně Peruánské republiky.
(Zdroj: Celní správa ČR)

Obr. 4: Služební pes Titan instruktora CS Peru Braulia Cordova Neiry při výcviku ve VZSK Heřmanice.
(Zdroj: Celní správa ČR)

Obr. 2: Přeprava OPL v sáčkách a bankovkách v poště (Zdroj: SUNAT)

Obr. 5: Karo našel např. 75 kg kokainu propašovaného v paletách s česnekem.
(Zdroj: Enrique Zamora, hlavní kynolog SUNAT)

Mgr. Martina Strnadová, Celní správa České republiky, e-mail: m.strnadova@cs.mfer.cz
Výcvikové zařízení služební kynologie Celní správy ČR, Heřmanice 119, 464 01 Heřmanice

Keywords:

Karo; SUNAT; Heřmanice; training; service dog; seizure; instructor; drogy

Abstract:

Intensive cooperation between the Czech Customs Administration and SUNAT (Peruvian Customs Administration) dates back to 2013 when a MoU (Memorandum of Understanding) was signed between the two administrations. In terms of this relationship a development project took place within which the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic donated a service dog trained for searching for drugs to Peru. The service dog, called Karo, was trained in the international training course of the Czech Customs Administration Canine Training Centre in Heřmanice, working also as a WCO Regional Canine Training Centre since 2005, by its instructor Jan Pleskač. In his four years of service at the Lima Airport, Karo had a great number of seizures of drugs, often hidden in sophisticated places, and he also had successes working in the mountains on the Peruvian-Bolivian border at an altitude of almost 4 000 meters. Thanks to his achievements, the cooperation between the Czech and Peruvian administrations continued and resulted in concluding an agreement based on which the Canine Training Centre in Heřmanice would train six instructors of the Peruvian Customs Administration. In 2016 the first couple of instructors, Darwin Madrid Osorio and Braulio Cordova Neira with their service dogs Dick and Titan, were trained in a basic training course specialized in drugs and banknotes search. Their training was closely monitored by the media and also by the Ambassador of Peru in the Czech Republic. In July 2017 a presentation of the training results was organized by the Czech Embassy in Lima as part of this year's celebrations of the 95th anniversary of establishing diplomatic relations between the Czech Republic and Peru. At this event the representatives of the Embassy, the Peruvian Ministry of Foreign Affairs, the heads of special units of police canine service, representatives of the armed forces, veterinary administration, prison service as well as Devida (National anti-drug committee) took part, and both canine instructors presented demonstrations of work of the service dogs trained in Heřmanice. The cooperation between the two customs administrations in canine service is intended so continue by training another four SUNAT instructors in the Heřmanice canine centre and also by the Czech party's professional support in establishing a SUNAT canine training centre in Peru.

MEZINÁRODNÍ FORENZNÍ DATABÁZE RELIÉF

4. ČÁST

JAN HOŘÍNEK^a

^a National Drug HQ Criminal Police and Investigation Service, Czech Republic

Klíčová slova:

Databáze; drogy; vyhledávání; shody; výstupy

Abstrakt:

Článek je čtvrtým a zároveň posledním dílem seriálu o mezinárodní forenzní databázi Reliéf. Zabývá se funkcemi pro vyhledávání podobných záchytů, procesy po nalezení shody a možnostmi výstupů.

Úvod

V předchozích 3 číslech Bulletinu se čtenáři dozvěděli o vzniku mezinárodní počítačové databáze, která realizuje původní českou kriminalistickou metodu Reliéf, a o jejích základních funkcionalitách, včetně chemické profilace a hledání. Nyní dokončíme popis nabízených možností – vyhledávání, hledání shod a reporting.

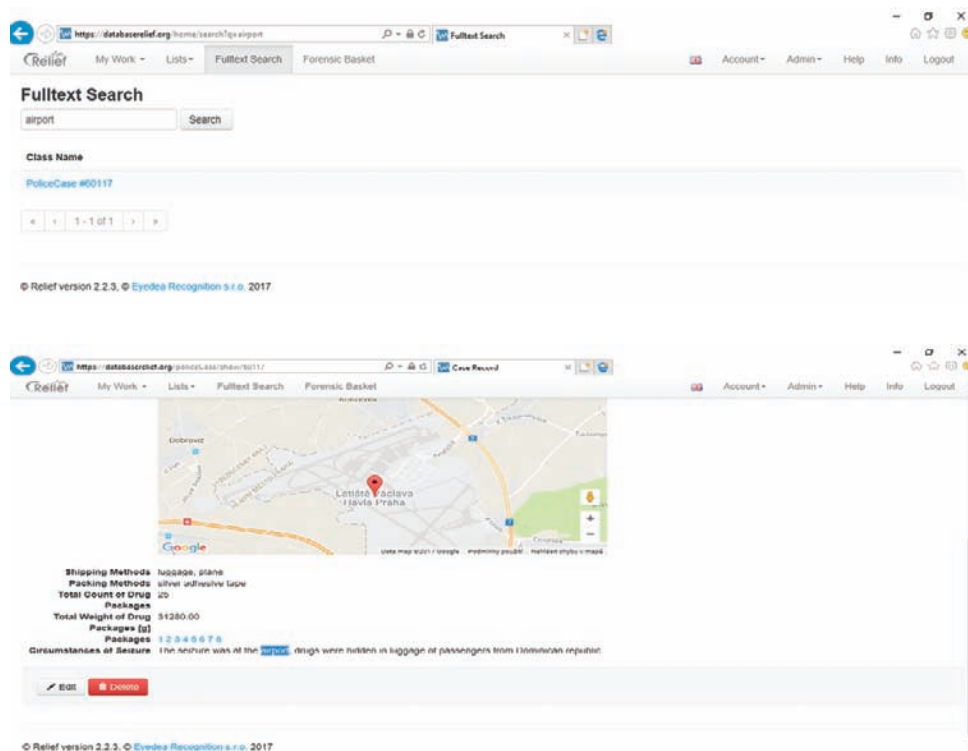
Vyhledávání v rámci databáze

V minulých částech článku bylo popsáno, jaké in-

formace se do databáze Reliéfu vkládají. Nebyl by však plně naplněn její účel, pokud by v těchto informacích nebylo možné vyhledávat.

Jak již bylo uvedeno, jde o informace textové, obrazové a chemické (vyhledávání dle chemického profilu – již probráno v části 3).

Prvním typem hledání je tzv. **fulltextové**. Uživatel zadá své zájmové slovo a systém mu vrátí jako výsledek případy, v němž se toto slovo vyskytuje. Prohledávají se veškeré volné texty, které byly u případu vloženy.

Obr. 1: Fulltextové vyhledávání (Zdroj: NPC)

Druhým typem je **analytické** hledání, což představuje tzv. tipování. Jde o hledání všech výskytů informace, která splňuje předem vybraná kritéria pomocí funkce filtrů. Filtrovat lze případy, balíčky drog i tablety.

U případů se filtruje podle místa záchytu (výběr z mapy nebo zadáním státu), podle způsobu přepravy a balení drogy, podle celkového množství a hmotnosti drog, podle data provedení záchytu i data vložení do databáze.

U balíčků se filtruje podle druhu drogy, typu vtačených log, barvy, rozměrů a hmotnosti balíč-

ku, a podle parametrů, jimiž se filtruje případ viz. výše.

U tablet se filtruje podle stejných parametrů jako u balíčků drog, navíc se zde objevuje jen tvar tablety. Uživatel si může zvolit více kritérií, která se následně vyhodnocují v konjunkci („musí platit všechna zároveň“). Výsledkem je seznam výsledků, který představuje selekci z dat celé databáze.

Jako příklad si můžeme zvolit zadání, kdy nás zajímají záchyty drog z celého světa, kdy šlo o bílý kokain s logem královské koruny, který byl přepravován v krabici s banány:

The screenshot shows the 'Relief' database interface. The browser address bar displays 'https://databaserelief.org/drugPackage/list?internalPoliceId=8&countryId=0&filter'. The page title is 'Package List'. The interface includes a navigation menu with 'My Work', 'Lists', 'Fulltext Search', and 'Forensic Basket'. The main content area is titled 'Package List' and features a 'Filters' section with the following applied filters: Logos: Crown, Drug Type: Cocaine, Colour: White, and Shipping Method: box with bananas. Below the filters is a table with the following columns: Drug Type, Length [mm], Width [mm], Height [mm], Weight [g], Case, and Date Created. The table contains seven rows of data, all for Cocaine packages with identical dimensions (230.00 mm length, 130.00 mm width, 40.00 mm height, 1125.00 g weight) and Case ID 'NPC-545/TC-2015-2200PR', all dated 2015-10-01. To the right of the table is a 'Package Properties' panel for the selected case, showing details: Case: NPC-545/TC-2015-2200PR, Drug Type: Cocaine, Length [mm]: 230.00, Width [mm]: 130.00, Height [mm]: 40.00, Weight [g]: 1125.00, Colour: White, and Logos: Crown. Below the properties is a 'Photos' section with a photo of the package and buttons for 'Photo Search' and 'Edit Photo Record'.

Drug Type	Length [mm]	Width [mm]	Height [mm]	Weight [g]	Case	Date Created
Cocaine	230.00	130.00	40.00	1125.00	NPC-545/TC-2015-2200PR	2015-10-01
Cocaine	230.00	130.00	40.00	1125.00	NPC-545/TC-2015-2200PR	2015-10-01
Cocaine	230.00	130.00	40.00	1125.00	NPC-545/TC-2015-2200PR	2015-10-01
Cocaine	230.00	130.00	40.00	1125.00	NPC-545/TC-2015-2200PR	2015-10-01
Cocaine	230.00	130.00	40.00	1125.00	NPC-545/TC-2015-2200PR	2015-10-01
Cocaine	230.00	130.00	40.00	1125.00	NPC-545/TC-2015-2200PR	2015-10-01
Cocaine	230.00	130.00	40.00	1125.00	NPC-545/TC-2015-2200PR	2015-10-01

Obr. 2: Analytické tipování (Zdroj: NPC)

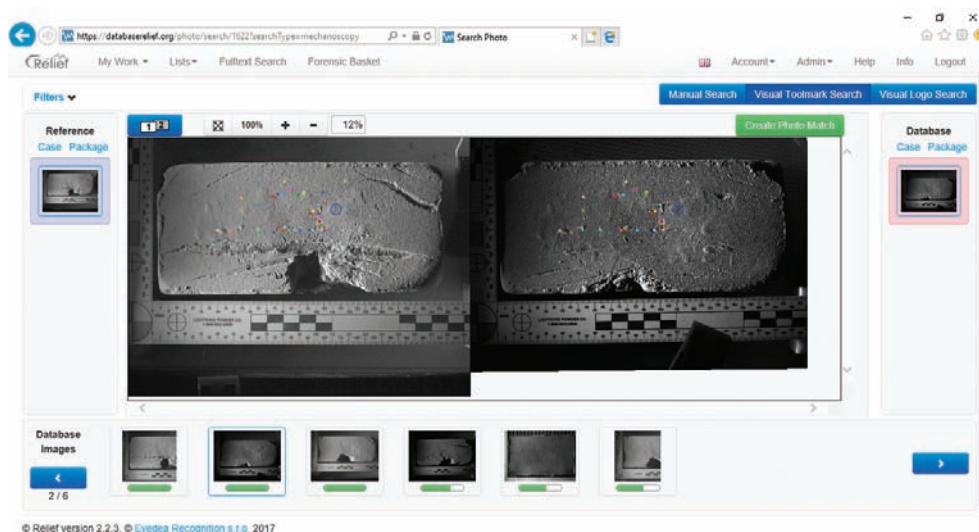
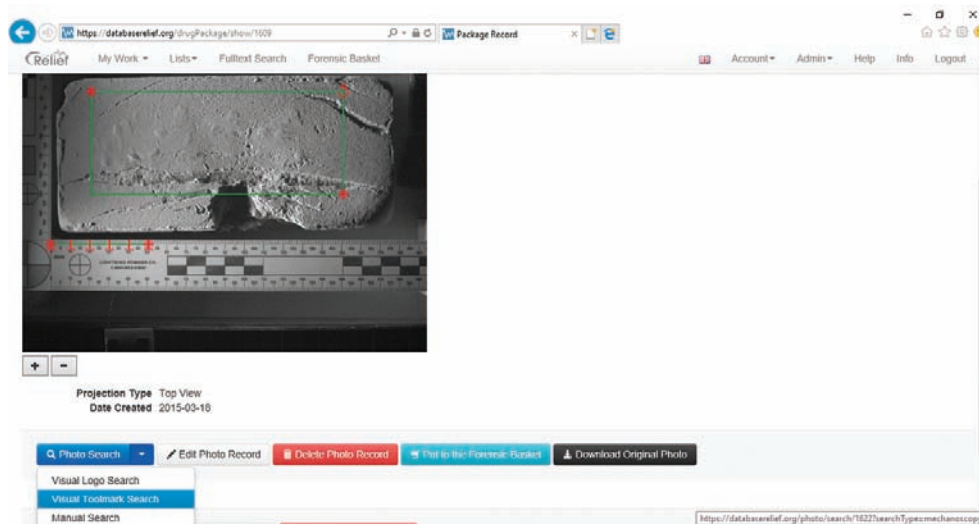
Předchozí dva typy nejsou nijak neobvyklé, obsahují je různé počítačové databáze, ačkoliv v oblasti záchytů drog jde o první realizovaný počín. To, co činí databázi Reliéf výjimečnou, je **podobnostní obrazové** vyhledávání.

Uživatel vloží do sbírky svůj případ spolu se zajištěnými drogami. U drog jsou mimo jiné vloženy i fotografie jejich povrchu. Systém nabízí možnost automaticky najít v databázi k vybranému drogovému balíčku/tabletě podobné balíčky/tablety jen na základě jejich obrazu povrchu (reliéfu).

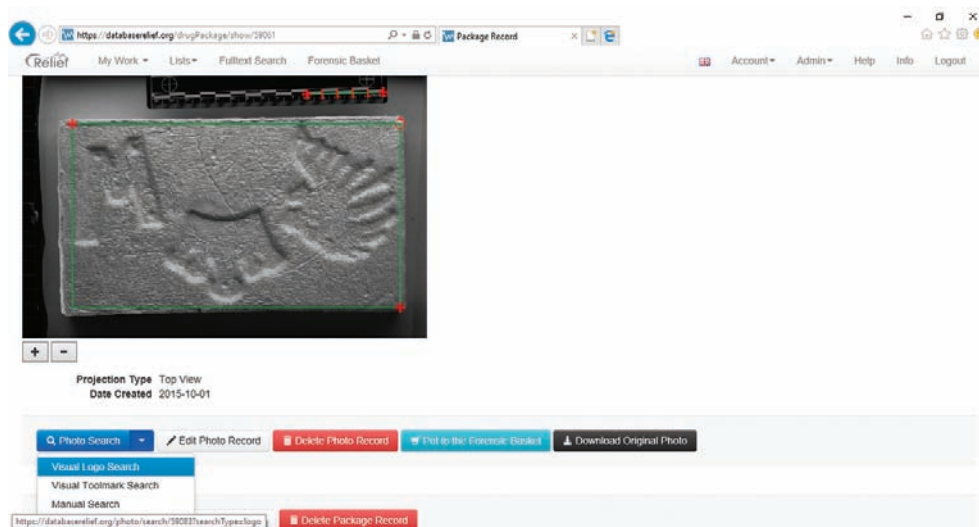
U lisovaných drog jde o individuální markanty,

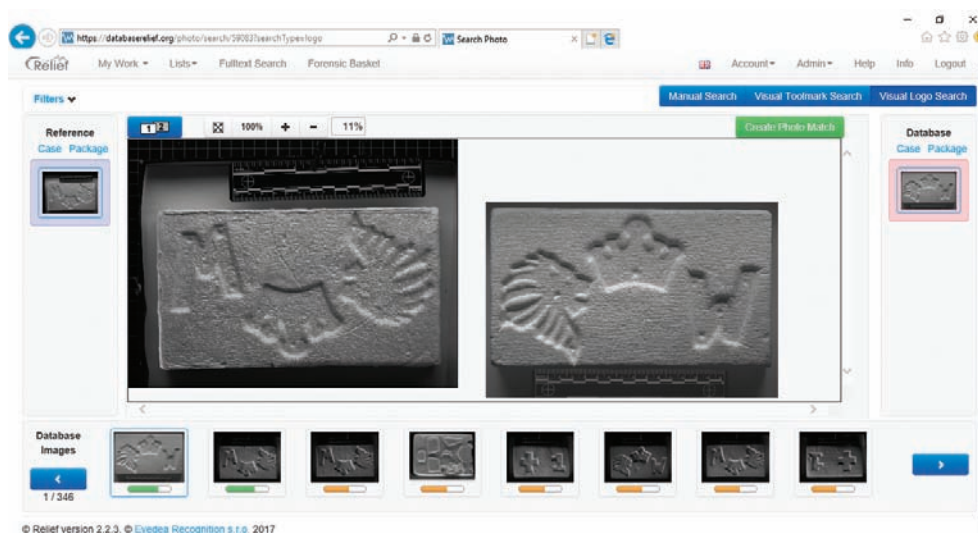
kteří jsou způsobeny tlačnou deskou lisu, jež může mít vady způsobené náhodnými procesy při opakovaném užívání (např. různé druhy okují). Lze tak rozpoznat, které drogové cihly byly vyrobeny stejným konkrétním lisem = výrobcem.

U drog, které se vyrábí odlíváním do forem, bez lisování, se zas na povrchu cíleně objevují vtačené značky, které jsou jakýmsi logem výrobce (význam jako trademark či copyright). Zde se uplatňuje skupinová identifikace, čili balíčky se stejným logem nabízí hypotézu, že pochází od stejného výrobce, jenž se reprezentuje daným logem.

Obr. 3: Příklad vyhledávání podle markantů na lisu (Zdroj: NPC)

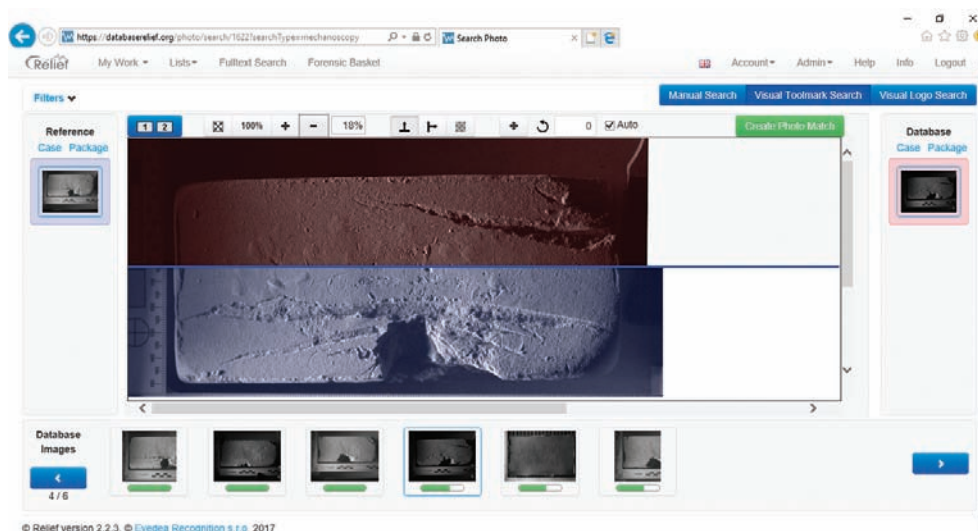

Obr. 4: Příklad vyhledávání podle loga (Zdroj: NPC)

Procesy po nalezení shody

Pokud uživatel shledá, že mu automatický vyhle-

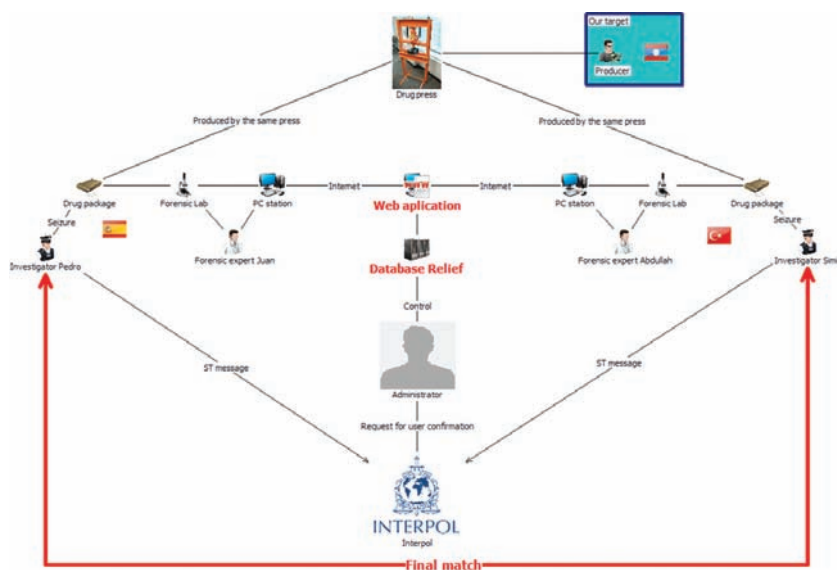
dávací algoritmus opravdu našel a nabídl podobné obrázky reliéfu, může si je manuálně komparovat pomocí nabízených nástrojů.

Obr. 5: Komparace podobných fotografií (Zdroj: NPC)

Po ověření shody může tuto tezi potvrdit pomocí tlačítka Create Photo Match. Tím se na pozadí spustí systémové procesy, které avizují emailovou zprávou, že došlo ke shodě (hitu). Forenzní expert, jenž vložil do databáze fotografii, která byla nalezena a potvrzena naším uživatelem jako podobná, se tak okamžitě o hitu dozví. Následně tuto infor-

maci předá své příslušné policejní jednotce, která drogový záchyt s danou drogou provedla a informuje ji o nalezeném hitu. Obě strany tak mají potřebná data k tomu, aby navázaly spolupráci (dost často mezinárodní), která může vést k úspěšnému odhalení společného producenta zachycených drog.

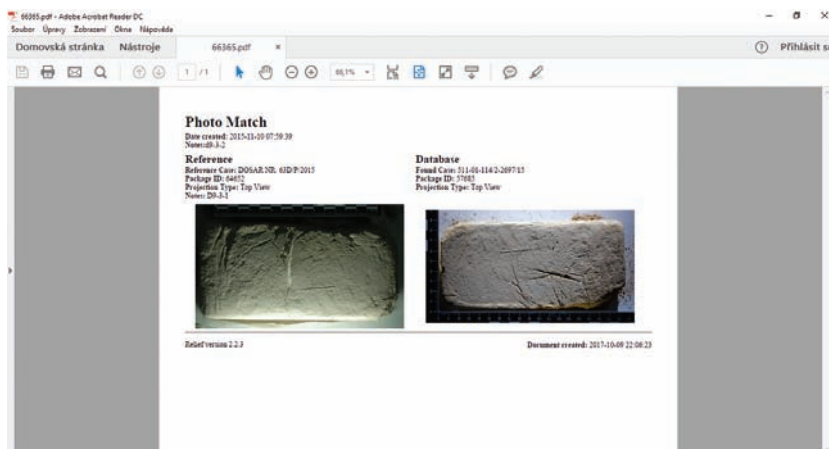
Obr. 6: Workflow databáze Reliéf (Zdroj: NPC)

Výstupy

Každý počítačový systém, který je schopen informace ukládat, musí umožnit i jejich export. Nejinak je tomu i u databáze Reliéf.

Exportovat lze do 2 formátů: HTML a PDF. Jde

uložit jak vybraný kompletní případ, tak detailní originální fotografie v původním rozlišení, které byly do systému vloženy. Exportovat je možné i nalezený a potvrzený hit do reportu, který může forenzní expert předat příslušnému policistovi.

Obr. 7: Náhled reportu o nalezené shodě (Zdroj: NPC)

Závěr

Touto částí končí seriál o databázi Reliéf. Čtenář byl postupně seznámen se základní filosofií systému, technickým řešením a jednotlivými funkcionalitami, které systém nabízí.

Nyní mi nezbývá než poděkovat vám za přízeň

a zájem, které jste seriálu věnovali. Chtěl bych databázi popřát její úspěšný provoz a rozvoj, ať už v podmínkách Policie České republiky, tak i na mezinárodní scéně pod záštitou mezinárodní policejní organizace Interpol, což byl hlavní cíl všech tvůrců, kteří se na vývoji databáze podíleli.

plk. Ing. Jan Hořínek, e-mail: jan.horinek@pcr.cz

Policejní prezidium ČR, poštovní schránka 62/NPC, 170 89 Praha 7

Keywords:

database; drugs; search; hits; reports

Abstract:

The article is the 4th and the last part of the series about the international forensic database Reliéf. It deals with features of similar seizure's search, workflows after hits and possibilities of reporting.

DNY NATO 2017 A CELNÍ PROTIDROGOVÁ JEDNOTKA

MARTIN LÁTAL^a, KAREL LEHMERT^b

^a General Customs Directorate - Customs Drug Unit, Customs Administration of the Czech Republic

^b CBRNe Forensic Sampling Laboratory VAKOS XT, Prag, Czech Republic

Klíčová slova:

Celní protidrogová jednotka; Dny NATO; bezpečnostní složky

Abstrakt:

Dny NATO v Ostravě jsou největší armádně-bezpečnostní akce ve střední Evropě. Jejím cílem je prezentovat široké veřejnosti co nejširší škálu prostředků, kterými disponuje Armáda ČR a bezpečnostní složky, včetně partnerských států a hostů. Celní správa se svými zahraničními kolegy je významným prvkem chránícím bezpečnost prostřednictvím vysoce specializovaných útvarů, jako je Celní protidrogová jednotka. Ta demonstrovala svoji odbornou erudici a připravenost k potírání transnacionálního organizovaného zločinu dosud největší výstavní exhibicí.

Celní správa České republiky je tradičně jedním z nejvýznamnějších účastníků Dnů NATO v Ostravě. Nejinak tomu bylo i v letošním roce, kdy ve dnech 16. – 17. 9. 2017 i přes nepřízeň počasí takřka 90 000 návštěvníků nabídla jak dynamické ukázky, tak i statické exhibice dle jednotlivých specializací. Dynamické ukázky, pro vysoce příznivé hodnocení diváky i mimo plán opakované, prakticky ukázaly činnost útvarů při dohledu při odhalování nelegální přepravy lihovin. Netradičním, ale poutavým prvkem scénáře se stala aktivní spolupráce s celníky mobilního dohledu Spolkové republiky Německo při zachytu a zajištění pachatelů. Svižná ukázka s reálně ztvárněnými osobnostmi pašeráků lihovin prezentovala nejmodernější technické prostředky a kontrolní postupy včetně zapojení mobilní laboratoře a kynologů. Ti po celou dobu trvání akce kontinuálně demonstrovali výsledky svého poctivého výcviku při vyhledávání drog, tabákových výrobků, lihu, bankovek, exemplářů CITES či zbraní a střeliva.

Statické ukázky byly nejrozsáhlejší a dle hodnocení návštěvníků i nejatraktivnější ze všech kromě vojenských. Těžké letecké či obrněné technice sice nelze konkurovat, ale i tak návštěvníci chválili unikátní vystavované soubory. Kromě oblasti duševního vlastnictví či vymáhání byla vystavena i linka na nelegální výrobu tabáku, rozsáhlá expozice oblasti do držování CITES (Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin) či historických unikátů celního muzea. Ukázek se účastnily i partnerské celní složky z SRN a Polska i soukromé subjekty specializované ve svých oborech – Škoda Auto předváděla padělký náhradních dílů, firma ATOS demonstrovala ověřování pravosti cigaret pomocí *track & tracing* kódů, Odběrová laboratoř CBRNe – VAKOS XT možnosti

detekce narkotik.

Rozsáhlý byl i vystavovaný autopark od speciálního vozidla pro výběr elektronického mýta a vozidla mobilní skupiny, přes kontejner na přepravu zboží, mobilní laboratoř nebo velkokapacitní mobilní rentgen – až po zajištěné vozidlo, v kterém si děti mohly zahrát na celníky a hledat skrýše s kontrabandem.

Celní protidrogová jednotka je tradiční součástí statických ukázek, kdy ukazuje rizika spojená s nelegálním obchodem s narkotiky. Nejinak tomu bylo i letos. U společné výstavy ve spolupráci s příslušníky Celního úřadu letiště Praha Ruzyně a Odběrovou laboratoří CBRNe – VAKOS XT návštěvníkům ukázala různé možnosti instrumentální detekce, drogového mapování či analýzy narkotik nejen z tělesných sekretů, ale i kvalitativními stěry Karil či analýzy stopové kontaminace Ramanovým spektrometrem - Morpho Itemiser. Ovšem nejobdivovanější ukázkou statických exhibic se stala nelegální laboratoř na přípravu metamfetaminu, postavená na místě kompletně ze zajištěných předmětů. Návštěvníci poprvé viděli nejen samotnou technologii včetně používaných chemických látek, ale i špínu, ve které se intravenózní substance vyrábí (Časté konstatování mezi návštěvníky pak bylo: „Fuj, kyselina, louh, toluen, jak si tohle někdo může píchnout do těla?“).

Významným prvkem celé výstavy drogové problematiky byla i demonstrace kontaminace šířené při syntéze metamfetaminu či pěstování a výrobě marihuany. Jako praktické ukázky byly použity části zděné i sádkartonové příčky znázorňující průnik a rozšíření kontaminace různými materiály. Ve spojení s velmi ilustrativními grafy mapování drogové kontaminace i fotografiemi zjištěné kontaminace návštěvníci největší armádně-bezpečnostní přehlídky ve střední Evropě měli možnost poznat dosud neznámá

rizika spojená s výrobou drog. Specializovaný odborný komentář, ve spolupráci s kolegy celníky z Polska překládaný i do polštiny, pak upozornil i na zdravotní důsledky varny či pěstírny v okolí lidských sídel.

Stěrová detekce ukázala na rizika stopové kontaminace, kdy při stěru z oděvu byla jednomu z návštěvníků detekována marihuana, avšak odborným vyhodnocením se ukázal vzorek jako sekundární kontaminace získaná otěrem v davu o kontaminovaný oděv uživatele konopí. Ramanův spektrometr zase při rutinním skenování prostředí u procházejících návštěvníků několikrát detekoval záchyt ketaminu. Porovnání detekčních limitů obou metod bylo zajímavým momentem, kdy pozitivní záchyt spektrometrem měl za následek i několikahodinové čištění přístroje díky vysoké koncentraci kontaminantu v prostředí. Nutno podotknout, že spektrometr detekuje i povýstřelové zplodiny a na této akci se opravdu střílelo hodně, je tudíž zřejmé, že mu více svědčí poněkud sterilnější prostředí letištní haly.

Evropskou premiérou se stala demonstrace kompletní technologické linky na biosyntézu morfinu. Tento dosud u nás nepraktikovaný způsob výroby je však svojí trivialitou upozornění na budoucnost a změny v chápání výroby i prekurzorů narkotik. Celní protidrogová jednotka je tak díky kvalitní odborné přípravě i spolupraci se znalci v oboru připravena i k identifikaci technologických novinek přípravy narkotik.

Expozice Celní protidrogové jednotky byla letos mnohem rozsáhlejší i díky zapůjčenému materiálu. Pro další roky bude třeba rozvíjet nově nastavený standard a nabídnout veřejnost i odborníkům nejen pobavení, ale i poučení.

Obr. 1: V rámci expozice věnované problematice CITES si návštěvníci mohou vyzkoušet některá zvířátka na vlastní kůži. (Autor: Vlastimil Váňa)

Obr. 2: Ramanův spektrometr – orpho Itemiser a jeho obsluha. (Autor: Vlastimil Váňa)

Obr. 3: Expozice kabinetu celní historie – prvorepubliková služebna Finanční stráže. (Autor: Vlastimil Váňa)

Obr. 4: Dynamické ukázky – činnost psovoda se psem na vyhledávání OPL. (Autor: Vlastimil Váňa)

Obr. 5: Dynamické ukázký – součinnostní zákrok německých a českých celníků proti pašerákům. (Autor: Vlastimil Váňa)

kpt. Ing. Martin Látal, e-mail: m.latal@cs.mfcr.cz

Generální ředitelství cel - Celní protidrogová jednotka, Celní správa České republiky,

Karel Lehmert, Ph.D., e-mail: lehmert@cbrn.cz

Odběrová laboratoř CBRNe – VAKOS XT a.s., Pernerova 28a, 186 00 Praha 8

Keywords:

Customs Drug Unit; NATO Days; law enforcement

Abstract:

NATO Days in Ostrava is the largest military and security event in the Central Europe. The target is to present broad scale of resources used by armies and law enforcement agencies either domestic or foreign. The Customs Administration of the Czech Republic together with its foreign counterparts is important element protecting security through its highly specialized units such as the Customs Drug Unit (CDU). CDU demonstrated its scientific eruditeness and preparedness to fight against transnational organized crime with the largest ever exhibition.

FRANTIŠEK KALUŽA *1. 9. 1969 †21. 8. 2017

„Tento způsob léta zdá se mi poněkud nešťastným...”

Přišla smutná SMS – Fandu Kalužu postihla 16. srpna 2017 mozková příhoda a leží v komatu v nemocnici. Během pár hodin byla tato smutná zpráva potvrzena od dalších kamarádů. Zpráva, které se nechtělo věřit, ale nebyla konečná. Přišla ještě jedna – konečná. František Kaluža po marném boji lékařů 21.8. 2017 zemřel.

František Kaluža se narodil 1.9. 1969. V roce 1992 nastoupil na Místní oddělení policie České republiky v Podolí jako inspektor pořádkové služby a tím odstartoval svoji policejní kariéru. Vystudoval bakalářský směr na policejní akademii. Protože mu osud vložil do vínku boj proti nejhoršímu zlu – boj proti drogám, od 30. září 1999 začal pracovat jako kriminalista na úseku TOXI – MLÁDEŽ. V roce 2001 byl pro svoje kvalitní pracovní výkony ustanoven na místo vedoucího skupiny protidrogového oddělení SKP Praha 4. Uvědomoval si složitost tohoto boje, a tak připravoval metodiku pro problematiku toxů i mládeže a věnoval se prevenci. Jeho práci na této problematice ocenil ředitel národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování policie České republiky udělením čestného odznaku národní protidrogové centrály.

Volný čas rovněž věnoval bezpečnostním složkám. Byla to vojenská historie, kde byl aktivním účastníkem na vystoupení klubů vojenské historie. Nejraději vystupoval jako voják 1. Československého armád-

ního sboru. Věnoval se i historii prvorepublikové policie a četnictva. V roce 2001 byl zakládajícím členem historické skupiny Četnická pátrací stanice Praha, v rámci Klubu vojenské historie Českoslovenští úderníci. V roce 2006 se podílel na opravě hrobu vládního rady Josefa Vaňaska na hřbitově Na Malvazinkách a účastnil se všech pietních akcí, které tohoto prvorepublikového policistu připomínaly.

Pátým principem etického kodexu Policie České republiky je, že příslušníci Policie České republiky, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti, založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují, že osobním a profesionálním přístupem příslušníků Policie České republiky:

- a. nesou osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon,
- b. chovají se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentovali Policii České republiky svým jednáním, vystupováním i zevnějškem.

Poručík Bc. František Kaluža toto během svého krátkého života bezezbytku splnil. Smrt jej zastihla při každodenním plnění služebních povinností. Když 16. srpna 2017 toxů tým pod jeho vedením zadržel pachatele drogového deliktu, nikdo netušil, že je to Františekův poslední případ. Při provádění domovní prohlídky jej postihla mozková příhoda.

Policie České republiky přišla o „velkého srdcaře“ a my všichni, kteří jsme Františka znali, o velkého kamaráda.

DRUGS & FORENSICS BULLETIN

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

*Krásné prožiti
vánočních svátků přeje
a na spolupráci v roce 2018
se těší redakce*

DRUGS & FORENSICS BULLETIN

FRANTIŠEK KALUŽA
VZPOMÍNKA NA KOLEGU

VÝSLEDKY MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE
V OBLASTI VÝCVIKU PROTIDROGOVÝCH
PSŮ MEZI CELNÍ SPRÁVOU ČR
A SUNAT (CELNÍ SPRÁVOU PERU)

KONTAMINACE
METAMFETAMINEM
VE STAVBĚ PŘETRVÁ
DLOUHO A I DALEKO

MEZINÁRODNÍ FORENZNÍ DATABÁZE „RELIÉF“ 4. ČÁST
PŘEPRAVA ZÁSILEK Z POHLEDU CELNÍCH SPRÁV

7. AŽ SE UCHO UTRHNE – Milan Dušek

„Skočil po mně z toho temného průjezdu s popelnici, zatáhl mě do něj, poválil na dlažbu a hned se mi sápal pod šaty. Než mě zalehl, kopla jsem ho do rozkroku. Zaskučel jako zvíře, ale hned mě udeřil do tváře a chytl pod krkem. Nemohla jsem dýchat. Pak mě dole obnažil...“ soukala ze sebe sedmadvacetiletá Eva Paulusová, povoláním servírka v restauraci u Lábusů, která bydlela v paneláku na sídlišti a uličkou si pravidelně zkracovala cestu domů.

Seděli jsme v autě, zatímco psodod se psem vyrazili po stopě a inspektorka Dudová s technikem prohledávali místo činu. Na 158 zavolal nějaký Holubář z protějšího domu dvacet minut po půlnoci. Když mi zadrnčel telefon, ležel jsem a civěl na akční divočinu z americké produkce. Někoho tyhle vymyšlenosti vzrušují, mne uspávají.

Obličej Paulusové byl dosud výrazně bledý a podlitina kolem levého oka kvetla do fialova. Už páté přepadení. Nazval bych ho jubilejním, kdyby nešlo o šňůru brutálních znásilnění spojených s krádežemi. Když pachatel neuspěl jako dnes, mimo kalhotky, které si jako suvenýr odnášel, popadl aspoň kabelku s mobilním telefonem. Vylíčila průběh svého zoufalého zápasu s neurvalcem a já se zeptal, zda ho už někdy viděla. Znejistěla. „Možná. U nás denně projde spousta lidí,“ připustila.

„Ale po dnešku byste ho určitě poznala, že?“

„Na tu jeho brunátnou a zarostlou tvář nezapomenu snad nikdy,“ vyhrkla a opatrně si osahávala modřinu. „Jsem pitomá.“ vzdychla. „Ale na autobus bych musela čekat.“

Vysvětlil jsem jí, co od ní potřebujeme. Když prohlásila, že učiní všechno, aby nám pomohla, protože takový grázl by se neměl volně pohybovat mezi lidmi, zavolal jsem Dudovou a požádal ji, aby Paulusovou odvezla do špitálu a po prohlídce ji přivezla k nám na nábřeží.

* * *

Z jednoho okna v poschodí domu přes ulici na mne zavolal nějaký muž, zda jdu za ním. Zaklonil jsem hlavu. „Pokud jste pan Holubář, tak ano.“

„Vchod je určitě otevřený. Manželka vám rozsvítí na schodech.“

Ve dveřích bytu vpravo mě očekávala žena blíž k šedesátce. Zimomřivě přešlapovala. Měla na sobě obnošený župan, na bosých nohách sandály. Řídké, popelavě šedé vlasy jí zplihle lemovaly obličej s propadlými tvářemi a hlubokými vráskami kolem úst. V kuchyni, u okna do ulice, seděl v pojízdném křesle skoro holo-
hlavý muž v brýlích. Napřáhl ke mně ruku. Stiskl jsem ji a v duchu se omluvil za myšlenku, že se nemusel spokojit s pouhým zavoláním.

„Přepadl tam ženu, vidíte?“ visel mi na rtech. Přikývl jsem a vyzval ho, aby mi sdělil, co viděl.

„Vlastně toho moc není,“ začal. „Většinu noci probdím tady v křesle. Z dřimoty mě probral výkřik a hluk povalené popelnice. Hned mně došlo, o co tam asi jde. Čtu přece noviny...“

„Nerozsvítilo se některé okno v okolních domech?“

„Z vozejku bohužel vidím jenom naproti a celý blok jsou nebytové prostory. Dali tam ceduli, že je to k pronajmutí, ale nic se neděje. A bydlelo tam tolik rodin, než to koupil ten Němec.“

A u nás v baráku...“ otráveně mávl rukou.

„Táto, do ničeho se nenamoč,“ zaskřehotala Holubářová z ložnice. Nevzal ji na vědomí. „Celej spodek si pronajali stánkaři z tržnice. Rákosníci. Čert ví, kolik jich v těch dvou bytech přespává a co všechno tam skladují, ale nejsou to povaleči. Každý den po sedmý přířící dodávka od Forda, zajede do dvora k zadnímu vchodu a nakládá. Ale jinak o nich moc nevíme, krátce po desátý už zařezávají a buděj se ráno před šestou. Na opačný straně chodby bydlej Votrubovi, on je zrovna zavřenej, čapli ho, když stříhal měděný dráty někde u trati. Ona se zdejchla s nějakým frajírkem, sotva nepochodoval do basy,“ rozpovídal se Holubář a teprve další otázka ho vrátila k události v průjezdu. Chvilí poté, co zavolal, odtud vyrazil chlap a podle budovy utíkal někam k centru. Středně vysoký, oblečený nalehko, do obličejce mu bohužel neviděl.

Poděkoval jsem a zamířil ke dveřím. Holubář jel za mnou a rozvíjel úvahu o tom, co by se mělo udělat s těmi, kteří přepadávají ženy. Podle něho by se měli střílet do týla, jako to dělají v Číně. Jasně, že jsem mu nekývl, ale občas, zvláště když v potu tváře shromáždíme důkazy a soudce takového odmítne vzít do vazby, anebo když vysloví osvobozující rozsudek, protože ho přechytračil mazaný advokát, mě podobné myšlenky pronásledují. Na rozdíl od Holubáře si nemyslím, že znouzavedení trestu smrti za hrdelní zločiny by situaci vyřešilo. Nejdůležitější v tomhle ohledu je, aby se v této zemi zákony začaly ctít všeobecně. Aby se stalo pravidlem, že každé provinění proti nim bude potrestáno, bez ohledu na společenské postavení provinilce a množství jeho hmotných statků. Aby byli svých privilegií zbaveni advokáti, kteří na obhajobě zločinců vydělávají závratné sumy peněz, které samo sebou pocházejí z trestné činnosti.

Vrátil se psodod s policisty, kteří se s ním vydali po stopě útočnicka. Pes je dovedl do příčné Balvínovy ulice a po sto metrech začal zmateně klíčkovat a pobíhat. Usoudili, že násilník tam měl zaparkováno vozidlo, nebo že jeho stopu překřížili noční chodci, a další stíhání vzdali. Pachatel opustil město, nebo se v něm ztra-

til, jako ta pověstná jehla v kupce sena? Technik na místě činu taky vyšel naprázdno, nezbyvalo než čekat, jak se Paulusové podaří identikit.

* * *

Sotva jsem vstoupil do prostoru kriminálky, ve dveřích kanceláře se objevil komisař Bém. Jako vždy čerstvě oholený, ale s temnými stíny pod očima. Jeho přítomnost mě nepřekvapila, vlastně by mě spíš udivilo, kdyby tu nebyl. Zatímco se vařila voda, stručně jsem ho informoval o všem podstatném. Na pár věcí se zeptal a mlčky vyslechl upřesňující odpovědi. Přisunul mi šálek, dosedl a z toho svého zhluboka nasál aroma čerstvé zalité kávy.

„Myslíš, že ten identikit zvládne?“

„Na rozdíl od těch předchozích se psychicky nezhroutila. Ale nejsem si jistý, jak bude vypadat, až ji Milena přiveze ze špitálu.“

„No jo, to je pro tyhle ženy největší zabíračka,“ Bém se zvedl, přistoupil k plánu města s pěti praporky, které vyznačovaly místa přepadení. Žádné se neuskutečnilo ve stejném prostoru jako předcházející, skoro to vypadalo, jakoby pachatel úzkostlivě dbal na pokrytí celého obvodu města. O tom, že nejde o nahodilé akce a že se na každý svůj čin pečlivě připravuje, mohly svědčit i časové prodlevy mezi případy, pohybovaly se v rozmezí od pěti do deseti dnů.

* * *

Technik zhotovil identikit pachatele a Paulusová tvrdila, že je jako živý. Rozmnožili jsme ho, poslali všem stanicím v naší působnosti, v samotném městě ho dostala každá hlídka, která vyrukovala do ulic. Zatím to nepřinášelo kýžené ovoce.

V dopoledních hodinách jsme v Balvínově ulici šli dům od domu, byt po bytu, až se na nás usmálo štěstíčko v podobě stařenky, která v noci nemohla spát a místo oveček v posteli počítala projíždějící auta. Právě pod jejím oknem jedno tu noc stálo a dá se říct, že si ho zapamatovala jen proto, že bylo bílé. Chvilí poté, co na věži kostela svaté Anny cinklo čtvrt na jednu, přichvátal k němu muž. Připadalo jí, jako by byl opilý, ale možná to bylo jen tím, že se neustále ohlížel za sebe. Dlouho seděl v autě, už si myslela, že usnul, když nastartoval. Odjel doleva k benzínové pumpě, což je nejkratší směr k silnici opouštějící město.

Jak jsme se zpočátku přikláněli k názoru, že musí jít o místního občana vzhledem ke znalosti města, stále víc jsme připouštěli, že může jít i o člověka, který do města jezdí za prací, nebo tu v minulosti dlouhodobě pobýval. K tomu, že může být z okolí, samozřejmě přispělo svědectví stařenky, i když jsme ho brali s rezervou.

Znovu a znovu jsme probírali, zda ta přepadení páchá člověk, který má s tímhle druhem trestné činnosti zkušenosti, nebo jde o někoho, kdo to – třeba ze zvědavosti – zkusil a zachutnalo mu to. Opakovaně jsme prověřili všechny známé a evidované úchyláky, ale buď ještě seděli v nápravných zařízeních, nebo na inkriminovanou dobu měli alibi, které se nám nepodařilo nabourat.

Nikde se neobjevily věci, které obětem zcizil. Bílých aut jezdilo v okrese k padesátce...

* * *

Pokud jsme se domnívali, že po neúspěšném přepadení Paulusové se pachatel bude delší dobu rozhlížet, nebo s tím dokonce na nějaký čas přestane, mylili jsme se. Po pravdě řečeno, dost nás zaskočilo, když o sobě dal vědět už za pouhé dva dny, snad jako by nám chtěl dokázat, že na něj nemáme.

Ve čtvrtek večer, tři minuty po půl jedenácté, Tyršovou ulici projížděla hlídka městské policie. Náhle z uličky za parčíkem vyběhla mladá žena a auto se dvěma strážníky ji málem srazilo. Když jim sdělila, že ji cestou k domovu překvapil nějaký muž, který se vynořil z keřů, srazil ji na zem a pokoušel se ji dostat pod sebe, a jako důkaz svého tvrzení předala rukáv, který utrhla násilníkovi z bundy, uvědomili si, o koho může jít, a ihned kontaktovali kriminálku.

Zatímco uniformovaní policisté obsadili obě silnice vycházející z města a prováděli důkladné kontroly vozidel, komisař s inspektorkou Dudovou se ujali přepadené a my vyrazili za psem. Vedl nás uličkou k parčíku, kterým dívka procházela, aby se dostala k vilové čtvrti. Prodrali jsme se okrasnými keři, zahuli uličkou k pivovaru. Podle oplocení rozsáhlého objektu jsme se dostali do ulice, která mířila k autobusovému nádraží. Už jsme ho měli na dohled, když pes označil jednu z popelnic, připravených k rannímu svozu odpadků. Z ní jsme vylovili tmavou šustákovou bundu bez levého rukávu. U nejbližšího přechodu pro chodce jsme však stopu ztratili.

Od jednoho nástupiště právě odjížděl autobus, do dvou jiných nastupovali cestující, převážně lidé z odpoledních směn v místních fabrikách. Lustrace nastoupených, ale i těch, co na příjezd svého spoje teprve čekali, nepřinesla očekávaný výsledek. Neúspěšně probíhaly i nepřetržité kontroly na výpadovkách. Postupně jsme navštívili všechna místa, kam se unikající pachatel mohl uchýlit: restaurace, bary, hotely, noclehárnu a azylový dům katolické charity. Pročesali jsme vlakové nádraží včetně odstavené soupravy v kolejišti, ale všechno bez výsledku. Hodinu po půlnoci komisař akci ukončil.

* * *

„Jestli zvrzal tu Paulusovou, tak s Jelínkovou šlápl úplně vedle,“ prohlásil Bém, když jsme pak v jeho kanceláři srkali kávu, která nám měla zbystřit myšlenky. „Delší čas dělá karate. I dnes se vracela z cvičební hodiny. Dostal ji sice na zem, ale ne udržel tam, byla na něj moc hbitá. Když mu došlo, že by ho mohla paralyzovat a co by to pro něj znamenalo, vzal nohy na ramena. Rukáv, který mu uškubla, evidentně patří k bundě, co jste vytáhli z popelnice.“ Komisař se odmlčel a rozhlédl se po nás. „Jenomže my potřebujeme chlapa, který ji nosil. Nemůžeme si dovolit, aby to provedl znovu. Po výprasku, který mu Jelínková uštědřila, se jeho agresivita může zvýšit. Stručně řečeno: Obávám se, aby si příště nevzal kudlu, nebo dokonce bouchačku.“

„Pokud mu dala zabrat,“ ozval se inspektor Pecka, „někam zaleze a bude si lízat rány.“

„Nebo se naopak splaší. Podle mne,“ odkašlal jsem si, „nejvíc připadá v úvahu autobus na Rázovou, který projel ještě bez kontroly. Ale proč by riskoval, že ho z něj vytáhneme? A proč by použil autobus, když má k dispozici auto?“

„Pokud ho skutečně má. Co navrhuješ, Františku?“

„Počkat, až se rozední, procourat autobusové nádraží, vyptávat se a ukazovat identikit. Nevynechat ani řidiče autobusů.“

„Existuje ještě jedna možnost,“ dodal Pecka. „Že zůstal ve městě. Třeba tu má nějakého kamaráda.“

„Dost řečí. Jelínková ho na portrétu bezpečně poznala, takže už víme, že jdeme po správném chlapovi.“ Komisař se podíval na hodinky. „Zdřímnete si a v sedm pokračujeme.“

* * *

Zatímco kolegové navštěvovali domy v ulicích k autobusovému nádraží, mým úkolem byli řidiči. Nejvíc naděje jsem vkládal do spoje na Rázovou. Příslušně označený autobus parkoval mezi odstavenými za budovou, kde byl v přízemí bufet a čekárna, v patře kancelář dispečera a odpočinkové prostory pro řidiče. Chvilí jsem vozidlo obcházel, než se vydám k dispečerovi, abych zjistil, kdo jel noční linku, když jsem v autobuse zaznamenal pohyb. Ze zadního sedadla se zvedl subtilní muž v modré košili a uličkou šel dopředu. Sotva usedl za volant, zaťukal jsem na dveře. Zadíval se mým směrem a zamračil se. Mlčky jsem na sklo připlácl služební průkaz. Otevřel mi, ale hned mě upozornil, že za patnáct minut má odjezd a ještě musí napsat papíry. Byl téměř holohlavý, ale nebylo mu ani čtyřicet.

„Dlouho vás nezdržím. Podívejte se na tohle,“ podal jsem mu portrét podezřelého. „Už jste ho někdy viděl?“

„Copak provedl?“ Zvedl hlavu, zapátral mi v obličej.

„Potřebujeme od něj nějaké svědectví.“

„Nedělejte ze mě hlupáka,“ ušklíbl se. „Jdete po něm, co?“

„Tvrdil jste, že pospícháte. Co kdybyste mi sdělil, kde ho najdu, a zbytek ponechal na nás? Moc nerad bych se vás vyptával jinde...“

„Nevyhrožujte. Je to Venca Horyna z Rázové. Chodil jsem s ním do školy. Dojížděl.“

„Kdy a kde jste ho naposled viděl?“

„Minulý týden ve středu. Ale bylo dost lidí, jen jsme si kývli. On Venca toho stejně moc nenapovídá.“

„Večer jste ho do Rázové nevezl?“

„Ani náhodou. Je to všechno?“

„Jaké má auto?“

„O žádném nevím. A pochyboval bych, že má řidičák.“

„Poslední otázka. Je ženatý?“

„Na ženský neměl čas. Fotr jim zdrhnul, starší ségra se vdala, jemu na krku zůstala dementní máma.“

„Žije s postiženou matkou?“

„Žil. Nějak ke konci března umřela.“ Řidič se po-

díval směrem k nástupním ostrůvkům. „Papíry už neudělám. Jestli mně přijde kontrola... Když ho nenajdete v Rázové, může být u sestry. Bydli někde u pivovaru. Marta Chládková, ten její má sběrnou starého papíru, železa a barevných kovů. Jsou prý docela zazobaný.“

Poděkoval jsem za informace a vystoupil. Autobus s otevřenými dveřmi zamířil ke stanovišti, kde přešlapovali netrpěliví cestující.

* * *

Usedl jsem do auta a plavovlasou Milenu Dudovou dirigoval do Pivovarské ulice. Na ženu, která tam venčila dobrmana, jsem zavolał, zda zná paní Martu Chládkovou. Ukázala na domek s novou střechou a stejně čerstvou bílou fasádou. Nad brankou i bránou se kleňuly železné oblouky porostlé vinnou révou, která se přilnavě plazila i po dřevěném plotě.

Než jsem zazvonil, rozeplnul jsem si sako, abych si uvolnil přístup k podpažnímu pouzdru. Léta na kriminálce ze mne učinila podezřívavého člověka. Uvnitř mohl být ten, který má na svědomí pět žen, pokud se všechny přihlásily.

Ocitl jsem se tváří v tvář vysoké rusovláscce ve vypasovaném tričku a černých kožených kalhotách, nevypadala ani na dvacet. „Máti je ve sběrně,“ pravila s jakýmsi štítivým výrazem ve zkrášeném obličejí a chystala se přibouchnout. Zabránil jsem tomu.

„Třeba mi pomůžete vy, slečno. Potřebuju si promluvit s panem Horynou. Předpokládám, že jde o vašeho strýce.“

„Je pošahanej.“ Ušklíbla se a jiskřička zájmu, která jí předtím proskočila očima, pohasla. „Máte smůlu, asi před půl hodinou šel k autobusu.“

„Kdy k vám včera přišel?“

„Nebyla jsem večer doma, ale podle mámy dost pozdě. Lituju, že jsem vás zklamala, budete si muset za ním zajet do Rázové. Poslední barák vlevo, má plechovou střechu. A teď mě omluvte, spěchám za kámoškou.“ Energicky přirazila dveře.

Mobilem jsem informoval Béma a ten rozhodl, že Horynu neprodleně zadržíme. Poslal nás do Rázové, abychom ho sebrali hned, jak vystoupí z autobusu. O dvě ulice dál jsme přibráli dva kolegy a spěšně opustili město. Milena přišlapovala plyn. Jezdila rychle, ale spolehlivě.

Na dohled Rázové jsme předjeli linkový autobus a dali znamení, aby zastavil. Zajišťovaný Peckou jsem přiběhl ke dveřím, které se s poskyáváním otevřely.

„Zase vy?“ poznal mě řidič a zamračil se. „Jestli si myslíte, že jsem vám lhal...“ začal podrážděně, ale přerušil jsem ho: „Jede s vámi?“

„Musel by být duch...“ Zašklebil se, rychle mu otmrulo. Pro jistotu jsem nastoupil a prohlédl si pasažéry. Několik dětí předškolního věku a ženy s napakovanými taškami. Nepochybně se vracely z nákupu v některém marketu, kde se dá nakoupit levněji než ve vesnickém konzumu. Když jsem opouštěl autobus, řidič za mnou vyslal výsměšnou poznámku. Pak si na nás ještě ztroubil, než jsme mu uvolnili cestu. Blesklo mi hlavou:

„Co když mě ta holka vědomě obelhala? V tom případě Horyna vezme nohy na ramena a jeho hledání se zkomplikuje... Nezbývalo, než se znovu spojit s komisařem.

* * *

Na dohled posledního domku v Rázové, jsme vystoupili z auta a pokračovali po svých.

Na první pohled stavení vyhlíželo dost zchátrale. Šikmá plechová střecha už zoufale volala po nátěru, omítkou místy prosvítaly cihly. Podle oken jsem odhadl, že uvnitř budou nejvíc tři místnosti. Jedno bylo pootevřené, což mohlo znamenat, že je Horyna doma a větrá. K sousední chalupě se táhla asi stometrová louka, k lesu byl lán vzrostlé kukuřice. V něm by se nám mohl lehce ztratit! Napadlo mě a poslal jsem Pecku s druhým kolegou dozadu, s Milenou jsme se přikrčili za živým plotem.

Když dorazila posila s psovodem, nebylo už na co čekat. Vytvořili jsme jakousi rojnici a začali se přibližovat ke vchodu do stavení. Najednou z toho pootevřeného okna práskl výstřel, ale kulka prosvištěla někam k silnici. Zalehli jsme se zbraněmi v pohotovosti.

„Nedostanete mě, parchanti!“ zaječel uvnitř a z jeho rozřeseného hlasu číselna panika.

„Horyno, vzdejte to, nemáte šanci,“ odpověděl jsem, aby ho třeba nenapadlo, že jsme se po první ráně podělali.

„Nemám s těma ženskýma nic společného,“ křičel, ale vypadalo to, jako by o své nevině chtěl přesvědčit hlavně sám sebe.

„Máte nás za hlupáky? Podle portrétu, který jsme zhotovili na základě údajů ženy, kterou jste přepadl v tom průjezdu s popelnicemi, vás poznala ta včerejší dívka. A taky řidič autobusu, se kterým jste chodil do školy. Stačí?“

„Všichni lžou!“ rozkřikl se a znovu vypálil. I tato

kulka nad námi prolétla, aniž by někoho ohrozila. Zamyslel jsem se: Je Horyna tak špatný střelec, nebo nás pouze straší? V kapse mi zavibroval mobil. *Vlezu tam*, napsal Pecka. Nebyl to nejlepší nápad, ale bylo mi jasné, že kolega už mobil ne-vezme. Přilezl jsem k psovodovi, vysvětlil mu situaci a přikázal, aby se přesunul za barák a do akce se zapojil.

Možná pět minut bylo ticho, pak uvnitř třesky dva výstřely. Něco se tam dělo a já potřeboval vědět, co. Rozběhl jsem se k oknu s pocitem, že pokud to Pecka chytil, do smrti si to neodpustím. Ale naskytl se mi příznivější obrázek. Horyna se s vyděšeným výrazem mačkal do kouta, pistole ležela na podlaze, před ním stál ve střežku pes, vrčel a cenil tesáky.

Pecka nám otevřel a my se nahrnuli dovnitř. Podle zranění zadržného se dalo usoudit, jak jeho střet s Brixem proběhl. Zakousl se mu do ruky, ve které držel zbraň, a protože se ho pokusil kopnout, zahryzl se mu i do lýtky.

Dalším překvapením pro nás byla dřevěná krabice s injekční stříkačkou, lžící, zbytkem svíčky a krabičkou zápalek, na podlaze se jako had kroutila gumová hadička. Nejspíš jsme Horynu překvapili ve chvíli, kdy se hodlal povzbudit vpichem heroinu do žíly.

Navzdory tomu, co prohlašoval, než jsme se ho zmocnili, ve vyšetřovací vazbě se zhroutil a všechno na sebe prozradil. Přepadených žen bylo víc, než jsme měli zdokumentováno. Jeho trestná činnost začala po smrti matky. Najednou jako by chtěl dohnat, co v letech, kdy se o ni staral, zanedbal. Velmi se mu zalíbilo, že se ho jeho oběti bojí a že nad nimi má neomezenou moc.

Po výsledku jeho sestry Marty, který potvrdil, že se k ní uchýloval, kdykoliv byl ve městě, převážně v nočních hodinách, uvažovali jsme i o jejím obvinění. Ale po konzultaci se státním zástupcem od toho upustili.

8. BERMUDSKÝ TROJÚHELNÍK – Lubor Falteisek

Byla sobota pozdě odpoledne. Vytáhlý a ve tváři pobledlý teenager Mirek Karásek se rozvaloval v křesle. Líně se podíval z okna, pak vstal a udělal dva kroky, aby zvedl telefon, který několikrát protivně zavřeštěl. Babička ho hned zahrmla přívalem slov, a tak si sedl zpátky do křesla, podepřel si bradu rukou a sluchátko držel jen tak ledabyle u ucha. Mlčel. Když vešla do pokoje matka, rychle jí ho podal.

„Ale samozřejmě, mami, v sobotu ti ten vysavač přivezeme, vždyť jsme o tom přeci už mluvili, nemusíš se bát,“ řekla matka uklidňujícím hlasem a pohlédla na Mirka, který se dloubal v nose. „A nech si ho tam klidně celý týden, my to tu už nějak vydržíme.“

„Babička si chce vyzkoušet ten náš nový lux,“ řekla matka celkem zbytečně. Vždyť syn ten hovor slyšel.

Mirek se protáhl, zívá a řekl: „Večer půjdu za klukama. Tady je to nuda.“

„No jen si jdi, ale vezmi navrátila,“ zatvářila se přísně. „Ne, že přijdeš ve dvě ráno jako poslední.“

Syn odfrkl, s limitem příchodu zřejmě nesouhlasil.

„A nech toho šklebení, Miri. Zítra se koukej učit, nebo tu maturu nakonec neuděláš! Táta je inženýr, zástupce ředitele, a ty prolejšáš průměrou s odřenýma zádkama,“ řekla matka stroze.

„Mami, je mi osmnáct!“ zaprotestoval Mirek a přehodil nohu přes nohu. „V tomhle věku už některý kluci žijou sami v podnájmu,“ zašklebil se a vrhl pohrdavý pohled na masivní staré hodiny, které hlučně odbíjely šestou hodinu.

Matka přecházela nervózně po pokoji. Měla už na sobě večerní šaty, ale vlasy jí ještě padaly do očí. „Jdeme dneska do divadla, ale kde je táta?“ podívala se ke dveřím. „Začíná to v půl osmý, už by tady měl být...“ Vzala mobil a našla si v paměti manželovo

číslo. Úsečně jí odpověděl jen pár slovy – že je už na cestě.

Syn vstal a pustil rádio. Naladil tam nějakou divokou kapelu a začal do rytmu bouchat pěstmi do opěradel křesla. Asi je v tu chvíli považoval za náhradní bicí soupravu.

Matka se zavřela v koupelně. Za pár minut byla zpátky a v ruce držela krabičku na šperky. „Neviděl jsi někde ty moje náušnice s hvězdičkama?“ ptala se rozčileně.

„Který?“ pootočil Mírek hlavu a nasadil nechápavý výraz.

„No vždyť ti to říkám, ty nový, krásný, s těma třema hvězdičkama,“ zopakovala matka.

„Tak jdi bez náušnic,“ odsekl syn.

„Blázníš? Na Shakespeara?“ otočila se na něj matka.

„To bych si připadala jako polonahá...“

Syn zakroutil nesouhlasně hlavou. „Asi už sama nevíš, kam sis je schovala.“

„Měla jsem je na sobě asi před týdnem a určitě jsem si je dávala zpátky do téhle krabičky,“ vzdychla a zadržela se nešťastně. „Chci se je dnes večer vzít, tak mi je pojd' pomoci hledat, Míri,“ zaprosila a ukázala rukou ke dveřím. „Prohlídni to tam, třeba budeš mít větší štěstí.“

Mírek vstal a odklátil se do koupelny. Natáhl se až nahoru, kam matka stěží dosáhla, a našel jinou krabičku se šperky. „Tak si vezmi tyhle,“ podal ji matce.

„Ach jo, není to sice ono...“ vzdychla znovu, ale rezignovaně si zacvakla do uší jiné zlaté náušnice. Tyhle měly krásnou, jemně vycizelovanou kytičku.

Mezitím přišel otec. Rychle se najedl, a manželka už ho pobízela, aby se pustil do převlékání. Když si uvažoval kravatu, začala mu líčit, jak před chvílí marně hledala své nejmilejší náušnice a že babička chce půjčit ten jejich nový lux, takže jí ho tam cestou zavezou. Rezignovaně přikývl a řekl: „Máš pravdu, Věruško.“

* * *

Nadšená paní Věra s unaveným manželem Oldou se vrátili z divadla kolem jedenácté a hned šli spát. Až ráno zjistili, že Mírek v noci vůbec nepřišel domů. Dostavil se před polednem, byl bledší než obvykle a matce přiznal, že to včera večer s tím slavením trochu přepískli. Zůstal potom spát u kamaráda, nebude přece utrácet své mizerné kapesné za taxíka.

„A proč jsi nedal o sobě vědět? Doufám, že to bylo zcela výjimečné,“ řekla matka přísně a sjela ho pohledem. Otec vážně pokýval hlavou, ale pak mávl rukou. „My jsme, Věrko, nebyli jiní...“

Odpoledne matka viděla, jak si syn rozkládá na stole učebnice a sešity a civí do nich, a tak se na něj poprvé ten den usmála a přinesla mu z ledničky koláč.

Mírek zahrál slušného syna. Poděkoval, pochválil koláč, a když ho dojedl, požádal matku, jestli by mu mohla dát kapesné na příští měsíc dopředu, protože se včera trošku rozšoupli a všechno utratil. „Nechtěl jsem před kamarády vypadat jako švorcák, no uznej,“ hodil po ní očima.

Matka se na něj dlouho dívala, připadal jí nezdravě bledý, asi by měl chodit víc ven, napadlo ji. Pak beze slova odešla, ale asi po deseti minutách, když dělal, že se poctivě učí, dokonce si začal chystat nějaký domácí úkol, se tiše vrátila a položila na vzdálený kraj stolu pětisetkorunu.

Něco přátelsky zavrčel a olízl konec propisovačky. Chvilí bankovku pozoroval, jako by čekal, že se začne hýbat a sama popoleze blíž k němu, ale pak ji rychlým pohybem schoval do kapsy.

* * *

V následujících třech týdnech se v rodině Karáskových začaly dít prapodivné věci. Někam zmizela zlatem zdobená secesní vázička, kterou ovšem už dlouho nepoužívali a stála v rohu nahoře na knihovně. Paní Věra dostala od kohosi květiny a usmyslela si, že je dá do té starožitné vázy, ale nikde ji nemohla najít. Celý večer přemýšlela, kam ji tak mohla zastřít. Nevzpomněla si.

Potom nebyl k nalezení jeden menší obraz, který měli v ložnici na skříni, protože se jim nikam nehodil. Byl na něm vyobrazen jakýsi potůček protékající zimní krajinou, taková náladovka. Paní domu ho schválně nechtěla nikam pověsit, říkala, že z něj jde na ni zima...

Na obrázek usedal prach, pár let už ho neměl nikdo v ruce, ale najednou si matka v záchvatu pořádkumilovnosti vzpomněla, že ten prach utře. Přinesla si schůdky, aby viděla, kolik je na skříni prachu. Bylo ho tam dost – zato obraz chyběl. Zbyly po něm jenom pravidelné světlejší obrysy.

„Proboha!“ vykřikla matka. „Byl to originál! Dědicství po tetě z Kolína!“

„Cože?“ otočil se na ni manžel Olda a skoro až posměšně řekl: „Vždyť jsi ten obraz neměla ráda! Kdybys chtěla, mohl už dávno někde viset. Nebyl by to problém, místo by se našlo.“

* * *

Ve středu je navštívila babička. Přinesla trubičky se šlehačkou, podebatovala o životě a taky si výrazně pochvalovala, jak je ten nový vysavač skvělý. Dokonce naznačila, že kdyby nevěděli, jaký dárek pro ni vybrat na Vánoce, nebránila by se...

Babička odešla – a v kuchyni nebyl k nalezení starý mosazný hmoždír. Ještě včera stál na okraji poličky. Byl to krásný kousek. Taková hloupost, řeklo by se, ale kam se poděl? Nikdo neviděl, že by si ho babička strčila do tašky. A přitom ho původně dostali od ní... Vlastně ho nepotřebují, už dávno melou koření na elektrickém mlýnku, hmoždír s paličkou sloužil už jenom jako kuchyňská dekorace. Ale stejně, byla jsem na něj zvyklá, pomyslela si paní Věra a v duchu uznala, že koneckonců patřil původně babičce, tak si ho možná chtěla vzít zpátky a bylo jí hloupé o něj říkat.

Pan Olda zase jen mávl rukou. „Byl to starej krám, toho nelituju,“ přešel tu ztrátu jednou krátkou větou. „Pro mě je důležitější, co se teď po brexitu odehrává na londýnské burze.“

„Co se to v tomhle bytě děje,“ rozzlobeně se paní Věra pustila do manžela. „Buď žijeme v bermudským

trojúhelníku, nebo jsme rodina neuvěřitelných border-lářů!“

„No na mě se nedívej, já hmoždír neměl jaktěžív v ruce,“ bránil se se smíchem. Jenže u paní Věry to třetí záhadné zmizení nepotřebného starého harampádí, jak se o těch skoro nepoužívaných věcech její manžel vyjadřoval, zaselo zrno pochybnosti. Napadaly ji samé fantastické varianty.

První: Babička sem tajně chodí, vždyť má klíče, a bere si zpátky věci, které jim kdysi dala.

Po smrti dědy žije sama a stala se z ní nejspíš fetišistka!

Přemýšlela, ale nakonec to sama zavrhl jako nepravděpodobné. Babička by na skříň pro ten obraz v žádném případě sama nevylezla. Táhne jí osmdesátka a jakýmkoliv sportovním výkonům se vždycky zdaleka vyhýbala.

Anebo je to jinak a má v tom prsty Olda? Možná si nabrknul nějakou ženskou, která má ráda staré věci, a on je doma bere a nosí jí je jako dárky. Schválně vybírá takové, co už nepoužíváme, aby mi to co nejmíň vadilo. No, to by od něj bylo vlastně docela ohleduplné, zamyslela se.

A co když je za tím Mírek, napadlo ji. Třeba by takhle těmi dárky mohl obměkčovat nějakou učitelku na průmyslovce, která miluje starožitnosti, aby ho ne nechala propadnout? No, kdyby to pomohlo, řekla si pragmaticky, čert vem těch pár starých krámů... Jenže pak si vzpomněla na ty ná-ušnice. Její syn by přece neukradl a nedal nějaké učitelce její docela zánovní zlaté náušnice!

A co by s nimi dělala, vždyť by je ani nemohla veřejně nosit, mohly by se někde potkat... Ne, to neštymuje, odvrhla i tuhle třetí možnost.

Paní Věra za těmi záhadnými ztrátami cítila ženskou ruku... Byl to jenom pocit, nic moc racionálního, ale byla si skoro jistá, že chlapi nějaké staré vázičky a nepoužívané hmoždíře skoro ani nevnímají...

* * *

Další neděle byla docela obyčejná, ospalá. Pan Karásek se díval na televizi a pak usnul, poznamenal předtím, že v pondělí bude mít dlouhý den, a tak ho manželka radši nebudila. Syn zase někde trajdal, vidali ho teď čím dál míň. Chodil domů až pozdě večer, vždycky si něco našel v ledničce, slupnul to a pak se zavřel ve svém pokoji. Matka s ním skoro nemohla mluvit, po každé jen odsekl, že se jde učit, a tak ho radši nechala být, nechtěla ho otravovat, když je s tím učením tak naštítu. A paní Věra si probírala šatník, dopředu si rozplánovala, hezky den po dni, v čem bude chodit příští týden do práce, a sem tam si něco vyžehlila.

Prostě obyčejná neděle.

Ale po ní přišlo neobyčejné pondělí.

Paní Karásková se stavila s kamarádkou na kafi, a tak dorazila domů až po šesté. Vyšlapala schody do patra, strčila klíč do dveří – ty se ale samy otevřely. Zůstala stát v předsíni a nabírala dech. Všechno jí najednou bylo jasné... Teď jenom opatrně zjistit, jestli ten zloděj

není ještě uvnitř. Udělala pár kroků a ode dveří si prohlížela pokoj. Dvířka u skříň byla pootevřená, ale tak je mohla ráno nechat ona. Jedna židle od jídelního stolu stála bůhvíproč u okna, jinak nezpůsobovala nic zvláštního.

Prošla se místností a zjistila, že dveře na balkon jsou špatně zavřené... A zmizelo rádio, takové malé, zatímco těžká hifi skříň s CD přehrávačem zůstala na svém místě. Ze skříň zmizel dalekohled, ze zásuvky stolku malý fotoaparát... Ale nebyl už nejnovější, utěšovala se paní Věra. A v její příruční šperkovnici chyběly dva náramky, takové ty tenké. Ještě že si ty drahé náhrdelníky i ten starožitný náramek dávám do skříňky mezi prádlo, pomyslela si ulehčeně. Počítala ztráty. Připadalo jí, že to není zase tak hrozné. Zloděj možná neměl moc času, aby tu všechno prohledal.

A pak se ještě jednou bedlivě rozhlédla po místnosti. Něco jí tu chybělo, ale co? Obrazy jsou snad všechny na svém místě.

Když volala manžela, trochu se jí třásl hlas. Snažil se ji utěšit. „Hlavně že nám nic neponičili,“ bral to s bohorovným klidem. Zkoušela volat i Miriho, ale ten byl nedostupný.

Ani nevěděla, že Oldřich, hned jak skončili hovor, zavolal policii.

Posadila se ztěžka na židli, trochu se jí z té události podlamovaly nohy. Zírala před sebe – už to mám, blesklo jí náhle hlavou. Zmizely jejich stolní hodiny, překrásný kousek s vyřezávanými postranicemi a důmyslným strojem s bicím systémem, důkladná německá práce. Byly předválečné, patrně z třicátých let, tedy už starožitnost. A teprve když viděla, že hodiny nejsou na svém místě, paní Věra zoufale vykřikla a dala se do pláče...

* * *

Do půl hodiny se dostavil poručík Homolka a s ním přišel ještě policejní technik. „Vilímovský,“ představil se. Poručík odmítl kafe, ale nakonec si dal zelený čaj. A všechno si pečlivě zapisoval.

Ve skříni našli vypáčenou malou pokladničku, kam si dávali doklady, rodné listy a tak, a byla v ní taky nějaká hotovost. „Moc tam tentokrát nebylo, asi tak dva tři tisíce,“ vzpomínal si pan Karásek.

Rádio nestálo za mnoho, ale dalo se snadno odnést. Jeho hodnota byla s bídou tisícovka, podobně na tom byl dalekohled a o trošku lépe foťák. Zato staré bicí hodiny, to byl parádní kousek. „No, deset tisíc je málo,“ zamyslel se pan Karásek, když se ho policista ptal, na kolik odhaduje jejich hodnotu. A paní Věra, když si jakožto praktická žena uvědomila, že jsou proti krádeži pojištěni, se nechala slyšet: „Kdepak deset, zato bys je nepořídil, tak dvacet, ale spíš víc, řekla bych třicet tisíc korun. Takové už dneska neseženete.“

„To jistě,“ řekl poručík a opět si všechno zapsal. Chvilí se polohlasem bavil s technikem. Zkoumali stopy.

„To je divné, vstupní dveře jsou neporušené,“ utrousil technik. „Buď je nezamkl někdo z rodiny, nebo mu-

seli mít klíč či šperhák. Ale můžu ještě ten zámek rozebrat a prohlídnout ho.“

„No prosím, tak jsme si to nakonec zaviniili sami,“ řekl trochu rozzlobeně otec Karásek.

„A pokud jde o klíče, máme je jenom my. A pak ještě babička,“ řekl polohlasem po krátké odmlce a úkosem se podíval na manželku. Takhle bonzovat tchyni, to se mu nezдало úplně košer.

„A víte určitě, že jste ráno zamkli?“ obrátil se na něj poručík.

„To jistě, vždycky přece zamykáme,“ vrhl pohled na manželku. „A taky nás ještě nikdy nevykradli,“ dodal nešťastně.

„Kdo odcházel poslední?“ zajímal se policista. A technik se mezitím snažil nalézt cizí otisky prstů. Zatím byla jeho snaha marná. Pachatel měl nejspíš rukavice.

„No, já už krátce po sedmé,“ řekl pan Oldřich. „Odcházím jako první.“

„A já v půl osmé,“ přidala se manželka. „No, dneska asi tak ve tři čtvrtě na osm,“ opravila se rychle. „A po mě syn. Ten má školu od půl deváté.“

„A kde je teď?“ ptal se suše poručík.

„Ten chodí domů až večer,“ řekla paní Věra. „Ale ještě nikdy nenechal odemčeno,“ začala syna bránit.

„Dobře. Jestli má telefon, dejte mi prosím číslo. Zvoláme ho.“

Pak se vyšetřovatelé přesunuli na balkon, dveře z pokoje byly jenom přivřené. Žádné stopy však nebyly nikde patrné. Radili se, byt je sice v prvním patře, ale na zem je to, měřeno od zábradlí, dobré tři metry, spíš tři a půl. „To by ti lupiči riskovali, že si třeba zlomí nohu nebo vykloubí kotník, kdyby tudy chtěli uprchnout,“ poznamenal poručík. „Pokud to ovšem nebyli nějakí horolezci nebo sportovní skokani.“

„No, víte, pane kriminalisto,“ popošla k němu paní Karásková, „nám se tady začaly ztrácet věci už asi před měsícem. Tedy po jednom, ne najednou. Šlo vcelku o staré krámy, to je pravda, až na jednu věc. Moje zlaté náušnice. Ale možná jsem je někam uložila a zapomněla kam...“

„A proč jste to nehlásili?“ zvedl muž obočí.

„Počkejte, teď jsem si na něco vzpomněl,“ rozzářil se najednou pan Oldřich. „Jedny klíče od našeho bytu bude mít taky naše sousedka, paní Havlíčková. Ale je to už starší osoba, ta by určitě nic neukradla. Zalévala nám tu květiny, když jsme byli na dovolené, a já jsem si ty klíče od ní zapomněl vyzvednout.“

„Ale tos mi ani neřekl,“ zamračila se na manžela paní Věra.

Poručík ožil: „A nemá ta paní sousedka nějakého syna?“

„Má, jenže ten bydlí asi sto kilometrů odsud. A ten má dceru, která tu asi půl roku žije s babičkou, asi něco studuje. Je jí něco přes dvacet, taková hubená, ale vídám jí tu málo,“ pospíšila si paní Karásková s odpovědí. „Jméno si nepamatuju, nějak jako Kornélie nebo Kleopatra, prostě něco legračního,“ chytila se za pusku.

Poručík kývl: „Tak dobře, děkuji vám, my si ji najdeme,“ loučili se policisté. A cestou ještě obhlídli chodbu a dveře do bytu.

* * *

Paní Věra hned vytočila číslo syna Mirka, aby mu sdělila tu novinu.

Telefon dlouho vyzváněl, a pak ho vzal nějaký kluk. Přeskakoval mu hlas, když říkal, že Miri teď nemůže k telefonu, šel na záchod, není mu nějak dobře.

„Ne nikam pro něj jezdit nemusíte, to se spraví, on přijde určitě sám nebo ho přivede ta jeho holka,“ sděloval neochotně kluk. „Je to jen nějaká chvilková nevolnost, nic vážného,“ mlžil a zasmál se, ale vyznělo to jako řinčení plechu.

„Poslyš, a jaká holka, o koho jde?“ ptala se zvědavě paní Karásková. Ale kluk rychle zavěsil.

Asi za půl hodiny Miriho telefon sám zazvonil.

„To jsem já, Pardál,“ zazněl z mobilu stejný hlas jako předtím. „Víte co, tak si radši pro toho vašeho jelimánka přijďte. Vyvádí tu jako šílenec. Ještě nám to tu rozfláká, pitomec jeden.“

A pak zhruba popsál, jak se dostanou na prázdný statek hned za městem. Prý se tam náhodou sešli. Až přijedou, ať třikrát zatroubí, aby věděli, kdo to je.

Oldřich Karásek hned vyrazil. Místo našel pomocí navigace celkem snadno, ale když zatroubil podle dohody, nikdo z vrat poničené budovy nevycházel. Zatroubil ještě jednou, a pak začal statek obcházet. Vtom viděl z postranního vchodu vycházet kluka v kapuci, který podpíral jeho syna. Ten nahlas pořád něco nesrozumitelného blábolil.

Kluk vstrčil Mirka panu Karáskovi do náruče a rychle zmizel. Poznamenal jen: „On ten perník sám chtěl, hrozně o to stál, fakt. Je to jeho vina, my jsme nevěděli, že ho ještě nikdy neměl. Vzal si ho prostě moc.“

„A to mu je tak špatně z toho perníku?“ zeptal se pan Oldřich. Ale kluk už dávno zmizel ve tmě. „To je divný, Mírek na sladký nikdy nebyl, proč by se teď najednou přejedl perníkem?“

A že by mu z toho bylo takhle špatně? Uvažoval nahlas otec.

Jel se synem rovnou do nemocnice. „Chová se jako opilý,“ řekl přijímacímu lékaři, „ale alkohol z něj cítit není...“

Ten jen pokýval hlavou a poznamenal, že se chová vcelku standardně vzhledem k pozitivnímu prostředku, čemuž pan Karásek zrovna moc nerozuměl. Ale hned tu zprávu zavolal poručíkovi.

* * *

Ráno se paní Věře ozval Mirkův třídní učitel. „Jen se chci pozeptat, co je s Mirkem, jestli mu máme poslat domů nějaké úkoly a tak. Bude ještě dlouho nemocný? A mohu se zeptat, co mu je, jestli to není,“ zasmál se, „nakažlivé?“

Paní Karásková se nestačila divit. Dozvěděla se, že Mírek už týden nechodí do školy. Nevědí, co s ním je, omluvenku neposlal, a nějakí spolužáci ho viděli venku, takže to na těžkou nemoc nevypadá... Myslela, že pa-

dne do mdlob. Začala ale hned syna bránit, že je od věcerejška v nemocnici a ještě nevědí, co mu vlastně je.

Druhý den po obědě se ozval policista, který byl včera u nich. Dal si s oběma rodiči schůzku v kavárně. „Tak jsme to feťácké doupě dneska vybrali,“ řekl hned na uvítanou. „Ten kluk, co si říká Pardál,“ měl u sebe ještě telefon vašeho syna. Říkal, že už je jeho, že mu ho váš Mirek včera dal, protože mu dluží nějaké peníze,“ řekl bez úsměvu.

„Počkejte,“ nadechla se paní Věra, „co mi to tu vykládáte? Jaký feťácký doupě?“

„Myslím ten bývalý statek, kde byl váš syn. Teď se tam slejzá delikventní mládež.“

„No dovolte, náš syn studuje průmyslovku, letos bude maturovat, tak jakápak delikventní mládež,“ ohradila se Mirkova matka.

„A taky jsem se informoval u ošetřujícího lékaře. Váš syn byl včera předávkovaný. Není ještě zcela schopen vypovídat, byl silně pod vlivem drog, asi jde o pevitin nebo amfetamin... Teď je na protidrogové záchytec, kam ho převezli,“ dodal suše.

„No, odpoledne se za ním chystáme,“ řekl zaražený otec. „Kde že to je?“

„A taky naši lidé prověřili pár krámků se starožitnostmi,“ pokračoval poručík. „Jsou to staré známé firmy, které se neptají, odkud zboží pochází. Berou i cinknuté věci. Ty vaše vzácné vyřezávané bicí hodiny, které jste si tak vysoko cenili, jsme našli celkem brzy. Starožitník za ně dal nějaké mladé dívce pouhé dva tisíce korun...“

„Dívce?“ vykřikla tlumeně paní Věra, o kterou se střídavě pokoušely mdloby, a tak jen tiše lapala po dechu.

„A o koho proboha jde?“ nedočkavě se ptal otec Karásek.

Poručík kývl a rozevřel svůj notes. „Její popis se

hodil na dceru vaší sousedky, která si říká Kordula... Jmenuje se ale Kateřina, ale pod tím pseudonymem je známá ve feťácké komunitě. Často drogy i sama distribuuje.“ Poručík si objednal malé pivo, desítku, a pokračoval: „Trošku jsme tu holku přitlačili, a tak to vybalila.“

„Aha, tak to ona nás vykradla,“ pochopil otec Karásek.

„Ne tak docela,“ poznamenal suše poručík. „Váš syn za ní páčil. No, chtěl s ní chodit,“ upřesnil, když viděl nechápavé pohledy. „A aby působil v jejich očích jako chlap, vyzkoušel s ní fety, které roznášela. Vzala ho i do té party, tam se taky musel ukázat, a tak ochotně experimentoval se vším, co mu nabídli. Od marjány, přes extázi až po ty tvrdší...“

„Náš Miri? Nikdy!“ vypískla hystericky paní Věra. „Tomu já nevěřím!“

„Podívejte se,“ začal ji chlácholit policista, „to se mladým nezkušeným klukům občas stává, když narazí na vypočítavou prohnanou feťačku a zamilujou se. Pak třeba začnou i krást...“

Pan Oldřich Karásek málem převrhl svůj šálek s kávou a překvapeně se na poručíka podíval: „Takže to všechno... náš Mirek?“

Poručík kývl. „Ale ona ho i s celou partou přitlačila ke zdi. Nejdřív mu dávali fety na dluh, a pak ho začali vydírat. Kapesné pochopitelně nestačilo, musel se někde dostat k penězům. Tak mu poradili, ať se poohlédne doma...“

„Ten pitomec,“ vzdychla matka.

„Jo a tady je adresa toho starožitnictví,“ řekl policista, než se rozloučil. „Je to domluvené. Majitel vám hodiny vrátí, když od vás dostane ty dvě tisícovky.“

Žena dlouho zírala na adresu starožitnictví. Pak se trpce zasmála a jakoby beze smyslu řekla: „Všechno se najde. A pak že je u nás bermudský trojúhelník!“

9. BYT – Vadim Fedorov /překlad Andrej Fozikoš/

Nikolaji byt koupila máma. Maminka Olga. Našetřila peníze, prodala své šperky, zadlužila se.

Byl to byt v paneláku, malá garsonka. Bez balkonu. Ale v blízkosti stanice metra Hůrka. Pouhých 300 metrů od něj.

Byt byl od počátku napsán na syna. Jejího benjamínka, kterého vychovávala sama, bez otce. Ještě k tomu v zahraničí. Samozřejmě pomáhal starší syn, Alex. Ale ten měl vlastní rodinu. Svě starosti.

A kdo by se postaral o Kolju? Jen máma. Bylo to její pozdní dítě. O to víc milované

Kolja byl poměrně problémovým dítětem. I když Olga tvrdila, že má prostě smůlu. Chronickou smůlu.

Dejme tomu, najde si Kolja práci, pak určitě buď nestihne autobus, anebo jednoduše zaspí. Nebo se mu něco jiného přihodí.

Půjčil si kupříkladu od přítele auto, aby se projel,

a po dvou hodinách jízdy najel na pouliční lampu. Vysvětlil matce, že uviděl na silnici kočku, nechtěl ji přejet a prudce zabočil. Jako na potvoru, byla tam ta lampička.

Opravu auta musela zaplatit Olga. Kolja se na policii a pojišťovnu neobrátil. Řekl, že před jízdou vypil půl sklenice piva. A že to pivo z něj bylo cítit. Polovina půl litru. Škoda však činila kolem patnácti tisíc korun.

Ale Olgu to zvlášť nezarmoutilo. Opravu uhradila, nešlo přý o velké peníze. Hlavně, že syn zůstal zdravý a nezraněný.

Pak tu byl ještě případ rvačky v restauraci. Kolja se, podle jeho slov, zastal jedné dívky. Pravda, byl opilý. A špatně si vzpomínal, co to bylo za dívku a kdo mu natloukl. Ovšem zachoval se rytířsky, vyprávěla Olga známým.

Olga Nikolaje vždy ospravedlňovala. A těm, kdo se jí snažili otevřít oči, aby si uvědomila, že vedle ní ve-

getuje rozmazlený povaleč, říkála: hodný kluk to je, vy ho pomlouváte. Koljeňka je zkrátka miláček.

Proto když Nikolaj završil svých 20 let, rozhodla se, že mu koupí byt. Není pro mladého chlapa důstojné, aby bydlel s mámou. A tak tu garsonku koupila.

Jak se brzy ukázalo, nebyl to špatný tah. Situace Kolji se prudce zlepšila. Řekl mámě, že dostal dobře placenou práci. Pravda, jakou přesně, zamlčel. Koupil si fešácký bílý oblek. Pak ojeté auto. Stal se z něj jiný člověk: sebevědomý, málem majestátní. Bylo patrné, že měl peníze. Začala si ho všimnat děvčata.

Olga měla ze změn v životě syna radost. Avšak předčasně.

Ve skutečnosti Nikolaj dělal dealera. Prodával levné drogy. Zboží mu dodával známý Albánc. Kolja navyšoval cenu o 100 procent. A prodával tablety, prášek, trávu. Neostýchal se vnucovat ten sajrajt školákům, kteří chtěli vypadat dospěle a považovali Nikolaje za drsnáka.

Také Nikolaj se považoval za drsnáka. Z chudého a nenápadného smolaře se náhle proměnil ve váženého a úspěšného muže. Přesto peněz se mu stále nedostávalo. Chtěl by nové auto. Více obleků. Hezčí děvčata.

Takže navrhl svým albánským přátelům, že by rád rozšířil rajon, kde prodává jejich zboží.

A ať mu dají více drog k distribuci.

„Beze všeho,“ řekli mu, „můžeme ti dokonce slevit. Pokud koupíš velkou dodávku. Ale peníze předem.“

„Kolik?“ – zeptal se Kolja.

„Milion,“ zněla odpověď, „a kromě Hůrky můžeš obhospodařovat i Lužiny.“

„Dobře,“ souhlasil mladý dealer.

„A kde seženeš prachy?“ znovu se ho zeptali.

„Prodám byt,“ měl Kolja připravenou odpověď, „až tu operaci dokončím, budu mít na třipokoják.“

Kupující k Nikolaji přišel hned další den. Byl to jeho známý, který svého času seznámil Kolju s dodavatelem drog. Kámoš se jmenoval Max.

„Kolik chceš za byt?“ zeptal se Nikolaje.

„Zjist'oval jsem cenu v realitních kancelářích,“ řekl Kolja, který byl pevně rozhodnutý, že se nenechá napálit, „řikají, že ho lze prodat za milion a půl.“

„To by souhlasilo,“ řekl Max, „jenže prodej může trvat takové dva, tři měsíce. A peníze ti pošlou na účet. Já ti nabízím milion sto v hotovosti. Ihned. Jakmile se byt přepíše na mě.“

Nikolaj se zamyslel. Nabídka byla výhodná. Tím spíše, že Maxe znal.

Přesto se jen tak nedal. Začalo dohadování. Shodli se na částce milion dvě stě tisíc. Podali si ruce.

O dva dny později navštívili Nikolaj s Maxem notáře a podepsali kupní smlouvu. Poté odjeli spolu na katastr nemovitostí a podali tam příslušné dokumenty.

Uplynulo dva a půl týdne a byt přešel do vlastnictví Maxe. Sdělil to Nikolaji po telefonu.

„Za hodinu jsem u tebe,“ řekl, „připrav pohoštění.“

„Čekám,“ odpověděl celý šťastný Nikolaj.

To už si představoval, jak rozšíří svůj vliv. Jak za očekávané zisky koupí zbrusu nové auto.

A nový byt. A jeho život vystoupá na novou úroveň.

Max nepřišel sám. Byly s ním dvě slečny. Blondýnka a bruneta. V rukou držel Max koženou aktovku.

Vtrhli do malého bytu. Otevřeli šampaňské.

„Máme co slavit!“ rozjařeně křičel Max.

„Máme co slavit!“ přidával se Kolja, jenž se úkosem díval na napěchovanou aktovku.

Šampaňské okamžitě došlo. Jako kdyby ani nebylo.

„Nedáme si vodku?“ navrhl Kolja. „Já pro ni skočím.“

„Nepotřebujeme tento nápoj smolařů,“ zamítl jeho návrh Max, „já mám známky. LSD. Zkusils to někdy?“

„Ne,“ zakýval hlavou Kolja, „máš na mysli takové ty papírové čtverečky, napuštěné drogou? Ty jsem ještě ani neviděl. Mou doménou je hlavně tráva a permik.“

„Tak si to vezmi,“ řekl Max, „bude se ti to líbit.“

Vytáhl z náprsní kapsy košile sáček. Obratně z něho vydoloval čtyři pestrobarevné čtverečky-známky a rozdal je přítomným.

Stejně jako ostatní Nikolaj si dal svůj čtvereček s pokémony pod jazyk. Když se známka téměř rozpustila, spolknul zbytky.

Chvilí seděl, čekal na účinek drogy. Nic se nedělo.

Ale na slečny známky zapůsobily téměř okamžitě. Max je osahával a válel se s nimi na gauči. A ony se svíjely smíchy jako bláznivě.

„Dej mi ještě jednu,“ požádal Maxe Kolja.

„Tady to máš,“ štědře ho obdaroval další známkou kámoš.

Kolja si ji dal pod jazyk. Za chvíli se rozpustila.

Náhle pocítil lehkost a nezvyklou veselost.

„Jsem pták, jsem pták,“ křičel a běhal místnosti, mávaje rukama.

Devčata se mohla potřhat smíchy.

„Tak si jdi zalétat,“ zařval Max.

Běžel k oknu a otevřel ho.

„Let!“ přikázal.

Kolja se vyšplhal na okenní parapet. Ve stoje roztáhl blaženě ruce.

„Já jsem pták,“ zašeptal šťastně.

Napřáhl dopředu ruce a skočil šipkou dolů.

Dopadl přesně mezi dva automobily stojící pod okny domu. Na asfalt. Při nárazu se jeho ruce zlomily jako sirky.

Ležel na asfaltu mezi dvěma auty, neviditelný z chodníku. Krvácel. Krev tryskala z potřhaných tepen.

Max se podíval z okna dolů.

„Jako pták seš úplná nula,“ řekl.

Odešel od okna. Vzal svoji aktovku, plnou peněz, a odešel z bytu. Na ulici nasedl do svého vozu a okamžitě odjel. Domů.

A Kolja zemřel. Vykrvácel.

Našli ho dva výrostci, kteří si odskočili vyčůrat se za auto.

Zavolali policii. V bytě našli dvě omámené dívky.

Olga nesla smrt milovaného syna velmi těžce. Celá jaksi zešedla. Téměř nemohla spát.

Aby se žalem nezbláznila, začala vyběhávat pro Kolju místo na hřbitově. A nějak se jí povedlo pohřbít ho na starém Olšanském hřbitově v blízkosti centra Prahy.

Není známo, kolik nervů a peněz jí to stálo. Ale do-

sáhla svého. Její miláček byl pohřben vedle známého ruského spisovatele Averčenkova.

A Maxovi se obchod s bytem nakonec nepovedl. Byl zatčen za prodej drog. Odsoudili ho. Byt zabavili. Nyní patří státu.

10. JAK ALBÁNSKÝ DEALER... – Miroslav Hájek

Jak albánský dealer v Ostravě k českému pangaminu dovezenému z Amsterdamu přišel, aneb jak to také může chodit v drogovém podsvětí...

Jednoho slunného letního dne v kavárně botelu Amstel v Amsterdamu, co by kamenem dohodil od centrálního vlakového nádraží, se potkali dva mladí lidé. Mladý muž a mladá slečna, pro náš příběh třeba Venca s Jitkou. Oba již několik let pracovali pro Nigerijce a vozili kokain z čarokrásných ostrovů Nizozemských Antil do Evropy a čas od času, když byla poptávka a zájem, přivezli sami nebo prostřednictvím najatých kamarádů do české kotliny některý z plodů nizozemské drogové produkce a distribuce, nejčastěji skunk, hašiš, extázi či LSD. To jim v zemi kanálů a větrných mlýnů nárazově zajišťovalo s jistou mírou rizika celkem bezstarostný život. Oba z menšího města na severu Čech, při svých občasných návštěvách domoviny oslňovali své kamarády značkovým oblečením, špičkovou elektronikou, v místě neobvyklou kupní silou a docela slušnou angličtinou. Rodičům namluvili, že se v Nizozemí živí příležitostnými brigádami a sezónními pracemi a ti byli vlastně docela pyšní, že se jejich děti v zahraničí tak úspěšně prosadily.

„Přemýšlela jsem, jak udělat dokonalou oblož“, obrátila se na Vencu Jitka, když jim číšník přinesl objednané kafe. Slovo „obložit“, „podělat“, udělat „levou“ nebo „šmé“ v kriminálním polosvětě znamená podvod jako Brno a Venca zpozorněl. „Jak minulý týden chytli Sama v Mnichově, mě napadlo, jestli by to jako nešlo udělat tak, aby někoho chytli s něčím, co budou a nebudou koule, chápeš?“ Začala Jitka sugestivně zasněvat Vencu do svého plánu. „Nechápu, ale jestli to něco hodí...“, řekl Venca s důvěrou v Jitčiny nápady, které mu v minulosti přinesly nejen peníze, ale její duchapřítomnosti a fantazii vděčil i za to, že již několikrát jen o vlásek unikl zatčení. Jitka mu v krátkosti vyličila, že Kingovi, Nigerijci, který jim drogy dodával, říkají, že je v Čechách odpal na tisíc koulí, rozuměj extází, najmou si na to Martina, to je debil, který jede na piku, hraje bedny a ten kšeft vezme všemi deseti. Koule od Kinga vymění za nějaké podobné tablety, třeba pangamin, zavolají anonymně na hranice do Německa a Martina vyberou, Martin bude tvrdit, že neví, co veze, Kingovi říkají, že ho obložil on, jim zbude tisíc koulí, při troše štěstí pro každého skoro sto litrů, jak prosté. Vencovi se nápad líbil a hned z kavárny objednali za pár set korun tisíc tablet pangaminu, aby nápad dostal reálné kontury. Zavolali Martinovi, ten si půjčil auto,

přemluvil jednu ze svých kamarádek z mokré čtvrti na výlet a vyrazil. Od Kinga si na kredit Jitka s Venkou vzali tisíc tmavých extází bez loga, které byly na první pohled od pangaminu skoro k nerozeznání. Na trhu jsou extáze rozličných tvarů, barev, log a hlavně obsahu účinných látek. To, že tyhle jsou kvalitní, zkusili na sobě a v očekávání nenadálého slušného - ho příjmu společně zapařili v klubu poblíž domu u Rosengrachtu, kde na sklonku života žil a pracoval Jan Ámos Komenský.

Martin s Renatou se opájeli neomezenou rychlostí německých dálnic, využívají pocitu odvahy, který dává pervitin. Společně s Vencou a Jitkou si prohlédli nejnámější místa v Amsterdamu a nakoupili nějaké suvenýry i trávu, aby nepřijeli domů s prázdnou, hranice přeci v Schengenu nikdo nekontroluje. Pět set euro, které dostal Martin od Jitky za převoz extáze, mu připadlo jako malý poklad, a když mu dali ještě peníze na benzín, na nic se neptal a igelitku s tabletami schoval do kufru auta pod rezervu.

Na česko-německých hranicích byl nad ránem klid, sem tam nějaký kamion, dodávka či limuzína s byznysmenem, vracejícím se z jednání v Německu. Obstarožní BMW za zenitem s dvěma mladými lidmi působilo v tuto hodinu spíše nezvykle. Martin zpozoroval německou policejní hlídku pozdě a dělal, že si nevšiml červeného terčíku, který ho zastavoval. Šlápl na plyn a v pervitinovém stihomamu překročil hranici více než dvoustakilometrovou rychlostí a rychle zastavil na nejbližším odpočívadle. Vlezl do kufru a igelitku zahodil do nedalekého křoví jen malou chvíli před tím, než smykem a s blikajícími majáky zastavilo německé policejní auto asi dva metry za ním. S namířenými zbraněmi je oba s Renatou prohledali opřené o auto a působili poměrně nekompromisně. I přesto, že Martin ani Renata neuměli německy ani slovo, byla gesta policistů natolik výmluvná, že jednosměrná komunikace, sestávající se z pokynů a jejich plnění netrpěla žádným nedorozuměním.

Po chvíli přijela i hlídka české policie, při prohlídce vozidla bylo nalezeno třicet gramů marihuany, Martin byl pozitivní na pervitin a marihuanu a tak zaklapla pouta a Martin s Renatou nedobrovolně využili nabídku cestovat dál policejním vozem.

Vítek, Libor a Vojta byli bez práce, v podstatě bez střechy nad hlavou a přespávali společně v ruině bývalé fabričky, která byla zastrčena v lese, ani ne pět minut chůze od odpočívadla, kde Martin s Renatou nečekaně ukončili svůj amsterdamský výlet. Přes den někdy po-

máhali Vietnamcům na nedaleké tržnici stavět či bourat stánky, nosit zboží, večer trávili v hospodách nedalekého městečka. Kromě toho trochu pytláčili a nepohrdli ani přejetým zajícem či nalezeným ježkem. Mezi jejich pravidelnou činností patřilo procházení odpočívadel a vjezdů do lesa okolo hranice, kam často zajížděli němečtí zákazníci, užít si komerční chvilku rozkoše. Obvykle se tam daly najít drobné mince, šperky, někdy i hodinky, Vojta jednou našel i peněženku s doklady a penězi. Ten den se vydali okolo deváté na průzkum a náhoda tomu chtěla, že Libor v křoví našel igelitovou tašku s tabletami. „To je snad fet, ty vole“, řekl znalecky Vítek, který doposud jako jediný ze třech kumpánů utrpěl postgraduální studium kriminálních dovedností ve věznici Bělušice, což mělo za následek, že se automaticky pasoval za nejzkušenějšího a nejprotřejejšího z trojice, i když byl ve vězení jen jednou a to za vloupání do sklepů a chat a drobné krádeže. „Jakou to může mít cenu?“ zeptal se přemýšlivý Vojta. Vítek nezaváhal ani vteřinu a s grácií vzal jednu z tablet ochutnal. „To je materiál, tak kilo pade za tabletu by to hodit mohlo,“ přemáhal odpornou chuť pivovarských kvasnic Vítek a tvářil se nabuzeně. Nebylo, kdo by mu oponoval, protože Libor s Vojtou, oba absolventi speciální školy z nedalekého krajského města dosud kromě tabáku a alkoholu s drogami zkušeností nemaje, cítili, že jejich protřejejší kamarád ví, o čem mluví.

Slovo dalo slovo, Vítek si půjčil auto, všichni se oblékli tak, jak si mysleli, že vypadají drogoví dealeri a vyrazili do Prahy. Večer před známým nočním klubem Vítek oslovil skupinku mladých lidí, jestli nechtějí extáze, sto padesát korun za kus. Dva mladíci doprovázení třemi slečnami vzali deset jen proto, aby ukázali, že se ve velkém světě noční zábavy brilantně pohybují. Celý večer pak předstírali, jak s nimi ta extáze mává, tři z deseti se jim dokonce podařilo prodat dalšímu specialistovi, po dvou stovkách za kus. Jedna z dívek sice říkala, že to chutná jako pivovarské kvasnice a že to s ní nic nedělá, ale vysmáli se jí. Vítek mezitím před klubem obchodoval dál, podařilo se mu prodat celkem padesát kusů, ale nakonec narazil na člověka, který mu místo peněz dal pěstití a přerazil mu nos. Vítek se domníval, že mu dal pěstití proto, že mu nechtěl zaplatit, zkušený zákazník touto netradiční formou inzultaci reklamace reagoval na nabídku zjevného fejku. O trochu později, když si Vítek poblíž Václavského náměstí v herně lízal rány a radil se s Vojtou a Liborem nad dalším postupem, se shodli se na tom, že prodávat tablety takhle po malých množstvích je blbost a navíc, odkojení stereotypy o Pražácích usoudili, že Praha je drogami prolezlá, Pražáci tu mají sražené ceny a v jiném městě za ně dostanou víc. Utržené peníze prolili hrdlem nádrže a vyrazili do Ostravy, která byla v jejich představách městem, kde jim za extáze utrhají ruce a ještě budou rádi, burani chacharský.

V té pokročilé noční době seděl v baru v centru Ostravy u stolku zvláštní pár. Snědší muž s divným přízvukem si něco špítal s mladíkem, který působil do-

jmem roztěkaného intelektuála s rockerským outfitem. „Sandy, vezmu dvacet koku a hodně kouli,“ říkal mladík Albánci, který se sice jmenoval Arsen, ale Sandy mu přišlo drsnější. Živil se drobným překupováním drog od svých krajanů, nevelké provize mu již dlouho umožňovaly hrát si v Ostravě na velký svět, zejména v prostředí prostitutek, zlodějí a jiné lepší společnosti. „Koks mám a koule budu mít, na milion procent,“ řekl s albánskou přesvědčivostí, ačkoliv sám nevěděl, kde je sežene. „Až ti napíšu, dones love, jako vždycky,“ dodal konspirativně. Mladík odešel a chvíli po něm i Sandy, životní zkušeností poučen, že se situace vždy nějak vyřeší, často bez jeho přičinění a obvykle v jeho prospěch.

Do stejného baru za zhruba tři a půl hodiny dorazili řízením osudu naši překupníci, unaveně si sedli a pozorovali osazenstvo baru, které se sestávalo z třech hostů a jednoho barmana. „Tak tady asi kšeft neuděláme,“ řekl Vítek, hodnotíc polohlasem vzhled dvou hostů jako úplně sjetých smažek a jednoho gamblera. „Třeba by věděl ten pingl,“ pokusil se Vojta šeptem o úvahu, motivován spíš únavou a snahou o rychlý konec výletu, než vidinou peněz.

Vítek se barmanovi při objednávce náznakem zmínil, jestli nezná někoho, kdo by koupil větší množství kvalitní extáze, barman neurčitě na půl úst něco zamumlal něco, jako že neví, ale poptá se. Gambler vztekle praštil do automatu a s nadávkami se vypotácel z baru. Přešel ulici, prošel parkem a za rohem nasedl do auta, kde seděli dva muži. „Tak Sandy má doma koks a možná i tablety, seděl tam s Šampónem a řekl, že mu napíše, kdy se v baru zase sejdou, můžeme na něj skočit hned do bytu nebo je vzít oba na předávce. Sedí tam ještě nějaký tři týpci, venku jim stojí starý bávo na severočeských plechách, šacoval bych je na nějaký český čorčaře, nikdy jsem je tady neviděl, něco nabízeli barmanovi.“ „To s tím asi nesouvisí, Sandy odjel domů tágem a dvojka ho tam hlídá, chceš spasit celej svět, ty vole Edo nebo co?“ podotkl suše starší z obou mužů. Chvíli se radili a odjeli.

Mezitím barman napsal zprávu Sandymu, jestli nechce koule, ten se právě doma chystal pustit si film a u něj přemýšlet, jak to s koulemi ukouli. Usmál se a odepsal, že si je vezme, jestli to není nějaká levá. Barman na to, že u něj v baru sedí tři Češi a vypadají jako veksláci z osmdesátek, doslova. Tenhle přírůstek sice Sandymu, neznalému českých historických reálií, nic neřekl, ale s povzdychnutím a slovy „byznys je byznys“ se zase oblékl, strčil si do kapsy bundy skoro dvacet gramů kokainu, ať nelítá sem a tam, a vrátil se do baru. Tam se postavil k pultu a dal si kafe, asi desáté dneska. Po očku sledoval tu nesourodou trojici. Tipoval, co jsou zač, na benga nevypadají, elpaso od těch kreatur taky nehrozí, vypadají jako negramoti, ten s tím přeraženým nosem, co má zvednutou bradu a ruce od těla, aby ukázal, že má svaly, které nemá... „Tak co máte?“ zeptal se hrubým hlasem s akcentem, protože věděl, že tak působí na lidi nejděsivěji. „Extošky, dvě kila za kus,“ řekl maximálně rozhodným hlasem Vítek, trochu vy-

strašený tím, jaký to nabralo kalup. Vyndal hrst tablet na stůl a přisunul je k Sandymu. Ten si je prohlédl a bez zaváhání řekl: „Je to shit, dám kilo maximálně, jinak si to nabouchejte“.

Po marné snaze smlouvat Vítek na cenu přistoupil a Sandy se zeptal, kolik toho je. Vítek odečetl jen v Praze prodané tablety, na tu, kterou ochutnal ráno sám, šťastně zapomenul. „950, klidně si to přepočítej.“ Vítek věděl, že to Sandy počítat nebude, ten vytáhl z bundy svazek bankovek a odpočítal 19 s prezidentem Masarykem. „Až zase něco budeš mít, zavolej mi na tohle číslo,“ udělal granda Sandy a podal Vítkovi peníze i papírek s číslem. Pak sebral igelitku s tabletami, dal si ji pod bundu a postavil se zpátky k pultu, dal se do řeči s barmanem a mezitím odeslal mladíkovi esemesku. „Nedáme kafe?“ Což v překladu znamenalo, že zboží pro něj už je připraveno k vyzvednutí. Libor s Vojtou uznale zírali na dosud neviděnou hromadu peněz, které Vítek po chvíli, jakoby nedbale, třesoucíma rukama zastrčil do kapsy. „Tak vás zvu na drink,“ řekl siláckým hlasem a u barmana objednal tři skotské. V tu chvíli vstoupil do baru mladík se vzhledem rockerského intelektuála. Sandymu nebylo po chuti, že ti tři exoti ještě neodešli, protože hodlal cenu tablet navýšit o sto procent. Rozmlouval nezávazně s mladíkem a přemýšlel, jak z toho vybruslit, když v tom se rozletěly dveře, do baru vběhlo asi deset maskovaných mužů se samopaly a se slovy: „Policie, policie, jménem zákona, všichni na zem, ruce, chci vidět ruce,“ posklá-

dalo veškeré osazenstvo baru na zem. Sandy, s hlavou zabořenou do měsíce neluxovaného koberce pod barem, přemítal, že ho prásknul asi barman nebo ti co mu ty tablety prodali, Vítkovi, Vojtovi a Liborovi vrtalo hlavou, jak na ně mohli přijít, mladý rockerský intelektuál se pomočil.

A jak to všechno víme? Martin prásknul Jitku s Venncou, protože Renata vypověděla po pravdě, proč byli v Amsterdamu a co tam dělali, v důsledku pervitinem zjištěné iluze, že je policie celou dobu sledovala. Oba strůjci „pangaminové oblože“ byli měsíc na to chyceni se zásilkou kokainu na letišti v Římě, Kingovy tablety jim ukradl a následně se pokusil prodat v Amsterdamu jejich polský spolubydlicí, který si vyhodnotil, že se asi dlouho nevrátí. King prohloubil svou averzi vůči Evropanům z Východu a pro jistotu zmizel na čas do Itálie, kde se zamotal do obchodu s padělanými šeky. Barman podezívá Sandyho, že je policejní informátor, protože dostal nízký trest. Mladý rockerský intelektuál, jinak policii známý klubový dealer pod přezdívkou Šampón, byl odsouzen na základě výpovědí odběratelů. Sandy si do-dnes ve vězení myslí, že Vítek s Vojtou a Liborem byli policejní agenti, když mu policie ty peníze za tablety vrátila a ani ho za jejich nákup neobvinila, a Vojta s Liborem a Vítkem dál spokojeně pomáhají Vietnamcům na jedné z příhraničních tržnic poučení o zkušenost, že na každou práci je třeba odborníků.

II. POKÁNÍ – Marcela Handlová

Tak a směle do toho. Zvonek pod cedulkou „Dětský domov“ mi připadá jako přítel, který mě zve dál. „Vítám vás v našem domově.“ Podává mi ruku mladá, sympatická žena, která se mi představuje jako ředitelka. „Vlastně teď už i vašem. Co vás vedlo k tomu, že jste se přihlásila právě k nám?“ Diví se a pročítá můj životopis. „Tady čtu, že máte hotelovku.“ Zvedne oči od papíru. „A u nás chcete pracovat jako pomocná síla?“ Pokrčím rameny. Ať si třeba myslí, že jsem v minulém místě něco provedla, a tak jsem musela odejít. To sice pravda není, ale s čistým svědomím jsem nepřijela.

Měla bych ale asi vyprávět od začátku. I přesto, že jsem měla vystudovanou hotelovou školu, rozhodla jsem se pro práci ve školní jídelně. Roky jsme s manželem usilovali o dítě, a když jsem poznala, že jsou veškeré snahy marné, chtěla jsem to dětské hemžení zažít alespoň v zaměstnání. A musím říci, že jsem tam byla celkem spokojená.

Jednoho dne, krátce po začátku nového školního roku, se ke mně přitočila kolegyně u výdejního okýnka a špitla mi do ucha. „Hele, to je ona.“ A kývla hlavou ke stolku v rohu, kde osamocená seděla asi desetiletá dívka. Když jsem nechápavě zakroutila hlavou, dodala. „No přeci holka té feťáčky. Ta je teď někde na

léčení, a tak bydlí zatím u tety.“ Nijak jsem na to ne-reagovala, ale začala jsem si dívky více všimát. Vždy seděla sama, s nikým se nebavila, nikdo si nevšímal jí, v jídle se jen tak pošťourala a po dlouhém vysedávání zase pomalu odešla. Když říkám, že si jí nikdo nevšímal, není to tak docela pravda. Sem tam jsem zaslechla, jak si jí kluci z vyšších ročníků neomaleně dobírají. „Blíží se Mikuláš. Měla bys mámě hodit do blázince nějaký perník.“ Zaútočil na ní jednou jeden z nich a druhý hned dodal. „To je zbytečný, oni měli perníkovou nadílku celoročně.“ Myslela jsem, že některý z učitelů vstane, aby drzého klacka alespoň okřikl, ale k mému údivu se zasmáli spolu s ostatními.

Začalo mi jí být líto a jednoho dne, kdy už byla jídelna skoro prázdná a ona tam stále seděla, přisedla jsem si k ní. „Copak, nechutná ti u nás?“ Začala jsem rozhovor tou největší banalitou, která mě v tu chvíli napadla. Zvedla ke mně oči, které nařizovaly. „Dejte mi všichni pokoj!“ Rozhodla jsem se neposlechnout. Ale abych netlačila na pilu, zvedla jsem se a jen se zeptala. „Můžu si k tobě zas někdy přisednout?“ Už se na mě ani nepodívala a jen pokrčila rameny. Brala jsem to jako tichý souhlas.

První dny jen poslouchala mé vyprávění a nijak ne-

reagovala. Povídala jsem jí všechno možné. Co jsem četla jako malá, co jsme hrávali za hry...

Při jedné mé vzpomínce se maličko usmála. „Domino znám, to jsme hrávali s tátou, když ještě byl s námi.“ Dozvěděla jsem se, že její táta umřel, když jí bylo asi šest let. Podle toho, kolik na něho měla krásných vzpomínek, muselo to být pro ni těžké. A teď je i máma pryč. Začala jsem chápat ten její obrovský smutek. Ale to jsem si jen myslela. Chtěla jsem jí dodat odvalu, chytla její ruku do své a řekla. „Neboj se, mámu určitě brzy pustí a budete zase spolu. Ona je teď moc nemocná. A ty tady neposlouchej. Jsou hloupí a nic nechápou.“ Vytrhla mi ruku z mé a málem se na mě rozkřikla. „A vy si myslíte, že tomu rozumíte?“ Kdyby mi někdo chrstl na hlavu kýbl ledové vody, vyšlo by to nastejno. Kolegyně, která má každodenní počínání sledovala, jen utrousila. „Patří ti to. Nemáš se plést do věci, do kterých ti nic není.“

„Já se přeci do ničeho nepletu, jen jsem si myslela, jestli nepotřebuje pomoc.“ Helena se zasmála. „Pomoc? Prosim tě, co myslíš, že z takových dětí vyroste. Bude úplně stejná jako ta její máma. V patnácti bude šlapat chodník, aby si vydělala na dávku.“ Nevěřila jsem vlastním uším. Takhle mluví máma dvou dětí?

Celou nepříjemnou situaci jsem doma vylíčila manželovi. Jeho reakci jsem mohla předpokládat. „Má pravdu. Zase se motáš do něčeho, do čeho nemáš.“ Tím považoval rozhovor za skončený a očekával plný talíř a láhev piva. Byl to ten nejpohodlnější člověk, kterého jsem znala. Někdy mi připadalo, že mu život jen ve dvou, bez dětí, naprosto vyhovoval. Ale evidentně byla naše neúplná rodina mojí vinou. Pavel dlouhá léta platil na nějaký hřích z vojny a z minulého manželství měl devítiletého syna, o kterého vlastně ani nestál. Býval s námi jen několikrát do roka na pár víkendů. A i těch bylo čím dál méně. Docela mě to mrzelo, protože já jsem si s Pavlíkem rozuměla velice dobře. Manželovu bývalou ženu jsem jen párkrát zahlédla z okna. Pavel vždycky říkal, že je to nepředstavitelná hysterka, která by mi jistě ztropila scénu a že se jí mám raději vyhýbat. „Nechápu proč? Já přeci nemám na vašem rozchodu žádnou vinu.“ Divila jsem se, ale on reagoval vždy stejně. „Říkáš to, protože ji neznáš. Je to hysterická kráva.“ A bylo domluveno.

Uplynulo čtrnáct dní a já se neodvažovala k malé Janě, jak se dívka jmenovala, přiblížit. Stále jsem nechápala, čím jsem si zasloužila takovou reakci. Jednoho dne ale přišlo překvapení. Stalo se to v pondělí, dvacátého prvního listopadu. Když si vše promítnu nazpět, měl to být den, který měl být pro Janu rozhodujícím a záchranným. Vyšla jsem, tak jako každý den, krátce po třetí hodině ze školy a zamířila si to pomalým krokem přes parčík domů. Na lavičce, kolem které jsem denně chodila, seděla Jana. Viděla jsem ji už z dálky, a tak jsem měla dostatek času přemýšlet. Mám jí oslovit nebo dělat, že jí nevidím? Než jsem mohla dospět k jakémukoliv řešení, zvedla se a šla mi naproti. Asi po deseti krocích se zastavila a čekala. Zvedla hlavu a po-

dívala se mi do očí. „Ještě se zlobíte? Já jsem to tak nemyslela.“ Byla to ruka podaná ke smíru a já jí pocho-pitelně přijala. Posadily jsme se na lavičku a svorně mlčely. Chtěla jsem nějakým způsobem navázat kontakt a tak jsem jí pomalu položila ruku kolem ramen. Prohnula se jako kočka a vyskočila z lavičky. „Už musím domů.“ Ani se neotočila a běžela pryč.

Doma jsem si udělala kávu a jen tak přemýšlela, když mě můj muž vyrušil otázkou. „Ty snad letos nebudeš péct na Vánoce?“

„Nějak se mi letos nechce.“ Odpověděla jsem tak trochu otráveně. „Na druhou stranu, pro koho? Peče se přeci vždycky hlavně pro děti, ne?“ Pavel se opřel zády o zeď a zakroutil hlavou. „A já snad nejsem důležitý?“ Pokud by to řekl kdokoliv jiný, možná bych to považovala za docela dobrý vtip. Problém byl v tom, že Pavel to myslel naprosto vážně. Nechtělo se mi na to odpovídat. „Vidíš, málem bych zapoměl.“ Zvedla jsem hlavu a čekala, co za další nepříjemnost mě čeká. „Bývalka se chystá slehnout a vychází jí to akorát na Vánoce. A ten její jel na dva měsíce služebně někam do Itálie, tak nemá kluka kdo hlídat.“ V duchu už jsem přemýšlela, kam jsem uklidila všechny karty, puzzle a jiné propriety a šla připravit těsto na linecké. To má totiž Pavlík nejraději.

Večer jsem si šla lehnout až po půlnoci. Stejně se mi nedařilo usnout, protože jsem musela pořád myslet na Janu. Bylo jasné, že je něco špatně. Druhý den jsem ji ale vyhlížela marně, na oběd nepřišla. Když jsem se ptala její třídní, oznámila mi, že je někde u zubařky. Odhodlala jsem se zeptat na Janin prospěch. Evidentně jsem ji otázkou překvapila. „Proboha, proč vás to zajímá? Má to snad něco společného s velikostí porce, kterou dostane?“ Jízlivá odpověď byla velice nepříjemná. Já se však rozhodla nevzdat. „Víte,“ začala jsem pomalu, „já si myslím, že s Janou není něco úplně v pořádku.“ Učitelka zvedla obočí. „No, samozřejmě, že s ní není něco v pořádku. Myslíte, že na vás by to nenechalo stopy, kdybyste musela žít s věčně sjetou matkou?“ Zakroutila hlavou a obrátila se ke mně zády. Stála jsem tam jako opařená. A to si říká vychovatel a učitel. Baba protivná je to.

Ve středu ráno mě Helena pozvala na šatnu, na kávu. Něco se děje. Když jsme usedly, spustila. „Ty, Jindro, asi bys toho měla nechat.“ Řekla a dívala se do hrnku, jako by mluvila s lógreem na dně. Užasle jsem se na ní podívala. „Co tím myslíš?“ Zvedla hlavu a nadechla se. „Ráno jsem šla kolem kabinetu a všichni se tam bavili na tvůj účet. Vždyť víš, kvůli té holce. Prý se na ní chodíš vyptávat.“

„Nechodím se na ní vyptávat, ale ptala jsem se jen jednou její třídní. A můžu ti říct, že je to ta nejprotivnější bába, kterou znám.“ Tím náš trapný rozhovor skončil, protože se ve dveřích šatny objevila hlava hlavní kuchařky. Helena jim chyběla do počtu.

Jana dnes na oběd přišla a sedla si opět ke stejnému stolu. Vyšla jsem z kuchyně do jídelny, a protože se všechny oči zabodly přímo do mě, v rozpacích jsem

udělala tu nejnesmyslnější věc, která mě napadla. Došla jsem spočítat jeden stoh táců a vrátila se zpět do kuchyně. Tam se na mě pro změnu obrátily zraky všech kolegyň u okýnek. „Čtyřicet tři.“ Oznámila jsem jim svůj poznatek a odešla do kanceláře. Do jídelny už jsem toho dne nešla. Dokončila jsem všechny své resty a v obvyklou dobu se odebrala z práce. Už z dálky jsem upírala zrak na obsazenou lavičku v parku.

„Já,“ začala Jana potichu náš rozhovor, „já vím, že jsem divná. A vy jste hodná, že se se mnou vůbec bavíte.“ Vzhledem k tomu, jak na každé moje přiblížení reagovala, mě to překvapilo. „Ale ty nejsi divná. Já myslím, že máš jen nějaké trápení.“ Jana měla upřený pohled na písek pod lavičkou a neznatelně kývla. Dodalo mi to odvahy. „Věř mi, že bych ti ráda nějak pomohla, ale to bych musela znát příčinu.“ Jana zvedla hlavu a nadechla se. „Co bude zítra k obědu?“ Zeptala se, a ačkoliv to zní divně, já jsem se nad její reakci zaradovala. Ona totiž neudělala to, co vždy. Neutekla. Dál jsme probíraly jen samé nesmysly a nedůležitosti. A v tomto duchu proběhl i zbytek týdne.

O víkendu uhodily mrazy. Janu však od našeho setkání neodradily. „Není ti zima?“ zeptala jsem se, když jsem si přisedla. V ten okamžik udělala něco nečekaného. Přimáčkla se ke mně a zoufale se rozplakala. Přitom mě držela za kabát tak pevně, až jí klouby bělaly. Nechala jsem jí, aby své zoufalství vyplavila a pevně ji držela u sebe. Když její štkání povolilo, zvedla ke mně hlavu a řekla. „Ona už se vrátí.“ Bylo mi jasné, kdo je příčinou její beznaděje. „Jani, ale to by bylo přeci moc brzy. Já jsem slyšela, že je to na půl roku.“ Záměrně se jsem i já vyhýbala oslovení její matky. Zakroutila hlavou. „Už jen něco přes měsíc. Teta bydlela nejdřív u nás.“ Pak vstala, utřela si nos a řekla, že už musí domů.

Zbytek týdne jsem prožívala jako ve snu. Jana, která už udělala první krok ke své zpovědi, došla i na ten konec. Každý den jsem se dozvíдалa víc a víc. Netušila jsem, jak může být svět zrůdný. Nevěděla jsem si s informacemi, které se mi dostaly, rady. Potřebovala jsem to někomu říci, abych si vše srovnala v hlavě. Jediný, na koho jsem se mohla spolehnout, byl můj muž Pavel. U toho jsem si totiž mohla být sto procentně jistá, že nikde nic neřekne. Nic ho totiž nezajímalo. A tak jsem mu vypověděla to, co mi Jana svěřila. To, jak její máma pomalu rozprodala všechno, co měly, a jak Jana kolikrát hlady brečela tak dlouho, až z toho usnula.

A nakonec i to, jak její máma už neměla na dávku, a tak prodala i Janu. „Neboj se, holčičko. Strejda si s tebou bude jen chvíli hrát a pak tě přivede domů.“ Říkala, když jí vystrašenou vstřčila do bytu v sousedním paneláku. Jednou, dvakrát, mockrát...

Pavel se přestal dívat z okna a stočil pohled ke mně. „No, tady je přeci rada jednoduchá. Ať si dojde k doktorovi a všechno mu řekne. A ty se do toho nemusíš vůbec plést.“ Ano, jen žádné potíže. „To je sice dobrá rada, ale pro Janu zbytečná. Doktor na ní nic nepozná.“ Pavel zvedl obočí. „Tak o čem se to tu vlastně bavíme?“

„No, to je snad jasné, ne? Prostě s ní prováděli takové praktiky, po kterých na těle nejsou žádné následky.“ Pavel si vzal ze stolku noviny, sjel hlouběji do křesla a uzavřel náš rozhovor. „No, tak potom se jí nic nestalo, když nemá žádné následky.“

Ještě chvíli jsem tam stála a dívala se na něho. Snažila jsem se vybavit si toho úžasného, pozorného Pavla, kterým byl před sedmi lety. Nějak se mi to ne-dařilo. Je pravda, že byl takový jen do svatby, ale do této chvíle mi to jeho sobectví až tak strašné nepřipadalo. Vlastně, abych mu tolik nekřivdila, ty první roky, co jsem se snažila otěhotnět a každý měsíc to znovu obřečela, byl na mě hodný. „Vykašli se na to, vždyť nám bude spolu taky dobře. Asi jsi tu správnou dobu prosvihla.“ To narážel na můj věk. Měl pravdu. Hned po škole jsem měla se sebou velké plány. Mít tak svůj vlastní hotel. Jen takový malý, rodinný. Sbírala jsem proto zkušenosti v cizině a rodinu i manželství oddalovala. Ale to je teď vedlejší.

Byla jsem rozhodnutá Janě pomoci za každou cenu. „Já to ale nemůžu nikomu říct.“ Zaseptala Jana, když jsem jí oznámila svůj úmysl vše vynést na světlo. „Bylo by to ještě horší.“ Pokračovala a já jsem nechápala. „Ale nic by nebylo horší. Pravděpodobně bys šla do dětského domova a oni do vězení. Anebo bys šla k tetě.“ Zakroutila hlavou. „Ne, nikdo by mi nevěřil. Nemám přeci žádný důkaz.“ Mluvila jako dospělá a mě bylo jasné, že má věty naučené. „Viděla jsem na videu, že to může být mnohem horší.“ Zatajil se mi dech. Otočila jsem Janu k sobě a chytla pevně za ramena. „Jani, já ti slibuju, že nic horšího nebude. Zařídím to.“ Podívala se mi dlouze do očí a pak se ke mně znovu přitiskla. „Já ti věřím.“ Špitla a já si všimla, že mi začala tykat. V tom slůvku „ti“ byla skrytá její i moje budoucnost. Viděla jsem ji ve zcela jasných barvách. Já tě z toho holčičko moje, dostanu. Slibovala jsem sobě i jí.

To bylo naposledy, co jsem s ní mluvila.

Víkend se nekonečně vlekl. Proto jsem byla docela ráda, že mě Pavel natlačil do toho pečení. „Mikuláš je tady!“ zahlasila v pondělí ráno v práci Helena. Mě to až tak nepotěšilo. Vzpomněla jsem si na to extempore na jídelně před několika týdny. Snad jí dneska dají pokoj. Blížila se jedenáctá hodina, když mi v kanceláři zazvonil telefon. „Chci odhlásit obědy,“ ozval se chraptavý ženský hlas. Proboha, co to je? „Dobře, řekněte mi na jak dlouho a komu.“ Přešla jsem benevolentně její neomalenost. „Celej tejden,“ zachraptělo sluchátko. Snažila jsem se vysvětlit, že mohu odhlásit až od zítřka. Hlas se o kvartu zvedl a vychrlil na mě spoustu nadávek. „Tak mi řekněte to jméno.“ Chvilí bylo ticho, jako by si snad nemohla vzpomenout a pak to přišlo. „Jana Stránská.“ Tedy, to je náhoda. Myšlenkové pochody mi okamžitě přinesly nápad. „Můžete mi sdělit adresu?“ Byla jsem přesvědčená, že to nebude problém. Ona se však zeptala, proč to potřebuji vědět. Opět rychlá reakce. „No, kdyby jí třeba některá kamarádka chtěla oběd donést. A co jí vlastně je?“ Odpověď zněla – Na vyhlídce 28, chřipka. Ale pak v ní zřejmě zvířezila

hrdost, protože náš rozhovor ukončila doporučením, kam že si mám ten dnešní oběd strčit. Sice mě nejprve napadlo, že jí ho donesu sama, ale to jsem raději zamítla. Chřipka. Asi se projeví ty naše lavičky. Myšlenka Janu navštívit mi ale hlodala v hlavě. Možná by se dalo mluvit i s tou její tetou. Třeba je jinak v pohodě. Teprve teď mě napadlo, že jsem se Jany na tetu vůbec nezeptala a ani ona mi o ní nic neřekla.

Čtvrť „Na vyhlídce“ byla na opačném konci města. Vlastně už skoro za městem. Copak tam není škola? Uvědomila jsem si, že jsem tam nikdy nebyla. Sedm let tu bydlím a vůbec to tu neznám. Ale to je asi problém skoro každé ženy, která se přivdává do cizího města. Doma jsem si vyhledala adresu na internetu, abych nebloudila. Stejně mi ale ta ulice zněla povědomě. Pak mi to došlo. Tam přeci bydlela Pavlova bývalá žena. Vyrazila jsem na cestu. Ale jako kdo tam přijdu. Přeci nemohu říct, že jsem vedoucí školní jídelny a jdu se podívat na vaši neteř. Míjela jsem malý obchod s potravinami a vešla dovnitř. Koupila velkou čokoládu, několik pomerančů a čekala na nápad, který nepřicházel. Zato, když jsem přešla neudržovaný lesopark, vynořil se přede mnou obrovský kopec. Tak proto asi ta vyhlídka. Napadlo mě, že až se vyškrábu nahoru, určitě uvidím až do Rakouska. Už jsem se chrapláku Janiny tety nedivila. Jestli tohle absolvuje každý den...

Konečně jsem byla nahoře. Docela hezká čtvrť. Domek jeden jako druhý, s malými zahrádkami, o které majitelé pečovali, jako by se předháněli, kdo bude mít lépe zastřížené tújky. Jinak tu bylo ale jako po vymření. Všichni jsou zalezlí hezky v teple. Není divu, dole ve městě mrzlo a tady nahoře se k tomu přidal i ledový vítr.

Tenhle dům je asi prázdný, napadlo mě, když jsem míjela asi sedmý. Na zahradě to vypadalo, jako na obecní skládce. Zvedla jsem oči na dům a polilo mě i v tom mrazu horko. Dvacet osm. No, co se dá dělat. Zazvonila jsem. Připadala jsem si tak trochu jako v divadle. Opona v okně se rozhrnula až po třetím zvonění. Pak spadla zpět a ve dveřích se objevila majitelka hlasu, který mě dopoledne tolik častoval. „Co je?“ zarachotila na mě ode dveří, oblečená do starého županu. „Dobrý den, vy jste asi teta Jany Stránské. Něco jsem jí přinesla.“ Žena se zabalila se více do svého nočního úboru a vyšla mi naproti. Když se dopracovala až k brance, jen hodila hlavou na znamení, že mám říct, co chci. „Já jsem Novotná, moje dcera chodí s vaší neteří do třídy. Dneska měly děti ve škole mikulášskou nadílku. Helenka to chtěla Janě donést, ale nevyšlo jí to. No a já jsem měla náhodnou cestu kolem.“ Žena stála u vrátek, mímě se klátila, odkašlala a vypadalo to, že chce něco říct. Ale asi si to rozmyslela. Nastalo trapné ticho. Sáhla jsem tedy do tašky a ukázala nadílku. „My nic nepotřebujeme. Strčte si toho Mikuláše...“ A poslala mé dárky stejnou cestou, jako dopoledne oběd. Otočila se a kráčela pryč. „Počkejte!“ zavolala jsem na ni, ale ona jen zvedla ruku s gestem, které hovořilo jasně. Když se za ní zavřely dveře, podívala jsem se směrem k horním

oknům. Za jedním se objevila Janina tvář. Maličko se usmála, zamávala mi a zmizela. Bylo mi jasné, že tady nic nezmůžu. Tenhle plán tedy nevyšel.

Šourala jsem se ulicí zpátky k městu. Chodník kolem domků byl posypaný drobnými kamínky. To by měli zavést i ve městě. Člověk by neměl zničené boty od toho prosoleného sajraktu.

Z pohledu na kamennou drť mě vytrhlo zavolání. „Teto!“ Zvedla jsem hlavu. Naproti mě běžel Pavlík a za ním pomalým, houpavým krokem, kráčela jeho matka. Vzpomněla jsem si na Pavlovo varování. Než jsem však mohla kamkoliv zabočit, Pavlík ke mně přiběhl, chytl se mě za ruku a táhl k jednomu z domků. „Počkejte na mě!“ ozvalo se za námi. „Já nemůžu tak rychle.“ Zasmála se žena a pohládila si klasickým způsobem těhotných žen své břicho. „No, konečně jste k nám našla cestu.“ Řekla a odemkla vrátka. Byla jsem jako ve snu. V předsíni si žena sundala kabát a podala mi ruku. „Tak vás tu vítám. Káva bude hned.“

„Přinesla jsem Mikuláše.“ Oznámila jsem příškrcebným hlasem a určitě jsem vypadala, jako by mě právě pustili na vycházku. „Vy tu bydlíte?“ zeptala jsem se a jistě tak potvrdila první dojem, protože Pavlova matka zanechala vaření kávy a přistoupila ke mně. „My tu bydlíme. Už skoro sedm let. Jste v pořádku? Jste strašně bledá.“ Zakroutila jsem hlavou. „Pavel mi říkal, že jste se odstěhovali.“ Usmála se, kývla a vrátila se do kuchyně.

Mezitím jsem se trochu vzpamatovala. Pavlík mi seděl na klíně a nadšeně mi vyprávěl, jak už se těší na miminko. Ve chvíli, kdy jsem se dozvěděla, že bude tákhle malinkatý, přisedla si i jeho máma. Chvilku nás pozorovala a pak poslala Pavlíka, aby se šel umýt. „A počkáš tu na mě?“ Strčil ještě hlavu do dveří. Usmála jsem se na něho a kývla. „Já to nechápu. Když vás vidím, jak si s Pavlíkem rozumíte.“ Řekla a já nechápala souvislosti. Pak se zeptala. „A co vám to vlastně Pavel namluvil?“ Nevěděla jsem, co mohu prozradit, ale bylo mi jasné, že to byly lži. Tahle příjemná, milá ženská, že má být ta hysterka, kterou mi můj muž líčil? „No, krom jiného i to, že jste se odstěhovali.“ Zvedla obočí. „Aha, krom jiného. To jiné bych raději asi vědět neměla, že?“ Obávala jsem se, že by si to mohla rozmyslet a chtít se dozvědět i to jiné, a tak jsem raději převedla řeč. „Kdy k nám chcete Pavlíka dát? Já mám dovolenou už od devatenáctého, ale jestli potřebujete dřív?“ Maličko se ke mně naklonila a položila mi dlaň na mou ruku. „Jste moc hodná, ale nebude to potřeba. Karel se za čtrnáct dní vrací. Rozhodl se, se chce být u toho.“

A příští týden přijede i moje máma.“

„To je škoda,“ řekla jsem potichu. „Myslím to, že u nás Pavlík nebude.“

Usrkla ze šálku a namáhavě si narovnála záda. Rychle jsem do sebe hodila svou kávu a zvedla se. „Já už půjdu. Určitě si potřebujete odpočinout.“ Jenže můj úmysl překazil Pavlík, který vtrhl do pokoje. „Tak co si zahrajem?“ A spiklenecky přimhouřil oči. „Jestli mů-

žete, tak ještě zůstaňte,“ usmála se ta obávaná hysterka a já se rozhodla ji poslechnout.

Asi po půl hodině se Pavlíkova máma vrátila se slovy, že je jako znovuzrozená. Znovu jsem se zvedla a tentokrát jsem byla opravdu přesvědčena, že odejdu. Když jsem si oblékala kabát, na něco jsem si vzpomněla. „Nezlobte se, ale co jste myslela tím, že nechápete, že si s Pavlíkem rozumím?“ Zakroutila hlavou. „Právě proto, že si s ním tak dobře rozumíte, nechápu, proč jste si vzala Pavla.“

„Nevím sice, jakou to má souvislost, ale vzala jsem si ho asi z téhož důvodu, jako tenkrát vy.“

„Můj důvod byl jasný.“ A položila ruku na Pavlíkovu hlavu. „Ale vy jste přeci musela vědět, že s ním žádné děti mít nebudete.“ Mírně jsem se předklonila, protože mi připadalo, že jsem snad špatně rozuměla. „Co prosím? Jak jsem to měla vědět? Já jsem to nikdy předtím nezkoušela.“ Zarazila se. Pomalu jsem si kabát opět sundala a pověsila na věšák. „Myslím, že ještě půlhodinku mám.“ Bylo mi v tuhle chvíli jedno, jestli je tu někdo unavený nebo těhotný.

Znovu jsme usedly. „Nebudem si tykat?“ zeptala se s naprostou samozřejmostí. Pak poslala Pavlíka do pokojíku a hluboce si povzddechla. „Tys to fakt nevěděla?“ Měla jsem chuť na ni zakřičet, ať už mi proboha řekne, co jsem měla vědět. „Pavel přeci nemůže mít děti.“ Oznamovala mi Petra a mně se chtělo smát. „Tys mu byla nevěrná,“ konstatovala jsem. Zvedla oči ke stropu. „Ale to ne. Pavel malého vůbec nechtěl. Říkal, že už na jednoho haranta platí a že si chce života užít a ne jen někoho žít. Nechal se sterilizovat s tím, že už mu dva omyly stačí.“ Zašumělo mi v uších. Všechno mi to začalo zapadat. Já hlupák myslela, že je tak ohleduplný, když mi rozmlouval různá vyšetření. Prý to mám nechat na přírodě. Teprve teď jsem vlastně poznala, koho jsem si vzala. Bezcitného, sobeckého neřáda, který mi celý život lhal. On chtěl jen pečovatku. A já svou roli hrála dokonale.

„Já vím, že právě mně se to dobře mluví, ale vykašli se na to. Ale na druhou stranu, co kdybys to ještě zkusila? Třeba máš ještě šanci.“ Mluvila o překot, a ačkoliv jsem věděla, že to myslí dobře, lezly mi její věty krkem. „Promiň. Já vím, že plácám.“ Utrhla z bločku na stole list a něco na něj napsala. „To je můj mobil, kdyby ti bylo zle.“ Usmála jsem se. „To už abych volala. Tak ať ti všechno dobře dopadne.“ Popřála jsem jí a odešla.

Zavítala jsem do stejného obchodu jako při cestě Na vyhlídku. Jo, vyhlídky, to tedy mám, pomyslila jsem si a koupila velkou láhev vodky. On nebyl doma. Zavřela jsem se se svou mikulášskou nadílkou v koupelně a strašně se opila. Ležela jsem naprosto bezvládně na studených dlaždicích, když mě probudila věta. „Ty vy-

padáš.“ Z posledních sil jsem se zvedla. Slova, která mi létala z úst by mi i teta záviděla. Pak jsem se napřáhla, ale podjela mi noha a opět jsem ležela na zemi. Bolest, která mi projela kotníkem, mě trochu probudila.

Po pár dnech absolutní nečinnosti s nohou v sádře jsem se tak trochu začala dávat dohromady. Pavel se na důvod mé potřeby dočasné ztráty paměti neptal.

Dva dny před svátky mě navštívila Helena. Moje první otázka byla na Janu. Pokrčila rameny. „Nevím, ale už do školy nepřišla. Říkají, že tu její mámu pustili trochu dřív. Aby mohla být s dcerou na Vánoce.“ Zatmělo se mi před očima. „Musíš mi zjistit adresu.“ Vyhrkla jsem. „No, ty ses snad úplně zbláznila.“ Položila si ruku na čelo. „A jak to mám asi tak udělat?“

„Já nevím, tak sekretářce třeba řekni, že si tam něco zapoměla a chceš jí to poslat.“ Helena se zvedla a utrousila, že mi měli vyšetřit i hlavu a odešla.

Když bylo po Vánocích, které se u nás nekonaly, zavolala mi Helena, jestli může přijít. Konečně. „Máš?“ Sklopila hlavu. „Ne, a už by to bylo k ničemu. Představ si, že ta ženská do toho spadla okamžitě, jak ji pustili. Když byla někde v luftě, tak tu holku hlídal nějaký její známý.“

„Strejda.“ Zašeptala jsem. „No, možná to byl strejda. A když si na chvíli odběhl, tak ona se nějak moc naklonila přes zábradlí balkónu a vypadla.“ Celá ta strašná scéna se mi odehrála před očima, jako bych tam byla. „Heleno, řekni v práci, že už nepříjdu.“ Helena vyskočila ze židle. „Neblbni. Vždyť jsi ji ani pořádně neznala. A víš co, stejně byla nějaká divná. Copak desetiletá holka se neohlídá sama?“ Měli jste někdy chuť zabít? Místo toho jsem ale jen řekla. „Neboj se, jen se stěhuju. A teď vypadni.“

Je konec ledna, sádru už mám sundanou a dokonce nemám žádné následky. Alespoň, co se zlomeného kotníku týče. Svému muži jsem neřekla, co vím. Bylo by mu jasné, odkud. Ani nevím, co se Petře narodilo. Její číslo jsem roztrhala a zahodila. Pavlík má skvělou rodinu a nás k životu nepotřebuje. Uklidila jsem celý byt, umyla okna a sbalila si jen ty nejdůležitější věci. „Ty někam jedeš?“ Všiml si po příchodu z práce mého kufru Pavel. Kývla jsem. „No a můžu vědět kam a na jak dlouho?“ Hodila jsem klíče na botník. „Napořád.“ A zabouchla za sebou.

„Tak pojdte, paní Jandová. Ukážu vám, kde budete bydlet.“ Vytrhne mě moje zaměstnavatelka ze zamyšlení. Po chodbě běhají děti a já myslím na to jedno, které nikoho nezajímalo. A víte, co je na té celé historii nejhorší? Beze mě by to možná všechno přežila. To já jsem ji vytáhla z její ulity a dala jí naději. A pak, v tu rozhodující chvíli, jsem na ní zapoměla, tak jako všichni.

A ona už nemohla zpátky. To je moje největší vina.